

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده:

در این تحقیق با هدف توسعه هر چه بیشتر مبادله الکترونیکی داده‌ها (EDI) و همچنین تجارت الکترونیک و تامین زیرساخت ملی آن‌ها در کشور سعی بر آن بوده است تا زیرساخت EDI در گمرک جمهوری اسلامی ایران مورد آزمون و بررسی قرار گیرد از آنجا که بکارگیری EDI در هیچ سازمانی بدون وجود آن در سایر شرکای تجاری (سازمان‌های مرتبط با گمرک ج.ا.ا) امکان پذیر نیست، لذا، در این تحقیق لازم بود تا زیرساختهای EDI و تجارت الکترونیک در خود گمرک و همچنین برخی از سازمان‌های مرتبط با گمرک ج.ا.ا که نقشی در روند فعالیت EDI داشته‌اند، که عبارتند از بانک‌ها و بیمه‌ها نیز مورد بررسی قرار گیرند.

در این تحقیق از روش مطالعه کتابخانه‌ای (Best practice) و سند پژوهی برای گردآوری اطلاعات مقدماتی استفاده شده و ابزار جمع آوری اطلاعات مراجعه به اسناد و مدارک مربوط به گام‌های ۳۷ گانه پیاده سازی EDI در کشوری مجری طرح و مصاحبه با افراد متخصص و کارشناس بوده است.

به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمون T-test، آزمون ویلکاکسون و آزمون فریدمن استفاده شده است و در نهایت با تجزیه و تحلیل اطلاعات فوق، و انجام آزمون‌های آماری، برخورداری یا عدم برخورداری گمرک و سازمان‌های همجوار با آن از نظر استفاده از زیرساختهای EDI، تجارت الکترونیک و همچنین تأثیر آن‌ها در روند پیشرفت امور مشخص شد.

سرانجام این نتیجه حاصل شد که در گمرک و سازمان‌های همجوار با توجه به فرضیه اصلی زیر ساخت آموزشی و فرهنگی لازم برای توسعه EDI و تجارت الکترونیک وجود دارد ولی زیر ساخت قانونی لازم هنوز به مرحله اجرائی نرسیده و زیر ساخت فنی لازم هنوز ایجاد نشده است، در انتها سه فرضیه فرعی مبنی بر اینکه EDI و تجارت الکترونیک سبب افزایش سرعت، کاهش هزینه و افزایش دقت انجام امور بانکی و بیمه گمرک و مودیان آن می‌شود تأیید شدند.

واژگان تخصصی تحقیق: گمرک الکترونیک- تجارت الکترونیک (EC)- مبادله الکترونیکی

داده‌ها EDI- زیرساخت مالی مبادله الکترونیکی داده FEDI- آسیکودا

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه.....
۱) فصل اول.....	۱
طرح تحقیق (کلیات).....	۱
مقدمه:.....	۲
۱-۲- بیان مساله:.....	۳
۱-۳- سوالات تحقیق:.....	۴
۱-۴- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق:.....	۴
۱-۵- اهداف تحقیق:.....	۵
۱-۶- فرضیات تحقیق:.....	۵
۱-۷- روش شناسی تحقیق:.....	۶
۱-۸- روش و ابزار گردآوری داده ها:.....	۶
۱-۹- روش نمونه گیری و تعیین حجم نمونه:.....	۶
۱-۱۰- روش و ابزار تجزیه و تحلیل داده ها:.....	۶
۱-۱۱- قلمرو مکانی تحقیق (جامعه آماری).....	۷
۱-۱۲- کاربردهای تحقیق:.....	۷
۱-۱۳- محدودیت های تحقیق:.....	۷
۱-۱۴- واژه ها و اصطلاحات فنی و تخصصی:.....	۸
۲) فصل دوم.....	۹
ادبیات و پیشینه ی تحقیق.....	۹
۲-۱- بررسی اجمالی مبادله الکترونیک داده ها و همچنین نحوه استفاده آن در گمرک.....	۱۰
۲-۱-۱- تعریف مبادله الکترونیکی داده ها:.....	۱۲
۲-۱-۲- تفاوت مبادله الکترونیک داده ها با انتقال الکترونیک وجوه و پست الکترونیک.....	۱۵
۲-۱-۳- فناوری های مرتبط با مبادله الکترونیک داده ها:.....	۱۵
۲-۱-۴- انواع مبادله الکترونیک داده ها:.....	۱۶
۲-۱-۵- فواید مبادله الکترونیک داده ها:.....	۱۷
۲-۱-۶- محدودیت های اجرای مبادله الکترونیک داده ها:.....	۱۹
۲-۱-۷- استانداردهای مبادله الکترونیک داده ها:.....	۲۰

۲۰	۲-۲- راهبردهای پذیرش مبادله الکترونیکی داده ها
۲۲	۲-۳- روش های مورد استفاده برای ورود به دنیای الکترونیکی داده ها
۳۰	۲-۴- جنبه های فنی مبادله الکترونیکی داده ها:
۳۲	۲-۵- جنبه های هزینه- فایده سیستم مبادله الکترونیکی داده ها
۳۴	۲-۶- موافقت نامه مبادله الکترونیکی داده ها
۳۷	۲-۷- نقش اقدامات جمعی در مبادله الکترونیکی داده ها
۴۰	۲-۸- گمرک و نقش آن در تجارت الکترونیک:
۴۱	۲-۹- گمرک و فناوری اطلاعات:
۴۲	۲-۱۰- نگاهی اجمالی بر روند آسیکودای جهانی:
۴۵	۲-۱۱- مزایای پیاده سازی دولت الکترونیک و به تبع آن گمرک الکترونیک
۴۶	۲-۱۱-۱- اهداف دولت الکترونیک:
۵۳	۲-۱۲- انتقال الکترونیکی وجوه و مسائل قانونی مرتبط با آن:
۶۳	۲-۱۳- وضعیت حقوقی تجارت الکترونیک در ایران:
۶۷	۲-۱۴- بیمه (تضمین جمعی) و ارتباط آن با آسیکودای جهانی
۶۹	۳- فصل سوم
۶۹	روش تحقیق
۷۰	۳-۱- مقدمه
۷۰	۳-۲- تعریف تحقیق
۷۱	۳-۳- روش تحقیق
۷۲	۳-۳-۲- انواع روش تحقیق بر اساس نحوه گردآوری داده ها
۷۳	۳-۳-۴- فرضیات تحقیق
۷۴	۳-۳-۵- متغیرهای تحقیق
۷۴	۳-۳-۶- روش های جمع آوری اطلاعات
۷۶	۳-۳-۷- پایایی و روایی پرسش نامه
۷۶	۳-۳-۷-۱- تعیین پایایی (قابلیت اعتماد) پرسشنامه
۷۸	۳-۳-۷-۲- تعیین اعتبار (روایی) پرسشنامه
۷۸	۳-۳-۷-۳- مقیاس استفاده شده در پرسشنامه
۷۸	۳-۳-۸- جامعه و نمونه آماری
۷۸	۳-۳-۸-۱- جامعه آماری

۷۹ ۳-۸-۲- نمونه آماری و روش محاسبه اندازه نمونه
۸۰ ۳-۹- روش‌های نمونه‌گیری
۸۱ ۳-۱۰- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۸۴ (۴) فصل چهارم:
۸۴ تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق
۸۵ ۴-۱- مقدمه
۸۵ ۴-۲- فرضیه‌های آماری تحقیق
۸۶ ۴-۴: توصیف داده‌ها
۱۱۳ ۴-۵: تجزیه و تحلیل داده‌ها
۱۱۸ (۵) فصل پنجم
۱۱۸ نتیجه‌گیری و پیشنهادات
۱۱۹ ۵-۱- مقدمه:
۱۱۹ ۵-۲- خلاصه تحقیق:
۱۲۱ ۵-۳- ارزیابی و تشریح آزمون فرضیه‌ها
۱۲۲ ۵-۴- نتیجه‌گیری کلی:
۱۲۲ ۵-۴- محدودیت‌های تحقیق:
۱۲۲ ۵-۵- پیشنهادات:
۱۲۴ منابع فارسی:
۱۲۶ منابع خارجی:
۱۳۴ پیوست‌ها

فصل اول

طرح تحقیق (کلیات)

مقدمه:

پیشرفت‌های اخیر در زمینه مبادله الکترونیک اطلاعات از طریق شبکه‌های رایانه‌ای و فناوری‌های وابسته به آن، تحول ژرف و گسترده‌ای در قملرو ارتباطات تجاری به وجود آورده است، بازتاب این دگرگونی، در بخش‌های مختلف اقتصاد کشورها و زندگی مردم به حدی است که برخی مورخان اقتصادی آن را با پدیده‌هایی چون انقلاب صنعتی یا اختراع ماشین بخار مترادف دانسته اند.

در تعریفی ساده، مبادله الکترونیکی اطلاعات عبارتست از تولید، پردازش، کاربرد و تبادل اطلاعات و اسناد تجاری به شیوه‌های الکترونیکی و خودکار بین سیستم‌های رایانه‌ای و براساس زبان مشترک و استانداردهای ادیفاکت سازمان ملل متحد و با کمترین دخالت عامل انسانی است. با این وصف، فن آوری مبادله الکترونیکی اطلاعات تنها به خودکارسازی عملیات دستی و کنار گذاشتن شیوه‌های مبتنی بر کاغذ محدود نمی‌شود، بلکه همچنین کاربرد آن نقش تعیین کننده‌ای در ارتقاء کارایی و بهره‌وری سازمان‌ها، بهبود مدیریت و روان ساختن معاملات و مراودات بازرگانی دارد، به طور کلی نحوه فعالیت سازمان‌ها را به صورت بنیادی تغییر می‌دهد. در تجارت بین الملل دسترسی آسان و مطمئن به اطلاعات و برقراری ارتباطات سریع به بازارها از اهمیت و حساسیت خاصی برخوردار است، با بهره برداری از مبادله الکترونیکی اطلاعات، هزینه تهیه، پردازش و کاربرد اطلاعات کاهش می‌یابد، فاصله جغرافیایی و زمان بین بازارها از میان می‌رود و تجارت بین‌المللی به صورت یک عرصه بهم پیوسته و « بدون مرز » در می‌آید. در حقیقت مدیریت موثر اطلاعات سبب جابه‌جایی مزیت‌های سنتی می‌شود و خود به عنوان یک برتری رقابتی نیرومند در صحنه تجارت ظهور می‌نماید.

یکی از ویژگی‌های مهم تجارت الکترونیک در مراحل نهایی اجرا، روان ساختن روش‌های فعالیت و کاهش هزینه عملیات بازرگانی است.

از طرف دیگر دستیابی به اهداف استراتژی جهش صادراتی مستلزم حرکت همه جانبه در راستای بهبود فرآیندها، روش‌های تولید و صادرات است. گمرک بعنوان یکی از گلوگاه‌های اصلی صادرات، تاثیر زیادی روی تسریع زمانی، تقلیل هزینه‌ای و... در فرآیند صادرات به جا می‌گذارد. در این راستا استفاده از

روش‌های بهینه سازی فرآیندهای گمرکی می‌تواند قدم موثری در توسعه صادرات و به تبع آن دستیابی به استراتژی جهش صادراتی باشد.

استفاده از سیستم تبادل الکترونیکی داده‌ها در گمرک ج.ا.ا اقدامی است که می‌تواند جامعه بازرگانی کشور را در دستیابی به این مهم یاری رساند. برای این منظور استفاده بهینه از منابع و خودداری از اتلاف آنها، مستلزم برنامه ریزی دقیق می‌باشد. پروژه حاضر برای این منظور به بررسی سیستم تبادل الکترونیکی داده‌ها و همچنین تجارت الکترونیک در گمرک ج.ا.ا و سازمانهای همجوار پرداخته است.

۱-۲- بیان مساله:

از آنجایی که انتقال کالا در تجارت بین الملل مستلزم انتقال و تبادل اطلاعات بین عوامل ذی‌مدخل در تجارت خارجی، نظیر: خریدار، فروشنده، نظام بانکی، گمرک، بیمه و... بوده و با توجه به اینکه در گذشته انتقال اطلاعات از طریق رد و بدل کردن اسناد کاغذی و روش‌های مبتنی بر کاغذ انجام می‌شده، هزینه‌ها و مشکلات فراوانی را در پی داشته است، به موازات همین امر چندی پیش عزم راسخ و فراگیری در سطح کشورهای جهان و مراجع ذیربط بین‌المللی در جهت بکارگیری سازوکار نوینی به نام EDI صورت پذیرفته است. در مبادله الکترونیکی داده‌ها، اطلاعات براساس یک الگوی مشخص شده از سوی طرفین مبادله، سازماندهی می‌شود این نوع مبادله به طور عمده در حوزه کسب و کار و رشته بازرگانی کاربرد دارد، از آنجا که فعالیت‌های تجاری مستلزم نقل و انتقال پول از یک سازمان به سازمان دیگر است، بانک‌ها و نهادهای مالی نیز در اجرای سیستم مبادله الکترونیکی داده‌ها نیز سهیم می‌باشند. از سوی دیگر، بانک‌ها دریافته‌اند که با ایجاد زیرساخت فنی لازم می‌توانند، فناوری مبادله الکترونیک را در معاملات خود نیز به کار ببرند. گمرک به عنوان یکی از اجزاء مهم ولاینفک تجارت خارجی هر کشور، محل تماس، ارتباط و ارائه اطلاعات به عاملین تجارت و مجری قوانین و مقررات و دستورالعمل‌های صادره در زمینه امور صادرات و واردات است.

اهمیت نقش گمرک به حدی است که میزان سرعت و کارایی آن بعضی اوقات به عنوان معیاری برای ارزیابی فعالیت‌های تجارت خارجی هر کشور و یا حتی اقتصاد کلان آن کشور در نظر گرفته می‌شود و موضوع اصلی این تحقیق مطالعه تبادل الکترونیکی داده‌ها و تجارت الکترونیک در سازمان‌های همجوار که

به صورت موردی دو سازمان بیمه و بانک می‌باشد و همچنین بررسی نحوه اجرای قانون تجارت الکترونیک در گمرک و سازمانهای همجوار و نقش گمرک به عنوان پنجره واحد تجاری می‌باشد .

۳-۱- سوالات تحقیق :

۱. آیا در گمرک جمهوری اسلامی ایران زیر ساختهای لازم جهت توسعه EDI و تجارت الکترونیک وجود دارد؟ (زیر ساختها عبارتست از زیر ساخت فرهنگی، زیر ساخت آموزشی، زیر ساخت حقوقی - قانونی، زیر ساخت فنی)
۲. آیا ایجاد سیستم تبادل الکترونیکی داده‌ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب افزایش سرعت انجام امور بیمه و بانکی، گمرک و مودیان آن می‌شود.
۳. آیا ایجاد سیستم تبادل الکترونیکی داده‌ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب افزایش دقت انجام امور بیمه و بانکی، گمرک و مودیان آن می‌شود.
۴. آیا ایجاد سیستم تبادل الکترونیکی داده‌ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب کاهش هزینه انجام امور بیمه و بانکی، گمرک و مودیان آن می‌شود

۴-۱- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق:

جهش صادراتی، به عنوان بهترین راه حلی است که برای حل مشکلات اقتصادی کشور ارائه گردیده است، بررسی این عامل پیش زمینه‌ای برای شناخت بهتر و موثرتر تحولات جهشی در سطح بین‌الملل است و با توجه به این امر تسهیل تجاری به عنوان یکی از مهمترین تحولات می‌باشد که چهره بسیاری از فعالیت‌های بازرگانی را به نحو چشمگیری متحول ساخته است.

با این اوصاف سرمایه گذاری جهت توسعه زیر ساخت مالی تسهیل تجاری از الزامات برنامه ریزی استراتژیک کشور می‌باشد. با توجه به جایگاه ویژه گمرک در بهبود و توسعه صادرات که از نقش گلوگاهی آن حاصل می‌شود، تلاش در جهت توسعه این ساختار در گمرک و نهادهای مرتبط با آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و با توجه به اینکه EDI یکی از مهمترین ابزار تسهیل تجاری در معنای جدید آن است. استقرار سیستم آسیکودای جهانی در گمرک می‌تواند گامی در راستای اجرای استراتژی فوق باشد.

۱-۵ - اهداف تحقیق:

هدف کلی این تحقیق عبارتست از تبیین نحوه تبادل الکترونیکی داده‌ها بین گمرک و سازمان‌های همجوار با گمرک که نقشی در فعالیتهای مالی به عهده دارند، با تاکید بر بیمه و بانک

اهداف فرعی:

- ۱) شناسایی امکان مشارکت نهادهای دست اندرکار در پیاده سازی EDI
- ۲) شناسایی امکان تسهیل تجارت خارجی و تسریع در ترخیص محصولات
- ۳) شناسایی امکان حرکت به سوی تجارت بدون کاغذ
- ۴) شناسایی زیر ساختارهای ارتباطی مشترک بین سازمانهای همجوار با گمرک (بانک و بیمه)

۱-۶ - فرضیات تحقیق:

با توجه به تعریف مسئله و اهداف ارائه شده در بالا، فرضیه اصلی مورد آزمون در این تحقیق عبارتست از اینکه:

فرضیه اصلی: در گمرک و سازمان‌های مرتبط با گمرک جمهوری اسلامی ایران (بانک و بیمه) زیرساختهای لازم جهت توسعه EDI و تجارت الکترونیک وجود ندارد.

فرضیه‌های فرعی:

۱- ایجاد سیستم تبادل الکترونیکی داده‌ها فی مابین گمرک و سازمان‌های همجوار (بیمه و بانک) سبب افزایش سرعت انجام امور بیمه و بانکی، گمرک و مودیان آن می‌شود.

۲- ایجاد سیستم تبادل الکترونیکی داده‌ها فی مابین گمرک و سازمان‌های همجوار (بیمه و بانک) سبب افزایش دقت انجام امور بیمه و بانکی، گمرک و مودیان آن می‌شود.

۳- ایجاد سیستم تبادل الکترونیکی داده‌ها فی مابین گمرک و سازمان‌های همجوار (بیمه و بانک) سبب کاهش هزینه انجام امور بیمه و بانکی، گمرک و مودیان آن می‌شود.

۷-۱ - روش شناسی تحقیق:

این تحقیق از نظر هدف، تحقیقی کاربردی است و از حیث ماهیت، تحقیق حاضر تحقیقی توصیفی است که در آن سعی در شناسایی و تشریح صفت یا صفات یک متغیر از ساختار EDI با توجه به نظرات جامعه مورد بررسی (مدیران، کارشناسان گمرک و سازمان‌های همجوار «بیمه و بانک») می‌باشد.

۸-۱ - روش و ابزار گردآوری داده‌ها:

در این تحقیق از روش مطالعه کتابخانه‌ای (Best practice) و سندپژوهی برای گردآوری اطلاعات مقدماتی استفاده شده و ابزار جمع‌آوری اطلاعات، مراجعه به اسناد و مدارک مربوط به گام‌های ۳۷ گانه پیاده‌سازی EDI در کشورهای مجری طرح و مصاحبه با افراد متخصص و کارشناس در این زمینه و تهیه پرسشنامه بوده است.

۹-۱ - روش نمونه‌گیری و تعیین حجم نمونه:

در این تحقیق برای انجام نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای استفاده شده است، برای این کار ۳۰ نمونه از مدیران و کارشناسان بیمه، ۳۰ نمونه از مدیران و کارشناسان بانک و ۴۰ نمونه از مدیران و کارشناسان گمرک انتخاب گردیده است (نحوه انتخاب مدیران و کارشناسان به صورت تصادفی بوده است).

۱۰-۱ - روش و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها:

به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش آمار توصیفی جهت تلخیص و طبقه‌بندی اطلاعات استفاده شده است و در گام بعد با استفاده از روش آمار استنباطی شامل t-test و آزمون فریدمن و نرم افزار آماری SPSS به تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیات پرداخته شده است.

۱-۱۱- قلمرو مکانی تحقیق (جامعه آماری)

جامعه آماری این تحقیق شامل قسمت ستاد گمرک ج.ا.ا و گمرکات اجرایی، از میان بانک‌ها، بانک ملی ایران و از میان بیمه‌ها، بیمه ایران، بیمه آسیا، بیمه البرز، بیمه دانا، بیمه رازی، بیمه کارآفرین، بیمه پارسیان، بیمه توسعه، بیمه پاسارگاد، بیمه دی، بیمه سینا، بیمه سامان، بیمه نوین، بیمه معلم، بیمه صادرات و بیمه ملت در سطح شهر تهران می باشد.

۱-۱۲- کاربردهای تحقیق:

نتایج حاصل از این تحقیق، منجر به کاربردهای زیر برای گمرک و سازمان‌های مرتبط (بانک و بیمه) و همچنین مودیان گمرک خواهد شد.

۱) خدمات الکترونیک در حیطه دولت الکترونیک

۲) حذف دفاتر سنتی، اداری و مالی

۳) تسهیل در فضای کسب و کار و تجارت

۴) تسریع در فعالیت مودیان گمرک

۱-۱۳- محدودیت‌های تحقیق:

در این تحقیق یک سری محدودیت‌ها وجود دارد که عبارتند از:

۱- عدم انجام تحقیقات مرتبط در کشور بعنوان پیشینه تحقیق، و ضعف دسترسی به تحقیقات انجام شده در خارج از کشور سبب شده که در شناسایی یک سری از شاخص‌ها مشکلاتی ایجاد شود.

۲- سازمان‌های دیگری هم وجود دارد که با گمرک در ارتباط می‌باشند ولی به دلیل کمبود منابع در این تحقیق فقط به ۲ سازمان که عمده فعالیت گمرک با آن‌ها می‌باشد پرداخته شده است.

۱-۱۴- واژه‌ها و اصطلاحات فنی و تخصصی:

گمرک الکترونیک: بکارگیری بهینه از فناوری ارتباطات و دانش الکترونیک در راستای بهینه کردن خدمات و ایجاد نوآوری و مقرون و به صرفه کردن خدمات با توجه به نیازهای روز مشتری در عصر نوین اطلاعات.

تجارت الکترونیکی (EC) Electronic commerce به هدایت الکترونیکی مبادلات

تجاری، در شبکه‌های کامپیوتری، تجارت الکترونیکی گفته می‌شود

مبادله الکترونیکی داده‌ها Electronic data interchange مبادله داده‌ها از یک

کامپیوتر به کامپیوتر دیگر که در اسناد تجاری منعکس شده اند.

آسیکودا: مکانیزه کردن تمامی داده‌ها و عملیات

فصل دوم

ادبیات و پیشینه‌ی تحقیق

در این فصل ابتدا به بررسی اجمالی مبادله الکترونیک داده‌ها و همچنین نحوه استفاده آن در گمرک، نقش تجارت الکترونیک در گمرک و همچنین آسیکودای جهانی خواهیم پرداخت.

۲-۱- بررسی اجمالی مبادله الکترونیک داده‌ها و همچنین نحوه استفاده آن

در گمرک

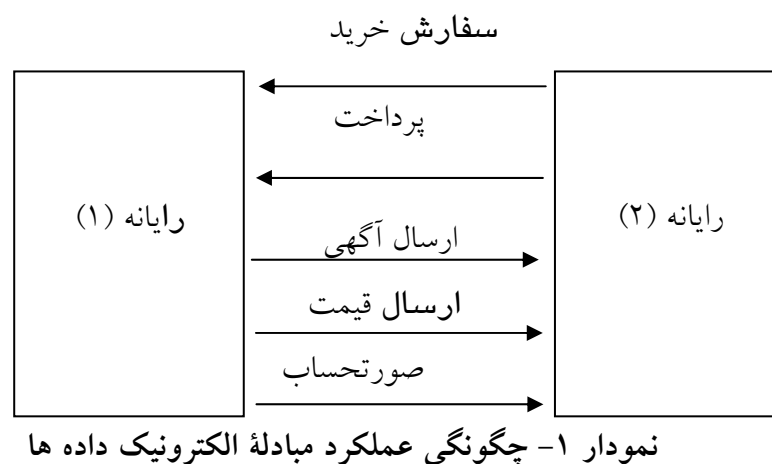
مبادله الکترونیک داده‌ها یکی از فناوریهای اساسی برای کسب و کار الکترونیک است که سبب انتقال استاندارد اسناد معاملاتی همچون صورتحساب‌ها، آگهی‌ها، حواله‌ها، سفارش‌ها و رسیدها مابین دو سازمان از طریق رایانه می‌گردد. مبادله الکترونیک داده‌ها موجب کاهش هزینه‌های معاملاتی، حذف چاپ و بایگانی کاغذ می‌گردد، به این دلیل که میتوان مکاتبات را به صورت خودکار از یک سیستم اطلاعاتی به سیستمی دیگر و از طریق شبکه ارتباطات از راه دور انجام داد. همچنین ممکن است باعث یکسری مزایای استراتژیک برای کمک به مشتریان و توزیع کنندگان سازمان شود.

مبادله الکترونیک داده‌ها یکی از قدیمیترین و اساسی ترین ابزارهای یکپارچه سازی فعالیت‌های تجاری است.^۱

همچنین مبادله الکترونیک داده‌ها نوع ویژه‌ای از رابطه بین سازمانی است که شرکتها بدین وسیله با عرضه کنندگان مواد اولیه (سازمان‌های دولتی، خصوصی و شرکت‌ها) ارتباط دائم برقرار می‌کنند. وجود این رابطه باعث می‌شود تا رایانه یک شرکت با رایانه شرکت دیگر ارتباط برقرار کرده و داده‌هایی درباره آمار خرید، فروش، سفارشات و... مبادله شود (نمودار ۱) تا سازمان‌ها بتوانند بدون دخالت انسان از طریق شبکه رایانه‌ای مواد مورد نیاز خود را با هزینه‌های اندک و سرعت بیشتر تامین کنند.^۲

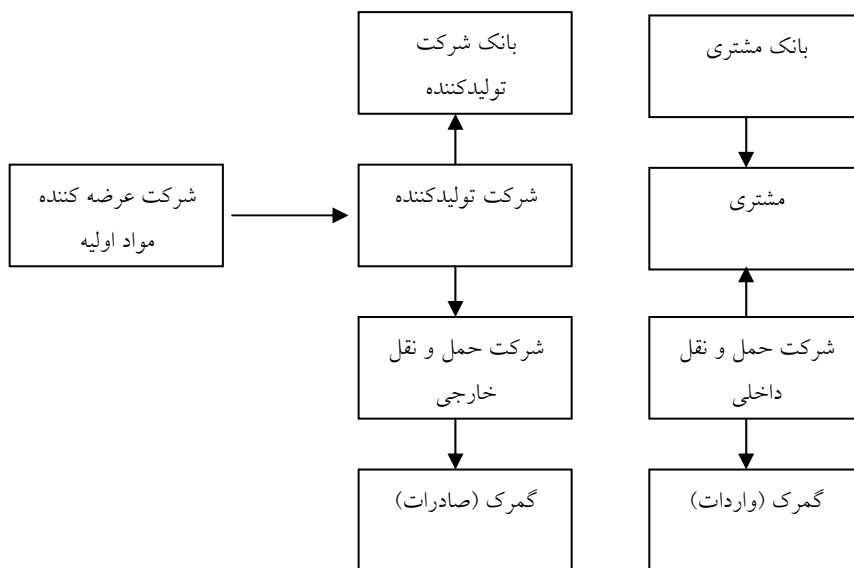
^۱ - LAUDON, KENNETH C.ANDJ. PRICE LAUDON (2001). "MANGEMENT INFORMATION SYSTEM : A contemporary perspective". New york: MACMILLAN PVBLING COMPANY.

^۲ - دفت، ریچاردال (۱۳۷۸): مبانی تئوری و طراحی سازمان، ترجمه علی پارسائیان و سیدمحمد اعرابی، دفتر پژوهشهای فرهنگی، چاپ اول، تهران.

این نوع مبادله داده‌ها به طور عمده در حوزه کسب و کار و رشته بازرگانی کاربرد دارد. (نمودار ۲) از آنجاکه فعالیت‌های تجاری مستلزم نقل و انتقال پول از یک سازمان به سازمان دیگر است، بانک‌ها و نهادهای مالی نیز در اجرای مبادله الکترونیک داده‌ها سهیم می‌باشند. از سویی دیگر، بانک‌ها و بیمه‌ها دریافته‌اند که با ایجاد زیر ساختار فنی لازم می‌توانند فناوری مبادله الکترونیک را در معاملات خود نیز به کار ببرند و به تازگی از مشتریان خود خواسته‌اند که از این شیوه ارتباط در مورد حساب‌هایشان استفاده کنند.^۳

^۳ - باجاج، ک.ک. و دیجانی ناگ (۱۳۷۶): از مبادله الکترونیکی داده‌ها تا تجارت الکترونیکی، ترجمه ایرج بهنام مجتهدی، انتشارات موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، چاپ اول، تهران

نمودار ۲: مبادله الکترونیک داده‌ها در صحنه تجارت جهانی

با استفاده از سیستم مبادله الکترونیک داده فعالیت‌های دستی خسته کننده و جابه جایی کاغذهای انبوه، خودکار می‌شوند؛ همچنین از مبادلات کاغذی و ورود مجدد اطلاعات کاسته شده، برنامه‌ریزی فعالیت‌ها بهبود یافته و میزان موجودی انبار در سازمانهای صنعتی کاهش می‌یابد.

۲-۱-۱- تعریف مبادله الکترونیکی داده‌ها:

تعاریف متعددی از مبادله الکترونیک داده‌ها ارائه شده است که در زیر به تعدادی از آنها اشاره می‌شود.

✓ جا به جایی خودکار اسناد به شکل استاندارد شده الکترونیک مابین سازمان‌ها، مستقیماً از یک نرم افزار رایانه‌ای در یک سازمان به نرم افزار رایانه‌ای دیگر در سازمانی دیگر است (کتاب، از مبادله الکترونیکی داده‌ها تا تجارت الکترونیکی ترجمه دکتر بهنام مجتهدی).

۴ - لاورن، کنت سی. ولادون، جین پی (۱۳۸۰): فناوری اطلاعات: مفاهیم و کاربردها، ترجمه حمید محسنی، نشر کتابدار، تهران

✓ مبادله الکترونیک داده‌ها انتقال اسناد و مدارک تجاری به صورت الکترونیک از یک سازمان به سازمان دیگر است. این سازمان‌ها در اغلب موارد تفاوت‌های زیادی با هم دارند، اما اکثر آنها می‌توانند از طریق مبادله الکترونیک داده‌ها، اطلاعات خاص مورد نیازشان را پردازش کنند.

✓ مبادله الکترونیک داده‌ها، نوعی انتقال ساخت یافته داده‌ها بین دو رایانه است که به شکلی فرستاده و منتقل می‌گردند که اجازه پردازش خودکار و نه دستی را می‌یابند. (Business In information Age-Information Benchmarking study 2000)

✓ مبادله الکترونیک داده‌ها، تبادل داده‌های تجاری در یک الگوی استاندارد شده میان رایانه هاست.

➤ از این تعاریف چند نکته مشخص می‌شود:

از مبادله الکترونیک داده‌ها می‌توان برای مخابره الکترونیکی مدارک و اسناد مانند سفارشات خرید، فاکتور، اعلامیه حمل، تاییدیه وصول کالا و بیمه و سایر مکاتبات استاندارد بازرگانی بین طرفین تجاری استفاده شود. این فن آوری را همچنین می‌توان برای ارسال اطلاعات مالی و پرداخت‌های الکترونیک و همچنین بیمه نیز به کاربرد. هنگامی که مبادله الکترونیک داده‌ها برای انجام پرداخت به کار می‌رود، معمولاً «انتقال الکترونیکی وجوه»^۵ نامیده می‌شود.

مبادله الکترونیک داده‌ها، شیوه‌ای است که معاملات و پیام‌های الکترونیک را جایگزین معاملات و پیام‌های کاغذی می‌نماید، اما این امر به مراتب فراتر از یک جایگزینی ساده است. مبادله الکترونیک داده‌ها ابزاری است که روش انجام کارها را روان می‌کند و کارایی و بهروری می‌بخشد. مبادله الکترونیک داده‌ها، نگرشی تازه به فرآیندهای درون سازمانی را امکان پذیر می‌سازد، به نحوی که این فرآیندها و فعالیت‌ها مورد بررسی و بازنگری و طراحی مجدد قرار گیرند و در چارچوب روش‌هایی که تحت عنوان «بازسازی شیوه‌های کاری»^۶ شناخته شده اند، بازسازی و نوآفرینی شوند.

⁵ - Electronic Funds Transfer (FFT)

⁶ - Business practice Re-engineering (BPR)

هنگامی که داده‌ها وارد سیستم رایانه‌ای خریدار شده و به صورت الکترونیکی ارسال می‌شوند عین همان داده‌ها بدون نیاز به کلید زدن یا ورود مجدد، وارد رایانه فروشنده نیز می‌گردد. این فرآیند را معمولاً مبادله الکترونیکی داده‌ها به صورت «کاربرد به کاربرد»^۷ می‌نامند. مبادله الکترونیکی داده‌ها را می‌توان با برنامه‌های کاربردی کاملاً تلفیق نمود. این فرآیند، جریان مستقیم داده‌ها بین طرف‌های بازرگانی و همچنین کاربرد داده‌ها جهت مقاصد درون سازمانی در هر یک از طرف‌های تجاری را میسر می‌سازد.

در ارتباطات تجاری سنتی که برپایه کاغذ قرارداد، وارد نمودن مکرر یک رشته اطلاعات یکسان و واحد موجب بروز مشکلاتی می‌گردد ولی با استفاده از مبادله الکترونیکی داده‌ها این مشکلات به طور قابل ملاحظه‌ای کاهش می‌یابد. این مشکلات به طور کلی عبارتند از: ۱- صرف زمان بیشتر ۲- دقت کمتر ۳- هزینه بالای نیروی کار ۴- افزایش ضریب عدم اطمینان در فناوری مبادله الکترونیکی داده‌ها، برای اسناد تجاری عادی مانند استعلام قیمت، سفارش خرید، اصلاحیه سفارش خرید، بیمه، بارنامه، اعلامیه وصول، فاکتور و پرداخت حقوق و عوارض گمرکی و پر کردن اظهارنامه و مدارک نظیر آنها در قالب‌های استاندارد پیام الکترونیکی تهیه شده است. این مجموعه‌های الکترونیکی، رایانه واقع در یک سازمان را قادر می‌سازد که بدون تهیه و تولید مدارک کاغذی، با رایانه واقع در یک سازمان دیگر ارتباط برقرار نماید. به این ترتیب، تلاشی که بوسیله انسان برای خواندن، طبقه بندی و حمل فیزیکی این گونه اسناد صرف می‌گردد، حذف می‌شود. اسنادی که برای آنها قالب استاندارد الکترونیکی تهیه شده یا در دست تهیه می‌باشد، ۸۵ درصد از مکاتبات رسمی تجاری بین شرکتها، موسسات دولتی، نهادهای آموزشی و سازمان‌های غیرانتفاعی در کشورهای صنعتی را تشکیل می‌دهد. طبق برآوردهای انجام شده، در کشورهای در حال توسعه نیز فزونی و حجم این اسناد بالغ بر همین حدود است.

به منظور بهره‌گیری کامل از فواید و مزایای مبادله الکترونیکی داده‌ها یک شرکت باید عملیات اصلی تجاری خود را رایانه‌ای سازد. شرکای تجاری مرکب از سازمان‌هایی هستند که در مورد مبادله پیام‌های الکترونیکی با هم توافق می‌کنند. مبادله الکترونیکی داده‌ها را نمی‌توان بصورت یکجانبه و انفرادی اجرا نمود، بلکه کاربرد آن مستلزم همکاری و مشارکت متقابل و داوطلبانه بین طرف‌های تجاری است. طرف‌های تجاری عمدتاً شامل عرضه کنندگان اصلی کالا و خدمات به یک سازمان و همچنین خریداران

⁷ - Application-to- Application EDI

عمده تولیدات آن سازمان می‌باشند. از آنجا که فروشگاه‌های بزرگ خرده‌فروشی با تعداد زیادی از عرضه‌کنندگان کالا طرف معامله هستند، فروشگاه‌های مزبور جزء اولین طرفداران مبادله الکترونیکی داده‌ها بودند.

۲-۱-۲- تفاوت مبادله الکترونیک داده‌ها با انتقال الکترونیک وجوه و پست

الکترونیک

در اینجا ضرورت دارد که بین مفاهیم پست الکترونیک، انتقال الکترونیک وجوه و مبادله الکترونیک داده‌ها تمایز قائل شویم. این سه فعالیت عمده ترین شیوه انتقال اطلاعات به صورت الکترونیک است. اما باید در نظر داشت که پست الکترونیک الزاماً موجب پردازش خودکار در مقصد نمی‌شود و تنها یک پیام متنی مانند نامه را ارسال می‌کند و همچنین انتقال الکترونیک پول نیز عمدتاً محدود به مکانیسم‌های انتقالی پول در داخل سازمان یا بین موسسات مالی مختلف است. لیکن مبادله الکترونیک داده‌ها مفهوم به مراتب گسترده‌تر و جهانی‌تری دارد که در آن مبادله‌ای واقعی و ساختاربندهی شده (با فیلدهای مشخص مانند تاریخ معامله، مقدار معامله، نام فرستنده و نام دریافت کننده) از یک شرکت شروع می‌شود، شرکت دوم ارزش افزوده‌ای به آن اضافه می‌کند و سومی نیز آن را پردازش می‌کند و به همین دلیل است که مبادله الکترونیک داده‌ها به سرعت به عنوان یک شیوه مهم ارتباطات مالی درمی‌آید به عبارت دیگر، مبادله الکترونیک داده‌ها، مبادله الکترونیک وجوه را هم شامل می‌شود.

۲-۱-۳- فناوری‌های مرتبط با مبادله الکترونیک داده‌ها:

- **انتقال الکترونیک وجوه:** یکی از فناوری‌های جدید در صنعت مبادله الکترونیک داده‌ها انتقال وجوه به صورت الکترونیک است، که استفاده از آن توسط کاربران، سبب تسهیل مبادلات مالی آنها می‌شود. کاربرد این فناوری بیشتر برای انتقال وجوه میان بانک‌ها و شرکت‌هاست. قدمت این فناوری‌ها بیشتر از فناوری‌های پرداخت است و ایمنی بیشتری هم دارند.
- **مبادله الکترونیک داده‌های مالی:** یکی دیگر از فناوری‌های جدید در صنعت مبادله الکترونیک داده‌ها، انتقال الکترونیک داده‌های مالی است که دربردارنده انتقال رایانه به رایانه

دستورهای پرداخت و جزییات و در نهایت جمع اقلام با استفاده از استانداردهای بین المللی پیام است. این فناوری‌ها در حال حاضر جوان تر بوده و در حال گسترش هستند و در برخی موارد هم به طور آزمایشی به کار برده می‌شوند، یک پرداخت تجاری نمونه‌ای از آن هاست.

۲-۱-۴- انواع مبادله الکترونیک داده ها:

الف) مبادله الکترونیکی داده‌های ترکیبی:

هدف از بکارگیری مبادله الکترونیک داده‌ها حذف تمامی مبادلات کاغذی مرتبط با فرآیندهای تجاری است. گاهی اوقات برخی از عوامل فعال در بخش تجارت، کاربر مبادله الکترونیک داده‌ها نیستند. از مبادله الکترونیک داده‌های ترکیبی، به منظور برقرار کردن ارتباط کاربران مبادله الکترونیک با عوامل فاقد آن در سطح بین‌المللی استفاده می‌شود و توانایی آن را دارد تا اسناد کاغذی را در قالب اسناد الکترونیک منتقل سازد. این شیوه مبادله الکترونیک اجازه می‌دهد تا تمامی مبادلات تجاری طوری انجام شوند که گویی همه طرفین از مبادله الکترونیک داده‌ها بهره می‌برند. با استفاده از مبادله الکترونیک داده‌های ترکیبی، پیام‌هایی که برای عوامل ناتوان از استفاده مبادله الکترونیک فرستاده می‌شوند، به صورت فکس بروی کاغذ یا به صورت نامه‌های پستی ارسال می‌شوند. همچنین در برخی موارد راه حل‌های نرم افزاری ارائه شده‌اند که پیام‌های غیرمبادله الکترونیک عوامل فعال بخش تجارت را به پیام‌های مبادله الکترونیک داده‌ها ترجمه کرده و انتقال می‌دهند.

ب) مبادله الکترونیک متقابل:

در بیشتر موارد پیام‌های مبادله الکترونیک داده‌ها به صورت دسته بندی شده و مشخص پردازش می‌شوند. اما شرایطی وجود دارد که دیدگاهی متقابل برای تجارت الکترونیک است. نمونه این شرایط می‌تواند رزرو کردن خدمات مسافرتی و تفریحی برای تعطیلات باشد. در چنین مواردی عوامل متعددی مانند رزرو پرواز، رزرو هتل، اجاره کردن خودرو در مقصد و غیره باید مورد تایید قرار گیرند. عموماً هر یک از این عوامل می‌باید به وسیله سیستم‌های جداگانه‌ای ترتیب داده شوند و ممکن است برخی موارد را نتوان به شکل متناسب مرتب کرد. در این موارد اگر بتوان سیستم‌ها را به یکدیگر متصل کرد، می‌توان

عملیات رزرو کلی و یکپارچه را با توجه به دسترسی کلیه عوامل انجام داد. وظیفه مبادله الکترونیک داده‌های متقابل، یکپارچه سازی فرآیندهای گوناگون در یک سیستم مبادله الکترونیک چند منظوره است.

ج) مبادله الکترونیک اینترنتی:

مبادله الکترونیکی داده‌ها از طریق استانداردهای جدید و ادغام با سایر فناوری‌های اینترنتی در حال توسعه است تا اینکه به مبادله الکترونیک اینترنتی منجر شود. سیستم‌های مبادله الکترونیک داده‌های سنتی برای شرکت‌های کوچک مناسب هستند، در حالی که مبادله الکترونیک اینترنتی برای شرکت‌های متوسط و بزرگ نیز قابلیت کاربرد دارد.

پیش بینی شده است که مبادله الکترونیک اینترنتی درآمدهای مبادله الکترونیک را از ۱۲ درصد به ۴۱ درصد افزایش دهد.

چرا که مبادله الکترونیک را قادر می‌سازد با هزینه‌های پایین تری اجرا شود. این کار از طریق به کارگیری شبکه‌های ارزش افزوده صورت می‌گیرد. این شبکه‌ها همان اسناد استاندارد شده مبادله الکترونیک داده‌های غیر اینترنتی را به کار می‌گیرند اما برخلاف آنها از ابزارهای ارزان تر انتقال همچون شبکه‌های مجازی خصوصی یا اینترنت عمومی بهره می‌برند. این کاهش هزینه چیزی در حدود ۹۰ درصد است. مبادله الکترونیک اینترنتی همچنین شامل اسناد ساخت یافته مبادله الکترونیک داده‌ها می‌شود که می‌تواند به وسیله پست الکترونیک یا با استفاده از پروتکل انتقال متن مبادله شود. همچنین مطالعات ترازایی نشان می‌دهد که استفاده از مبادله الکترونیک اینترنتی مدام در حال افزایش است.

۲-۱-۵- فواید مبادله الکترونیک داده ها:

در ابتدای کار هدف از کاربرد این فناوری، ارتقای کارایی شرکت‌ها از طریق بهبود جریان اطلاعات و کاهش اشتباهات است. بنابراین، در این مرحله عمدتاً روی صرفه جویی در هزینه‌ها تاکید می‌شود. در این مفهوم، مزیت مهم مبادله الکترونیک حذف واردسازی مجدد داده‌ها از مدارک کاغذی به رایانه است. چراکه در بسیاری موارد، خروجی یک رایانه باید دوباره به طور دستی به رایانه دیگری داده شود و هر ثبت مجدد می‌تواند منشاء بالقوه‌ای برای بروز اشتباه، تاخیر و خطرات ایمنی گردد.

با توجه به این عوامل است که مبادله الکترونیک داده‌ها می‌تواند زمان‌های لازم و مهلت‌های زمانی بین شرکت‌ها را کوتاه تر کند و در شرکت‌های صنعتی این امر موجب کاهش موجودی انبار و بهبود برنامه ریزی می‌شود.

نتیجه تحقیقی که در این زمینه انجام شد، نشان می‌دهد که استفاده از مبادله الکترونیکی داده‌ها در بعضی از شرکت‌ها باعث چنین مزایایی شده است :

به کار گیری مبادله الکترونیک داده‌ها در واحدهای تولیدی کارخانه مونتاژ کراسیلر سبب شده است تا این واحدها با عرضه کنندگان قطعه‌ها و مواد اولیه ارتباط دائم برقرار کرده و در نتیجه سالانه حدود ۲۲۰ میلیون دلار در هزینه‌ها صرفه جویی کنند.

شرکت کمپابا با سرمایه گذاری به مبلغ ۳۰ میلیون دلار و به کار گیری سیستم مبادله داده‌های الکترونیک توانست در امر سفارش و تحویل اقلام مورد در خواست سالانه ۱۸ میلیون پس انداز کند.

سیستم مبادله داده‌های الکترونیک به شرکت فلمینگز این امکان را داد که اجناس مورد نیاز خود را از طریق سیستم رایانه‌ای سفارش دهد و بدون دخالت دست انسان موجودی مورد نیاز را از انبار به فروشندگان تحویل دهد.^۸

به طور کلی برآیندهای حاصل از استفاده سیستم مبادله الکترونیک داده‌ها و سایر زیر مجموعه های آن را می‌توان در دو طبقه کلی جای داد :

۱) نتایج مزایای کلی راهبردی :

این مزایا شامل کاهش هزینه‌های اداری و اجرائی، افزایش ارزش افزوده از طریق افزایش سرعت و دقت در پردازش عملیات، بهبود کنترل موجودی، یکپارچه‌گی استراتژیک داده‌های حاصل از مبادله

^۸ - دفت، ریچاردال (۱۳۸۷): مبانی تئوری و طراحی سازمان، ترجمه علی پارسائیان و سید محمد اعرابی، دفتر پژوهش‌های فرهنگی چاپ

الکترونیک داده ها، پردازش اطلاعات و بالاخره مزیت بازار یابی نسبت به رقابایی می شود که کاربر مبادله الکترونیک نیستند .

۲) نتایج و مزایای عملیاتی و فنی:

این مزایا شامل بهبود ارائه خدمات به مشتریان، حذف کاغذ، فکس و پیام های پستی بدون الگو، کاهش زمان کلی پردازش معاملات، حذف پردازش های تکراری داده ها، بهبود مدیریت نقدینگی، حذف پایانه های رایانه ای وقت گیر و مشکل ساز و برنامه های محدود کننده، حذف بایگانی های دستی، بهبود نظارت بر هزینه های عملیاتی، حذف نیاز به انطباق اسناد و نسخه برداری و پرونده سازی، حذف نیاز به ورود کلید واژه ها برای جستجوی اسناد، حذف استانداردهای مشکل و زائد، حفظ و نگهداری و بالاخره حذف هزینه های پستی، طراحی و چاپ فرم های اداری می شود.

۲-۱-۶- محدودیت های اجرای مبادله الکترونیک داده ها:

برخی از مسائل و مشکلات اجرای مبادله الکترونیک داده ها به شرح زیر است:

- **فقدان سیستم های رایانه ای شده:** یکی از تنگناهای موجود در کار کردن با سازمانهای مختلف، سطح رایانه ای شدن آنهاست. در مواردی که بعضی از ادارات سازمان قبلاً رایانه ای نشده اند و اکنون به جای نامه های متعارف و کاغذهای امضاء شده، یکباره و ناگزیر با داده های الکترونیک سر و کار پیدا می کنند، این مسئله شدت بیشتری پیدا می کند. در این حالت وادار کردن آنها به قبول سیستم ها و شیوه های مشترک کار دشواری است، اما در عین حال نمی توان ضرورت مشارکت و دخالت آنان را، حتی در مراحل اولیه، نادیده گرفت، زیرا آنان حلقه مهمی از زنجیره کار به شمار می روند.

- **مسائل قانونی:** در کاربرد مبادله الکترونیک داده ها به عنوان بخشی از فعالیت کسب و کار و بازرگانی، پذیرش قانونی مبادله الکترونیک موضوع مهمی است. قبول امضای الکترونیکی و رسانه های الکترونیک به عنوان سند در محاکم قضائی، پیش شرط هر گونه کاربرد تجاری این

فناوری است. بنابراین، لازم است قوانین موثری وضع شود تا ضمن این طرح سازمانها بتوانند معاملات خود را به صورت الکترونیک انجام دهند و در جایی که لازم است قوانین و مقررات نیز جهت انطباق با این شیوه به منظور اعتبار سندهای الکترونیک باید تغییر کند، چرا که در حال حاضر منظور از سند، اطلاعات نوشته به روی کاغذ است، در این تحقیق به طور کامل به توضیح آن خواهیم پرداخت.^۹

• رسانه‌های مخابراتی:

زیر ساخت‌های مخابراتی قابل اطمینان به عنوان حامی اسناد الکترونیک اهمیت فوق العاده دارد.

۲-۱-۷- استانداردهای مبادله الکترونیک داده ها:

پذیرش و اجرای استانداردهای مبادله الکترونیک و همبستگی آنان با اسناد تجاری، زمینه دیگری است که کار زیادی را می‌طلبد. اگر چه بعضی از این اسناد مانند بارنامه‌های زمینی و هوایی در تمام دنیا به طور گسترده‌ای به کار می‌روند و پذیرش معادل الکترونیک آنها در هر کشوری نیز آسان است ولی اسناد دیگری هم هستند که خاص تجارت آن کشور هستند و باید طرح تبدیل آنها هم تهیه شود. از طرف دیگر پذیرش اسناد از سوی صنایع نیز حائز اهمیت است، زیرا صنایع بخش جدایی ناپذیری از اجرای مبادله الکترونیک داده‌ها هستند.

۲-۲- راهبردهای پذیرش مبادله الکترونیکی داده ها

• نگاهی به سوی آینده:

به دلایل گوناگون، «تغییر» بر امر تجارت تحمیل شده است. عواملی چون رشد جهانی، نیاز به برقراری ارتباط در داخل شرکت‌ها یا بین خریداران و فروشندگان، شاید از جمله این علل باشند، در

^۹ - صناعی، علی (۱۳۸۱): بازاریابی و تجارت الکترونیکی، انتشارات جهاد دانشگاهی، چاپ سوم، اصفهان

دنیای امروز رقابت فشرده تر شده است. بازارها دیگر در انزوا قرار ندارند و شرکت‌ها مستقل و جدا از یکدیگر اداره نمی‌شوند، بلکه در بهره برداری از منابع، بازاریابی، توزیع، ظرفیت‌های انبارداری و سیستم‌های اطلاعاتی به طور مشترک سهیم هستند.

رویارویی با موج تغییر با صحبت و سخنرانی امکان پذیر نیست، بلکه عمل می‌طلبد. امروزه همه جا بحث از این است که چگونه فن آوری مبادله الکترونیکی داده‌ها به عنوان پاسخی مشخص و تعریف شده، برای نیازهای بازار در حال شکل گیری و ظهور است. برداشتن گام اول برای استفاده از این فن آوری، مستلزم تنظیم یک برنامه راهبردی است.

اما برنامه راهبردی نیز زائیده یک هدف است که باید با فعالیت‌های ذیربط متناسب و سازگار باشد.

• هدف پذیرش مبادله الکترونیکی داده‌ها :

شاید هدف، مزایایی است که از کاربرد مبادله الکترونیکی حاصل می‌شود. اما مزایا نیز متفاوت است و در هر یک از کاربران فرق می‌کند. برخی از مزایا همانطور که قبلاً نیز عنوان شده است جنبه عملیاتی دارد و بعضی دیگر ممکن است تاکتیکی یا راهبردی باشد، زیرا برای همه شرایط و وضعیتها و نیازها یک راه‌حل واحد وجود ندارد. برنامه‌های راهبردی از لحاظ پیچیدگی، هزینه‌ها و حیطه پوشش تفاوت دارند.

مبادله الکترونیکی داده‌ها فقط ابزاری است که به کمک آن، می‌توان اهداف شرکت را تحقق بخشید و البته نمی‌تواند تنها فن‌آوری مورد علاقه و مطرح برای شرکت باشد، زیرا فن‌آوری‌های دیگری هم مانند خط نماد و شماره‌گذاری کالا، پوشش، مدیریت پایگاه داده و غیر وجود دارند. در ابتدای استفاده از مبادله الکترونیکی داده‌ها، ممکن است شرکت‌ها و کاربران توجه خود را فقط روی فن‌آوری متمرکز کنند که برای ارسال پیام‌های تجاری به کار می‌رود و فکر کنند که زمان استفاده از سایر فن‌آوری‌ها هنوز زود است. اما چنین دیدگاهی فقط می‌تواند در کوتاه مدت مطرح باشد. بسیاری از سازمان‌هایی که

مدت‌هاست از مبادله الکترونیکی داده‌ها استفاده می‌کنند، سایر فن‌آوری‌ها مانند خط نماد و شناسایی خودکار را جزء لاینفکی از عملیات مبادله الکترونیکی داده‌ها می‌دانند.^{۱۰}

۲-۳- روش‌های مورد استفاده برای ورود به دنیای الکترونیکی داده‌ها

۲-۳-۱- بهره‌گیری از دانش و تجربیات گذشتگان و سایر تحقیقاتی که در این زمینه

انجام شده است در داخل و خارج از کشور

• سابقه تحقیق در خارج از کشور :

در این بخش مطالعات صورت گرفته در مورد بکارگیری EDI در کشورهای پیشرفته مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف آن است تا نتایج آن در کشور ایران و در موقعیت مکانی لازم‌الاجراء مورد آزمون مجدد قرار گیرد. شکل‌گیری تئوری‌های مربوط به بازارهای الکترونیکی عملاً از کشورهای غربی شروع شد. جایی که زیر ساختارهای مالی، قانونی و فنی در حد مطلوبی تأمین شده بود. اما لو و همکاران (۱۹۹۰) بر این عقیده‌اند که اقتباس روش‌های استقرار EDI از اقتصادهای غربی مستلزم ملاحظه و بررسی نیازمندی‌های اقتصادهای بومی، نظیر درک چگونگی تأثیر فرهنگ و یا سایر عوامل زیرساختاری بر کسب و کار می‌باشد. فاکتورهایی که بر طراحی سیستم‌های اطلاعات در کشورها تأثیر می‌گذارد را می‌توان در دو گروه کلی زیرساختارها و فرهنگ کسب و کار طبقه‌بندی کرد.^{۱۱} اهمیت فرهنگ از دیدگاه سایر محققان نیز بسیار

^{۱۰} - شناسایی خودکار یکی از سازوکارهای پشتیبانی‌کننده است که بوسیله آن می‌توان اطمینان یافت که اطلاعاتی که به سیستم‌های رایانه داده می‌شوند صحیح و بهنگام و از نظر هزینه جمع‌آوری حتی المقدور ارزان است. با استفاده از این سازوکار می‌توان اطلاعات را کدگذاری کرد و بعداً بطور خودکار به وسیله پویشگر خواند و با استفاده از رایانه و بدون دخالت انسان پردازش کرد. این شیوه کار، امکان بروز اشتباه بوسیله انسان را در مراحل ثبت اطلاعات از میان می‌برد. خط نماد یا (بارکد) آشناترین نوع شناسایی خودکار است.

^{۱۱} - Lu, M. T. Farrell, C, 1990. Information Systems Development in Developing Countries: and Evaluation and Recommendation. International Journal of Information Management 10(4), 288-296.

قابل توجه است. در مقابل، برخی محققین نظیر کرپلا^{۱۲} تبیین فرهنگ در سیاستهای اقتصادی کشورهایی که ممکن است از لحاظ جغرافیایی متفاوت باشند، را نپذیرفته‌اند.

مطالعات زیادی در مورد عوامل تسهیل کننده در بکارگیری موفقیت‌آمیز EDI صورت گرفته است. طبق نظر امل هاینز^{۱۳} عوامل موثر در بکارگیری موفق EDI عبارتند از: وجود متصدی فعال و شایسته، برخورداری از حمایت مدیریت ارشد، مشارکت دادن کاربران آتی سیستم در فرآیند طراحی، عوامل موثر بر صنعت تحت فعالیت و ظرفیت پشتیبانی سیستم اطلاعات مدیریت، برخی دیگر (بنیامین و همکاران ۱۹۹۰) نیز ادعا دارند که استانداردهای EDI، میزان کنترل روند تغییر در سازمان و طراحی مجدد کار بعنوان عوامل تعیین کننده موفقیت در پیاده‌سازی EDI مورد توجه قرار گرفته است.^{۱۴}

مقاومت‌های سازمانی در برابر تغییر، استانداردهای پائین، کمبود حمایت واسطه‌های بازار از مهمترین فاکتورهایی است که بعنوان موانع بکارگیری EDI مورد اشاره قرار گرفته است (امل هاینز و همکاران ۱۹۸۸).^{۱۵}

سایر صاحب‌نظران علاوه بر تایید فاکتورهای مذکور، قیمت‌های بالای سخت‌افزار و نرم‌افزار، مشکلات امنیتی و نقصان کنترل و حسابرسی معاملات رانیز از جمله این امور دانسته‌اند. (رادوسویچ^{۱۶} ۱۹۹۷، پرینسایپ^{۱۷} ۲۰۰۰، لاو و اسلون^{۱۸} ۱۹۹۹، هانسون وهیل^{۱۹} ۱۹۸۹، هیل و فرگوسن^{۲۰} ۱۹۸۸)

¹² -Korpela, M., 1996. Traditional Culture or Political economy? On the Root Causes of Organizational Obstacles of IT in Developing Countries. *information technology for Development* 7(1), 29-42.

¹³ -Emmelhinz et al. *ibid.* p. 65

¹⁴ -Benjamin et al. *ibid.* p. 37

¹⁵ -Emmelhinz et al. *ibid.* p. 6v

¹⁶ -Radosevich, L. (1997). Electronic data interchange: The one and future EDI. *CIO Magazine* January

¹⁷ -Principe, J. (2000). Learn about the Limitation of traditional EDI and why the future of networking lies in Internet EDI and XML. Purdue University Web site: <http://expert.cc.purdue.edu/Bjprince>

¹⁸ -Low, K. B., & Sloan, B. (1999). Current developments in the internet-based electronic data interchange (EDI) and the implications for the construction industry. Pro C-E-Com Working Paper No. 3, school of the Built Environment, Napier University, UK, December, SBE Web site: <http://sbe.napier.ac.uk>.

¹⁹ -Hanson & Hill *ibid.* p. 411

در مطالعه‌ای که توسط فرگوسن، هیل و هانس^{۲۱} بر روی ۱۰۹۴ شرکت صورت گرفت، هفت فاکتور کلی بعنوان موانع بکارگیری موفق EDI شناسایی شد. که عبارت بود از: بالا بودن هزینه‌های استقرار و راه‌اندازی، عدم هماهنگی نرم‌افزار و سخت‌افزار، عدم برخورداری مشتریان از این تکنولوژی، عدم آگاهی کافی از مزایای EDI، عدم آموزش مشتری، عدم وجود استاندارد و عدم پذیرش EDI توسط مشتری و شرکای تجاری.

علاوه بر این، اسکالا و مک‌گرس^{۲۲} و مارشال، میکلا و وبر^{۲۳} موانع غیر فنی متعددی را در کاربرد موفق EDI شناسایی کرده‌اند که مشتملند بر: فقدان تعهد در مدیران بالا، نقصان آموزش کاربران EDI، عدم امکان تحلیل هزینه - فایده مانند نرخ بازگشت سرمایه^{۲۴}، نیاز به سرمایه اولیه بالا، دوران طولانی شروع بازده، لزوم برخورداری از شبکه‌های بسیار زیاد ارزش افزوده برای فعالیت تجاری تغییرات متعدد EDI که از عواملی مانند فرهنگ، ساختار، روش‌ها و کنترل‌های سازمانی ایجاد می‌شود. در مطالعات مربوط به تجارت داخلی و خارجی نیز مسائل مربوط به مدیریت، نظیر مقاومت کارمندان و فقدان علاقه مشتریان^{۲۵} توسط (هانسون و همکاران) بعنوان موانع کاربرد EDI شناسایی شده است. هزینه، کمبود تقاضا، فقدان استانداردهای ثابت، امنیت، کنترل، انتظارات بالا و بیش از حد کارکنان و مدیران و انعطاف‌پذیری از دیگر عواملی بود که بعنوان موانع بکارگیری موفق EDI توسط هانسون و همکارانش شناسایی گردید.^{۲۶}

هارت و ساندرز^{۲۷} معتقدند که عوامل سازمانی و مدیریتی بر کاربرد EDI تأثیر می‌گذارد، و با تغییرات فنی در تضاد است. براساس تحقیقات صورت گرفته توسط سایر محققین موانع سازمانی و مدیریتی دست

²⁰ -Hill,N.C.,&Ferguson ,D.M.(1988).Survey evidence suggests barriers to EDI usage . International Trade and Transport,47,15-20 .

²¹ -Ferguson,D.m,Hill,N.C.,&Hansen,J.V.(1990).Electroni data interchange:Foundations and survey evidence on current use. Journal of Information System , Spring ,81-91

²² -Scala, S .,&Mcgrath ,R. (1993).Ibid . p .89

²³ -Marchal, B.,Mikula ,N.H.,&Webber,D.(1998).guidelines for using XML for electronic data interchange .XML/EDI Group.

²⁴ -Return on Investment(ROI) .

²⁵ -Henson,R.,Nath,R.,&Hendon,D.(1998).The strategic and tactical value of electronic data interchange for marketing firms.The Mid-atlantic Journal of Business,34(1),53-73.

²⁶ -Hart,P.,Saunders,C.(1998).Emerging electronic partnership:Antecedents and dimensions of EDI use from the suppliers perspective . Journal of Management Information System.14(4),87-111.

²⁷ -Reich,F.,& Benbasat ,I.(1990).An empirical investigation of factors influencing the success of customer-oriented strategic System.Information System Research,1(3),325-347 .

یافته عبارتست از : فشارهای رقابتی، اعتماد بین شرکت‌ها و حمایت مدیریت عالی (ریچ بن باسات^{۲۸} ۱۹۹۰ و گراور ۱۹۹۳^{۲۹}، پریکومار و رامامورتی ۱۹۹۵، رایمونبرگرون^{۳۰} ۱۹۹۶، و پین و سایمونز^{۳۱} ۲۰۰۰). با نرجی و گلهار^{۳۲} نیز تشخیص داده‌اند که فقدان امکان حسابرسی، عدم امکان امضا برای تصویب معاملات، عدم تصدیق صحت اطلاعات، ضعف امنیتی و عدم امکان کنترل مناسب از مواردی است که باید در بررسی عوامل مؤثر بر بکارگیری EDI مورد توجه قرار گیرد.

استین بارت و نات^{۳۳} شرکتهای آمریکایی را برای تشخیص عمده‌ترین مشکلات بکارگیری EDI بررسی کردند. در میان موارد بررسی شده، مشکلات فنی شبکه تلفن، فشارهای سیاسی در قالب قوانین محدود کننده دولتی و فقدان حمایت مدیران بالا را از مهمترین موانع شناسایی شده برای توسعه EDI یافتند.

موارد مشابهی در خصوص مشکلات بکارگیری EDI توسط روزنبرگ و والیانت^{۳۴} شناسایی شده که عبارتند از : دیدگاه مدیریت ارشد شرکای تجاری نسبت به اهمیت EDI، فقدان استانداردهای EDI، مسائل امنیتی بین‌المللی و نگرش مسئولین ذیصلاح قانونی برای کنترل معاملات EDI در بین ملل مختلف. طبق نظر سادوسکی^{۳۵} (۱۹۹۳)، این موارد بیشتر ترکیب عوامل فنی، مدیریتی، شغلی و عناصر دولتی می‌باشد.

²⁸-Grover , V.(1993).An empirically derived model for the adoption of customer-based interorganizational systems.Decision Sciences.24(3),603-640 .

²⁹-Prekumar and Ramamurthy Ibid .p.173 .

³⁰-Raymond ,L.,&Bergeron ,f.(1996).EDI success in small and medium-sized enterprises : A field study .Journal of organizational Computing and Electronic Commerce (6),161-172 .

³¹-Payne and Simmons Ibid .

³²-S . Banerjee, D.Y.Golhar, Electronic data interchange : characteristics of users and nonusers .Inform . manage .26(2),1993,pp.65-74.

³³-Steinbart , P.J.,&Nath, R. (1992).Problems and issues in the management of international data communication networks : The experiences of American companies. MIS Quarterly , 16(1),55-76 .

³⁴- Rosenberg ,R.,Valiant,S.(1992).Electronic data interchange: A global perspective . telecommunications ,26(7),50-53 ..

³⁵- Sadowsky,G.(1993).Networkconnectivity for developing countries .Communications of the ACM, 36(8),42-47.

چن و ویلیامز^{۳۶} در مطالعه‌ای بر روی شرکتهای کوچک در انگلستان مشخص کردند که استانداردها و مدیریت توانمند، عوامل مهمی در استفاده از EDI می‌باشد .

هندون و نات^{۳۷} و نثو^{۳۸} براساس مطالعات مختلف انجام شده در سنگاپور توسعه EDI در سطح دولت را از مهمترین عوامل ملی برای کاربرد موفقیت آمیز EDI در سازمانها دانسته‌اند .

• سابقه تحقیق در داخل کشور :

در ایران در رابطه با بحث EDI تنها یک پایان نامه با موضوع بررسی زیر ساختار EDI در نهادهای مرتبط با گمرک ج.ا.ا (مطالعه موردی سازمان بنادر و کشتیرانی، بانکها (ملت و رفاه)وزارت راه و ترابری و بیمه «البرز و آسیا») در سال ۸۲ توسط آقای ابوالفضل غیائی انجام شده است، در آن بیشتر بر زیر ساختارهای EDI تأکید شده و براساس همین زیر ساختارها یک سری فرضیه‌ها مطرح شده که عبارتست از اینکه :

فرضیه ۱: در نهادهای مرتبط با گمرک ج.ا.ا زیر ساختار فرهنگی لازم برای توسعه EDI وجود ندارد.

فرضیه ۲: در نهادهای مرتبط با گمرک ج.ا.ا زیر ساختار آموزشی لازم برای توسعه EDI وجود ندارد.

فرضیه ۳: در نهادهای مرتبط با گمرک ج.ا.ا زیر ساختار فنی لازم برای توسعه EDI وجود ندارد.

فرضیه ۴: در نهادهای مرتبط با گمرک ج.ا.ا زیر ساختار حقوقی و قانونی لازم برای توسعه EDI وجود

ندارد.

طبق آزمون‌هایی که در آن زمان انجام شده بود در انتها این نتیجه حاصل شد، که در ایران زیر ساختار

فرهنگی لازم برای توسعه EDI وجود دارد، ولی زیرساختار آموزشی، فنی و حقوقی قانونی لازم برای

³⁶- Chen,J.,& Williams(1998).The impact of electronic data interchange (EDI) on SMEs: SMEs : Summary of eight british case studies.Journal of Small Business Management,36(4),68-72 .

³⁷-Hendon,R.,&Nath,(R).Trade net in Singapore :Showing th world the power of EDI FORUM: The Journal of Electronic Commerce,7(2),100-107 .

³⁸-Neo,B.S.(1994).Managing new information technologies:lessons from Singapore experience.Information and Management,26(6),317-326 .

توسعه EDI هنوز ایجاد نشده است، لذا در پی نتیجه به دست آمده از آن تحقیق و متغیرهای عنوان شده، برآن شدیم تا این متغیرها را دوباره در این تحقیق و همچنین در این دوره زمانی در قالب فرضیه اصلی عنوان کنیم تا متوجه شویم بعد از گذشت تقریباً ۹ سال از تحقیق قبلی که در این زمینه انجام شده است، آیا این زیر ساختارها (متغیرها) بهبود یافته‌اند یا خیر.

۲-۳-۲- استفاده از رهنمودهایی که در دنیا با موفقیت توأم بوده‌اند :

اساساً راهبردهای مربوط به استفاده از تجارت الکترونیک عبارتند از: دخالت دادن خریداران، آشنایی با فرآیندها، طرح فرآیندهای نوین و پیاده ساختن تغییرات در فرآیندها، واضح است که این راهبرد برای کسانی نیست که اجباراً به استفاده از مبادله الکترونیکی وادار شده‌اند و به عبارت دیگر کاربرد این فن‌آوری به آنها تحمیل شده است. در اینگونه موارد، شریک تجاری برتر، انتخاب استانداردها، فن‌آوری و بقیه شیوه‌ها را به طرف خودش تحمیل می‌کند و حتی چه بسا ممکن است طرف تجاری ضعیفتر هیچ‌گونه حق انتخابی جز پیروی از طرفی که قوی‌تر است نداشته باشد. زیرا در غیر این صورت چاره‌ای جز پذیرش و شکستگی نخواهد داشت. لذا آنچه که در پی می‌آید مربوط به شرکت‌هایی است که می‌خواهند داوطلبانه و آگاهانه در راه مبادله الکترونیکی داده‌ها قدم بگذارند.

برای شرکت‌هایی که راهبرد مبادله الکترونیکی خود را برنامه ریزی می‌کنند یک سری گام‌های

چهار گانه وجود دارد که عبارتند از:

نخستین گام درگیر ساختن و دخالت دادن مشتریان است که شامل مستند سازی درخواست‌ها و مسائل مورد علاقه مشتری در آن معامله بخصوص نیز می‌شود.

گام دوم آشنایی با فرآیند کسب و کار در بالاترین سطح آن است. این موضوع با مسئله دخالت دادن مشتری رابطه دارد.

منظور از این اقدام عبارتست از:

- شناسایی طرف‌های داخلی (خارجی و داخلی) در هر جریان

- شناسائی مبادله اطلاعات بین این طرفها
- آشنایی با فرآیندهای هر یک از طرفها پس از دریافت اطلاعات
- تعیین تعداد این مبادلات
- ارزیابی اینکه به منظور بهره برداری کامل از مبادله الکترونیکی داده‌ها، روش‌ها را چگونه می‌توان روان و راحت نمود.

این اقدامات چه لزومی دارد: جواب این است که اگر رابطه تجاری با ثبات و جاافتاده‌ای بین شرکا وجود داشته باشد، استفاده از مبادله الکترونیکی داده‌ها، به هر شکل و صورتی، به نفع هر دو طرف خواهد بود. اما وقتی استفاده از مبادله الکترونیکی داده‌ها به سایر فعالیت‌های بازرگانی شرکای تجاری نیز تعمیم داده می‌شود، شرایط فورس مازور وضعیت پیچیده‌ای ایجاد می‌کند که ممکن است بقاء و رشد این فن آوری را در معرض تهدید قرار دهد. لذا ضرورت وجود استنباط و انتظارات مشترک از شیوه‌های تجارت الکترونیک باید مورد توجه و مد نظر باشد.

در اینجا کلمات «استنباط» و «انتظارات» جنبه کلیدی دارند. شرکت‌ها قبل از اینکه، به مبادله الکترونیکی مبادرت کنند، باید از شیوه‌های انجام کار یکدیگر آگاه شوند و در مورد روش‌های تجاری که در چارچوب روابط خود به کار خواهند برد به توافق برسند.^{۳۹}

برای مثال در یک قرارداد ساده که بهای کالا پس از تحویل پرداخت می‌شود، خریدار چنین تصور می‌کند که فروشنده پس از تحویل کالا، فاکتور فروش را خواهد فرستاد تا خریدار نسبت به پرداخت اقدام کند. از سوی دیگر، فروشنده نیز با استنباطی متفاوت که حاکی از قابل پرداخت بودن بهای کالا با تحویل

^{۳۹} - از لحاظ تعریف، روش‌های تجاری عبارت از مجموعه‌ای از اقدامات و عملیات بهم پیوسته‌ای است که متقابلاً مورد توافق قرار گرفته و بر فعالیت همه طرف‌های دست اندرکار در یک رشته معاملات تجاری مرتبط حاکم می‌باشد و کلیه اقدامات متقابل طرف‌های دست اندرکار را تنظیم می‌کند و همچنین مشخص می‌کند که کدام اقدام بوسیله کدام یک از طرف‌ها باید انجام بگیرد. در ضمن ترتیب و توالی اقدامات و احتمالاً زمان و نیز محدودیت‌های آنها را تعیین و تبیین می‌کند. عمده ترین اقدام طرفین شامل ارسال و یا دریافت کالا، اسناد و مدارک یا وجه می‌باشد.

کالا می‌باشد، فاکتور را نمی‌فرستد. کالا به مقصد می‌رسد و خریدار پولی پرداخت نمی‌کند و منتظر وصول فاکتور می‌ماند. در همین حال فروشنده نگران می‌شود و اقدامات لازم را برای وصول قیمت کالاها شروع می‌کند. این مورد به اصلاح نمونه‌ای از «جنگ شیوه‌ها» است و ضرورت آشنایی و اطلاع طرفین معامله نسبت به نحوه و روش کار یکدیگر، برای اجتناب از بروز چنین وضعیت نامطلوب را بیان می‌کند.

لذا آشنایی و تفاهم متقابل بین طرفهای مختلف درگیر در معامله و همچنین دربارهٔ عناصر کلیدی مبادله داده‌ها امری ضروری است.^{۴۰}

تفاهم بین طرفین، باید قراردادهای فنی را نیز در بر گیرد، زیرا در تجارت بین‌المللی رسانه‌های ارتباطی جزء بسیار محسوس و ملموس از ریزه کاریهای قراردادهاست که تجارت کالاها را تشکیل می‌دهد، مسائل قانونی که با استفاده از مبادلهٔ الکترونیکی داده‌ها مطرح می‌شود شامل مسائل مربوط به سندیت، قراردادها و مسئولیت‌ها است. مسائل سندیت دارای دو جنبهٔ متمایز است. اولی ناظر به موضوع قابل قبول بودن است، یعنی اینکه آیا یک سند الکترونیکی در محاکمه به عنوان مدرک معتبر قابل قبول است یا خیر، جنبه دوم ناظر به لزوم تایید اصالت داده‌های تجاری، یعنی مسئله امضای اسناد است.

از آنجا که تجارت بین‌المللی مبتنی بر یک رشته قراردادها است، اجرای این قراردادها مستلزم مبادلهٔ اطلاعات است. با متداول شدن مبادلهٔ الکترونیکی داده‌ها ناگزیر برخی مسائل مربوط به قراردادها و مسئولیت‌ها نیز مطرح می‌شود. مسائل قراردادی مبادلهٔ الکترونیکی ناظر به اثراتی است که ممکن است استفاده از این فن‌آوری در انعقاد قراردادهای سنتی بگذارد. سوالاتی در ارتباط با زمان و مکان انعقاد قراردادها مطرح می‌شود. در یک شبکهٔ مبادلهٔ الکترونیکی داده‌ها دو رابطهٔ عمده وجود دارند که عبارتند از رابطهٔ بین تامین‌کنندگان خدمات شبکه‌ای و کاربران و توافق بین خود کاربران. این روابط ناگزیر سبب طرح سوالاتی در مورد مسئولیت تجاری می‌گردد. به همین ترتیب، مسائل مربوط به مسئولیت‌های مبادله

^{۴۰} - طرف‌ها و دست‌اندرکاران تجارت بین‌المللی که از مبادله الکترونیکی داده‌ها استفاده می‌کنند معمولاً شامل خریدار، ترکیب عناصر شبکه که پیام‌ها را به طرف‌های ذیربط انتقال می‌دهند، فروشنده، تامین‌کنندگان خدمات پشتیبانی، مقامات و مراجع مجری مقررات که قطعاً شامل گمرک نیز می‌شود و موسسات مالی که چرخه پرداخت را تامین می‌کنند، می‌باشد. استانداردهای مبادله، بارزگانی شامل آنهایی است که اجزاء پیام‌های تجاری را تشکیل می‌دهند مانند قیمت کالا، نام، نام خیابان، کدپستی پیام‌ها (مانند تقاضای اعلام قیمت، سفارش خرید، اظهارنامه صادراتی، مانیفست، فاکتور و غیره) است.

الکترونیکی، ناظر به الگوها و دامنه شمول مسئولیت‌هایی است که بر اثر کاربرد این فن آوری به وجود می‌آید.

قدم بعدی طرح مشکل ترین سوال است: اگر بخواهیم در روشهای کاری خود تجدید نظر کنیم، روشهای جدید چگونه باید باشد: پاسخ این سوال را باید در مشورت با جامعه تجاری جستجو کرد، نتیجه چنین اقدامی ممکن است بسیار قابل ملاحظه باشد.

به طور مثال چند شرکت بزرگ در صنعت خودروسازی به این نتیجه رسیدند که فاکتور (دستی یا الکترونیکی)، ارزشی به فرآیند معامله اضافه نمی‌کند، زیرا اطلاعات مندرج در فاکتور همان اطلاعات موجود در اسناد ارسال کالا است. این شرکت‌ها، با افزودن چند مورد به مندرجات اعلامیه ارسال کالا، صدور فاکتور به وسیله فروشندگان خود را حذف کردند.

با روش جدید، اکنون اسناد حمل کالا در عین حال برای عملیات پرداخت بهای کالا نیز به کار می‌رود و تسویه حساب بر اساس وصول کالا انجام می‌گیرد. با حذف فاکتور، مرحله مقابله فاکتور با سفارش خرید نیز به نوبه خود متفی می‌شود. حال باید دید که آیا سازمان‌ها آماده اند پول فروشندگان را بر اساس اعلامیه ارسال کالا بپردازند، در چنین شرایطی عکس العمل ممیزهای مالیاتی چه خواهد بود؟ آیا در قوانین کشورها پیش بینی‌های لازم شده است که بتوان اسناد ارسال کالا را جایگزین فاکتور کرد؟ عکس العمل بانک‌ها چه خواهد بود؟ برای بسیاری از بانک‌ها استفاده از مبادله الکترونیکی داده‌ها در امور مالی، به اندازه کافی دردسر ایجاد کرده است، چه برسد به اینکه صدور فاکتور هم کنار گذاشته شود. ملاحظه می‌شود که مقابله با اینگونه مشکلات و درک نیازها و مسائل همدیگر، مستلزم تلاش جمعی عظیم است.

۲-۴- جنبه‌های فنی مبادله الکترونیکی داده‌ها:

در این مرحله درباره جنبه‌های فنی تصمیم‌گیری می‌شود که آیا هزینه استفاده از مبادله الکترونیکی داده‌ها در مقایسه با مزایایی که انتظار می‌رود از آن عاید شود، قابل توجیه است یا خیر.

در این زمینه موضوعات فنی کلیدی به موارد زیر مربوط می‌شود:

✓ انتخاب‌های مربوط به توسعه سیستم‌های مبادله الکترونیکی داده‌ها

✓ ملاحظات مربوط به زیر ساختار فناوری

✓ ملاحظات مربوط به زیر ساختارهای سازمانی

در مورد توسعه سیستم‌های مبادله الکترونیکی، اجزایی که باید مورد بررسی قرار گیرند عبارتند از انتخاب نرم افزار و نحوه استفاده از نرم افزارهای کاربردی. منظور از نرم افزار، نرم افزار ترجمه و ارتباطی است که برای تولید و تفسیر پیام‌های مبادله الکترونیکی و برقراری ارتباط با طرف‌های تجاری لازم است^{۴۱} در این زمینه روی هم رفته بهتر است از نرم افزارهای مبادله الکترونیکی داده‌ها استفاده شود. در حال حاضر بسته‌های مختلفی برای انواع کاربردها و روش‌ها، سطوح پیشگیری متفاوت و قیمت‌های مختلف موجود و قابل تهیه است. با توجه به اینکه استانداردها هنوز در حال شکل‌گیری و تکوین است، بهتر است که از این نرم افزارها استفاده شود. با توجه به تنوع کاربردها و نیز نیازهای متفاوت فنی طرف‌های تجاری و لزوم انعطاف‌پذیری استانداردها و گسترش کاربرد آنها در موارد و فعالیتهای مختلف، تولید انواع استانداردها، باید مورد حمایت قرار گیرد.

در مورد نرم افزارهای کاربردی، بسته به پیچیدگی ادغام کاربردها، راه‌ها و انتخاب‌های مختلف وجود دارد که عبارتند از طراحی مجدد نرم افزار (برای تقویت سیستم‌های موجود در داخل شرکت)، نرم افزارهای بسته‌ای (برای کاربردهای جدید) و نرم افزارهای خاص (برای کاربردهای جدید یا پیچیده). زیر ساختار فناوری مبادله الکترونیکی داده‌ها بدون تردید باید جز جدایی‌ناپذیر از معماری کلی سیستم اطلاعات شرکت باشد و توسعه آن باید عمدتاً از طریق سازگار نمودن اجزای فن‌آوری با کاربردهای مورد نظر صورت بگیرد. این روش، روشی معکوس است که در آن موضوعاتی چون طرح ریزی شیوه‌های مختلف مخابره داده‌ها در سازمان مورد ملاحظه قرار می‌گیرد. سکوه‌های فن‌آوری مبادله الکترونیکی داده‌ها باید به نحوی طرح ریزی شوند که بتوانند پاسخگوی تغییرات آینده باشند. مسائلی مانند افزایش تعداد شرکای تجاری، افزایش تعداد کاربردها، رشد فعالیت‌ها در آینده، ادغام با نرم افزارهای کاربردی داخل

^{۴۱} - جنبه‌های اساسی که در بررسی نرم افزار مبادله الکترونیکی داده‌ها، باید مورد توجه باشد عبارتند از: استخراج داده‌ها، رمزنگاری داده‌ها، مخابره داده‌ها، دریافت داده‌ها، کشف رمز داده‌ها، و وارد کردن داده‌ها.

سازمان، ادغام با سایر فن آوری ها مانند خط نماد، تغییرات زیر ساختار اطلاعاتی در داخل سازمان یا مربوط به شریک تجاری، ادغام با سایر اشکال ارتباطی مانند دور نویس یا پست الکترونیکی، تغییر در استانداردهای مبادله الکترونیکی داده‌ها و برنامه‌های راهبردی سازمان در آینده، تغییر فن آوری مبادله الکترونیکی داده‌ها مانند مبادله متقابل وزنده، از جمله مواردی هستند که باید مورد توجه و بررسی قرار بگیرند. در مورد برقراری ارتباط، باید بین دو شیوه ارتباطی یعنی مخابره مستقیم نقطه به نقطه یا استفاده از طرف ثالث یعنی شبکه ارزش افزوده، یکی را انتخاب کرد.

اینکه آیا وظایف سیستم مبادله الکترونیکی داده‌ها در سازمان یا شرکت باید به صورت متمرکز یا غیر متمرکز اداره شود، به سبک مدیریت سازمان بستگی دارد. هر دو شیوه دارای نقاط مثبت و منفی است. سیستم در ابتدای کار الزاماً کوچک و متمرکز خواهد بود، اما زمانی که توسعه پیدا کرد و ایستگاه‌های متعددی نصب شد آنگاه باید یک شیوه را برگزید حتی در این مرحله نیز می توان ترکیبی از دو شیوه مدیریتی متمرکز و غیرمتمرکز را انتخاب کرد. در ساختار سازمانی مبادله الکترونیکی داده‌ها، نقش مدیریت، وظایف اداری و مسئولیت عملیاتی برای اجرای موفقیت آمیز آن تعریف و مشخص خواهد شد.^{۴۲}

۲-۵- جنبه‌های هزینه - فایده سیستم مبادله الکترونیکی داده‌ها

هزینه‌های به کارگیری مبادله الکترونیکی داده‌ها تا چه حد خواهد بود؟ هزینه‌ها شامل توسعه سیستم (از جمله تهیه سخت افزار اضافی مورد نیاز)، هزینه راه اندازی و نگهداری (شامل تعیین طرف های تجاری، توسعه رابط های کاربردی، ادغام و تقویت کاربردها) و هزینه های ارتباط و کارمزد می باشد.

در مورد صرفه جویی ها، بعضی از اقلامی که در تجزیه و تحلیل هزینه - فایده می توان به صورت مقداری بیان کرد عبارتند از: صرفه جویی مربوط به سرمایه در گردش (بهبود در جریان نقدینگی، کاهش موجودی انبار، بهبود در حساب های دریافتی)، صرفه جویی در هزینه های جاری (تلفن، حمل و نقل،

^{۴۲} - یکی از مهمترین وظایف مدیریت، پیگیری و بررسی تحولات در زمینه تسهیلات تجاری و تجارت الکترونیک است. این امر شامل همگامی با استانداردهای موجود، مشارکت و تاثیر گذاری در تدوین و توسعه استانداردها به منظور تامین نیازهای شرکت یا صنعت ذیربط، آشنایی با جهت گیری توسعه استانداردهای مبادله الکترونیکی و کشف و شناسایی فرصت های موجود برای ایجاد روابط کاری با خریداران و فروشندگان کلیدی است.

پست) ، صرفه جویی مربوط به نیروی انسانی (تهیه اسناد، کشف و تصحیح اشتباهات، مقابله و کنترل، تهیه مراسلات پستی، وارد ساختن داده ها، اضافه کار ، نظارت و سرپرستی). ارگان های تسهیل تجاری در نقاط مختلف دنیا مطالعاتی در این باره انجام داده اند که هر کدام مربوط به شرایط و وضعیت خاصی است و به طور محض همه موارد را در بر نمی گیرد. با وجود این مطالعه ای که به وسیله سیتیوس در شهر لیون فرانسه انجام شده و ۱۴ کاربرد را شامل می شود، بیانگر یافته های کلی در این مورد است. البته در مطالعه مذکور فوائد تاکتیکی و راهبردهای استفاده از مبادله الکترونیکی داده ها، بررسی نشده است.

جدول تطبیقی زمان و هزینه های استفاده از مبادله الکترونیکی داده ها نسبت به روش های سنتی

نوع فعالیت و هزینه	روش های سنتی (بدون استفاده از مبادله الکترونیکی)	استفاده از مبادله الکترونیکی داده ها به صورت متمرکز	استفاده از مبادله الکترونیکی داده ها به صورت غیر متمرکز	ادغام مبادله الکترونیکی با کاربردهای درون سازمانی
انبار داری	۲۰ روز	۱۲ روز	۱۰ روز	۴ روز
هزینه های سالانه (به فرانک فرانسه)				
هزینه انبار داری	۲۶۷۵۰	۶۴۰	۹۶۴	۳۵۰
هزینه های سفارشات	۲۷۰۵۰	۳۵۰	۷۰۰	۶۵۰
هزینه های خرید	۵۰۰	۹۷۵		۲۳۰
صرفه جویی خالص در مقایسه با هزینه روش های سنتی (به درصد)				
در مورد انبارداری	۰	۲۷	۳۷	۸۰
در مورد سفارشات	۰	۱۷	۵۶	۷۷
در مورد مجموع هزینه ها	۰	۲۱	۴۵	۷۸

استفاده از مبادله الکترونیکی داده ها، در مقایسه با روش های سنتی روی هم رفته موجب ۲۱ تا ۷۰ درصد صرفه جویی در هزینه ها می شود.

۲-۶- موافقت نامه مبادله الکترونیکی داده ها

همانگونه که قبلا نیز گفته شده طرف های مبادله باید در مورد پروتکل های تجاری، قانونی و فنی توافق کرده و آن را به صورت کتبی تنظیم کنند و بهترین شکل انجام این کار تهیه موافقت نامه مبادله است.

موافقتنامه مبادله سندی است که قواعد حاکم بر روابط طرف های یک کاربرد خاص مبادله الکترونیکی داده ها را تعریف و تبیین می کند. موافقتنامه مبادله تنها ناظر خود مبادلات است، حقوق و تکالیف طرف های دخیل در مبادله داده ها از رایانه به رایانه را تعریف می کند، ولی محتوای داده ها مربوط به دیگر شرایط قراردادی مانند فروش، حمل و نظائر آن است که خارج از حیطه موافقت نامه داده ها قرار دارند.

در حال حاضر کاربران مبادله الکترونیکی داده ها نمونه موافقتنامه سازمان ملل متحد را به طور گسترده ای پذیرفته اند.

آخرین گام در استقرار سیستم مبادله الکترونیکی داده ها، مرحله اجرای آن است. در این مرحله مسئله مهم آن است که اجرا باید با یک پروژه آزمایشی شروع شود و در خلال آن راهبردها، هزینه ها و سایر مسائل مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرند. باید در نظر داشت که مبادله الکترونیکی رویدادی نیست که معجزه آسا در یک روز به وقوع پیوندد، بلکه برای اینکه سازمان به فواید واقعی این فن آوری دست یابد، باید آن را تجربه کند. اگر تمام کارشناسان جهان را گرد همه آوریم نمی توانند به اندازه یک پروژه آزمایشی کوچک به ما رهنمود دهند. پروژه پیشگام فرصتی فراهم می آورد که ضمن آن بتوان مسائل چند بعدی مرتبط با «مدیریت تغییر» را به آزمون گذاشت.

در جریان پروژه آزمایشی ممکن است معلوم شود که بدلائل مختلف، حرکت، به سوی اجرای کامل مبادله الکترونیکی داده ها هنوز زود است. برای مثال احتمال دارد خدیداران و فروشندگان، سازمان های

طرف مبادله، آمادگی نداشته باشند، زیر ساخت مخابراتی امکانات لازم را نداشته باشد و یا سازمان گمرک تا یکی دو سال دیگر نتواند اظهار نامه و ترخیص الکترونیکی را به مرحله اجرا در آورد.

و نظایر آن، در بعضی موارد شاید بتوان از راه حل‌های ترکیبی استفاده کرد. از طرف دیگر، در خلال پروژه آزمایشی ممکن است حقایق بسیاری درباره روابط بین سازمان‌ها آشکار شود که می‌تواند در سایر جنبه‌های سازمان تاثیر بگذارد. در آن صورت باید سازمان را آنچنان که از بیرون دیده می‌شود بررسی کرد و از اتلاف وقت برای آماده کردن کاربردهای درون سازمانی برای پذیرش مبادله الکترونیکی داده‌ها خودداری کرد. ممکن است بهتر این باشد که نخست به نیازهای شرکای تجاری پاسخ گفته شود، و توجه روی روابط متمرکز شود و سپس به مسائل درون سازمانی سرو سامان داده شود لذا ملاحظه می‌شود که برای اجرای یک پروژه آزمایشی تجارت الکترونیک اهمیت حیاتی دارد .

غالباً ممکن است لازم باشد که سیستم بر حسب شرایط و موارد خاص دقیق تنظیم شود . یکی از موارد مورد نظر، شرکت سیگار سازی رج رینولدز است که مبادله الکترونیکی داده‌ها را جهت اعمال روش انبارداری در راس موعد^{۴۳} با موفقیت به اجرا گذاشته است. این شرکت توانسته است دوره سفارش در فاصله سفارش جنس تا تحویل را از پنج هفته به کمتر از سه روز کاهش دهد، اما این موفقیت خالی از برخی آثار جانبی نبوده است. به عنوان نمونه، در شرایط جدید شرکت می‌بایست کالای کمتری را در دفعات زیادتری سفارش دهد و این امر حجم معاملاتی را که به اداره پرداخت آنها ارجاع می‌شد به شدت افزایش داد و برای مقابله با این مشکل شرکت مجبور شد سیستم‌های تازه‌ای به کار بگیرد، لذا مسئله، «مسئله یادگیری مداوم» و «مدیریت تغییر» است.

➤ مسائل مربوط به مدیریت تغییر

هنگام اعمال تغییرات سازمانی، بویژه تغییراتی با این مقیاس، انتظار مقدار معینی مقاومت در مقابل تغییر امری عادی است وقتی از افرادی که نسبت به شیوه‌های اداره امور در شرایط موجود (اعم از شیوه‌های مفید یا غیر مفید عادت کرده اند یا دل‌بستگی دارند، خواسته می‌شود که شیوه کار خود را عوض کنند

طبیعی است که ناراحت و نگران می شوند)، با وجود این نباید به آنها اجازه داد که اقدامات مربوط به تغییر را متوقف کنند.

علت ناکامی بعضی از برنامه های ایجاد تغییر ، مقاومت در مقابل تغییر نیست بلکه آن است که مدیریت سازمان، جهت گیری و رهبری روشن و سازگاری در رویارویی با چالش های اولیه تحول نداشته است . قاعده ای که به " قاعده یک سوم " معروف شده به ما کمک می کند تا مقاومت در مقابل تغییر را شناسایی کنیم و برای رویارویی با آن راهی بیاندیشیم . بطور ساده این قاعده می گوید وقتی قرار است یک تغییر عمده در سازمان ایجاد شود، تقریباً یک سوم سازمان فوراً آن را تایید می کند.

یک سوم دیگر به علل گوناگون عکس العمل منفی نشان می دهند و در برابر تغییر مقاومت می کنند یک سوم میانی در ابتدای امر بی تفاوت می مانند ولی به زودی نظر خود را در جهت گرایش به گروهی که به تصور آنها در مبارزه پیروز خواهد شد، تغییر می دهند.

برای مقابله با چنین وضعیتی ، سیاست روشنی وجود دارد: کلیه حمایت، انرژی، منابع و امکانات را در اختیار یک سومی بگذارید که طرفدار تغییر مورد نظر است. اگر به آن ها وقت و منابع و اهمیت بدهید، آنها در پیاده کردن تغییر موفق خواهند شد.

این شیوه، یک سوم میانی ، یعنی یک سوم بی طرف را نیز همراه می کند و زمینه برای مقابله با یک سوم مخالف آماده می شود.

مقاومت در مقابل تغییر الزاماً ناشی از سو نیت یا قصد اخلال نیست. مقاومت اغلب از افراد با حسن نیتی سر می زند که نیاز به تغییر را درک نکرده اند یا از مزایای تغییر آگاهی کافی ندارند و یا اینکه به دلیل خصوصیات فردی نمی توانند تغییر را تحمل کنند. با مقاومت در مقابل تغییر باید با ظرافت و حسن تدبیر برخورد شود. آگاه سازی و آموزش باید بخش عمده ای از این تدبیر را تشکیل دهد.

در پایان، روی سخن با مدیران است : به کار گیری مبادله الکترونیکی داده ها زمانی توأم با موافقت خواهد بود که بر حول محوری بنا شده باشد که در زمان های آینده نیز منبع تغذیه لازم را تامین کند. چنین بینشی تصویر روشنی از آینده مورد نظر شرکت را ترسیم می کند، این طرز برخورد سبب می شود که

همه بطور جدی فکر خود را به کار ببندازند و نسبت به این بینش عمیقاً احساس تعهد و مسئولیت کنند ایجاد چنین بینشی شاید مهمترین مسئولیت مدیریت باشد.

۲-۷- نقش اقدامات جمعی در مبادله الکترونیکی داده‌ها

تجارت الکترونیک تاکنون عمدتاً در انحصار شرکتهای بزرگ بوده که در مقیاس جهانی با سایر شرکت های بزرگ معامله می کنند اما باید در نظر داشت که در هر سفارش که شرکتهای بزرگ می گیرند، در سلسله مراتب پایین تر تولید ، شرکت های دیگر نیز به نحوی دخالت دارند و اینگونه وابستگی ها تا سازنده های کوچک ادامه دارد، بطوری که ممکن است شرکتی فقط قطعه بسیار کوچکی از یک دستگاه را بسازد ولی همین قطعه کوچک نقش مهمی در محصول نهایی داشته باشد بنابراین، مادامی که همه تولید کنندگان و فروشندگان خرده پا از تجارت الکترونیک استفاده نکنند شرکت های بزرگ نخواهند توانست از گرفتاری کاغذ رهایی یابند.

برای شرکت های کوچک که تولید زیادی ندارند، درک فواید مبادله الکترونیکی داده ها اگر هم غیر ممکن نباشد، حداقل بسیار دشوار است. وقتی این شرکت ها یک سیستم خوب مبتنی بر کاغذ و روش های سنتی دارند که با بودجه ای ناچیز و حداقل پرسنل اداره می شود، واقعاً باید به دنبال یک سیستم رایانه ای بروند که مستلزم این همه گرفتاری است ؟ اما مزایای مبادله الکترونیکی داده ها، فراتر از آن است که اینگونه شرکت ها بتوانند تصور کنند. آنان وقتی رایانه های شخصی شان را با سایر سیستم های خود از جمله سیستم حسابداری، سفارش و تولید کالا ادغام کردند و اطلاعات در سراسر این سیستم جریان یافت و قابل استفاده شود، آنگاه به فواید مبادله الکترونیکی داده ها پی خواهند برد. با وجود این، برای کاربران کوچک هزینه ، عامل تعیین کننده ای است و حتی المقدور باید پایین باشد. یکی از راههای تحقق این هدف اقدامات جمعی و تعاونی است.

البته نمونه های اینگونه حرکت ها که شرکت ها طی آن متشکل می شوند تا ابتکار عمل را از بازیگران بزرگ بگیرند، اندک است، اما کما و بیش وجود دارد، و بعضی شرکت ها از منافع آن بهره مند شده اند

یکی از این نمونه ها مربوط به گروه بزرگی از شرکت ها در بخش تولید و خرده فروشی وسایل برقی است. مشکل عمده این شرکتها ارائه خدمات پس از فروش بود .

این شرکت ها با همکاری یکدیگر سیستمی برای نمایندگان سرویس وسایل برقی ایجاد کردند، به این ترتیب که برای نمایندگان خود رایانه های شخصی خریدند و آنها را به تجهیزات مبادله الکترونیکی داده ها مجهز ساختند و سپس در ازاء مبلغ ناچیز ماهانه ۳۰ دلار در اختیار نماینده های سرویس گذاشتند. جالب اینکه این مبلغ شامل هزینه های اتصال به شبکه نیز می شد .

این نمونه نشان می دهد که هم تولید کنندگان و هم نماینده آن ها می توانند از مزایای مبادله الکترونیکی داده ها بهره مند شوند . نماینده ها میتوانند از این سیستم ها برای تماس با تولید کنندگان متعدد، سفارش قطعات یدکی ، نگهداری موجودی، فهرست قیمت ، تهیه برآورد فاکتور و درخواست مطالبات استفاده کنند. مهمتر از آن متوسط زمان لازم جهت پرداخت مطالبات از ۱۵ روز به ۲۴ ساعت کاهش یافته است . تولید کنندگان نیز از همین سیستم برای گرفتن سفارش قطعات یدکی و نیز توزیع اطلاعات مربوط به قطعات یدکی استفاده می کنند. زمان لازم برای تحویل قطعات ، به طور قابل ملاحظه ای، کاهش یافته و از ۱۴ روز به ۳۶ ساعت رسیده است. به این ترتیب این پروژه فرصتی برای انجام تجارت الکترونیکی به وجود آورده است که در غیر این صورت برای بسیاری از شرکت های کوچک امکان پذیر نبود. به این ترتیب دستور کار مشترکی، که اینگونه همکاری را امکان پذیر می سازد چیست؟

در درجه اول درک این موضوع است که طرف های ذینفع باید « متشکل » شوند . فقط همین ! اگر با هم اقدام نکنند ، آنگاه باید تسلیم خواست بازیگران بزرگ شوند و مطابق میل آن ها عمل کنند اما از طریق همکاری حداقل می توانند از مزایایی مانند کاهش هزینه ها و مطابقت دادن برنامه با نیازهای راهبردی در بلند مدت استفاده کنند.

جلب حمایت دولت:

یکی دیگر از زمینه های مهم همکاری برای بخش خصوصی ، جلب حمایت است . از آنجا که دولت ها، به طور بالقوه یکی از اجرا کنندگان مهم مبادله الکترونیکی داده ها در بخش عمومی هستند. می توانند در اجرای این فن آوری و حمایت از آن نقش موثری ایفا کنند.

بخش خصوصی باید دولت ها را ترغیب نماید تا در موارد زیر اقداماتی در جهت حمایت از گسترش مبادله الکترونیکی داده ها به عمل آورند:

✓ ایجاد چارچوب قانونی قابل عمل برای تجارت الکترونیک

✓ بهبود زیر ساختارهای ارتباطاتی

✓ پیاده کردن مبادله الکترونیکی داده ها در سازمان هایی که نظارت بر اجرای قوانین را بر عهده دارند.

✓ عدم تحمیل استانداردهای نا سازگار با تجارت

✓ اقدام برای اتصال شبکه های ارزش افزوده به یکدیگر

از آنچه که گفته شد چنین خلاصه می شود که استفاده از سیستم مبادله الکترونیکی داده ها، تنها راه بقای شرکت ها در جهان است.

مبادله الکترونیکی داده ها تنها خودکار ساختن روش های سنتی نیست، بلکه فنی است که شیوه کار را دگرگون می کند. مبادله الکترونیکی داده ها نتیجه یک کشف واحد در قلمرو فن آوری نیست بلکه ثمره بسیج منابع متنوعی مانند شبکه های مخابراتی، نرم افزار رایانه، هماهنگی در روش های تجاری، استاندارد نمودن نرم افزارها و داده های تجاری است تا از این طریق جامعه بازرگانی تجارت الکترونیک را بپذیرد، به کار ببرد و البته این اقدامات به طور یقین مستلزم مذاکره و تفاهم بین شرکت ها و دست اندر کارانی است که ممکن است در گذشته سابقه همکاری چندانی با یکدیگر نداشته اند.

زمان به کارگیری مبادله الکترونیکی داده ها همین حالا است! در غیر این صورت فرصتی برای آزمون، تجربه، یادگیری و درس گرفتن از خطاها باقی نخواهد ماند.

برای برقراری و اداره ی ارتباط از طریق مبادله الکترونیکی داده ها و آمادگی برای حضور و فعالیت در ابر شاهرهای اطلاعاتی کار بسیاری در پیش است.

۲-۸- گمرک و نقش آن در تجارت الکترونیک:

با توجه به افزایش معاملات تجاری در بین کشورها و تنوع کالاها در تجارت بین المللی، نقش گمرک در اقتصاد نوین از سازمانی نظارتی فراتر رفته و به سازمانی برای آسان سازی رویه های تجاری تبدیل شده است. لذا گمرک می بایست خدمات خود را در راستای این تغییرات و توسعه اقتصادی جهانی همسو نماید. «گمرک نقش مهم و کلیدی در اقتصاد آینده خواهد داشت، عملکرد گمرک و نقشی که در جریان تجارت چه در عرصه داخلی و چه در عرصه خارجی بعهدہ دارد همواره از اهمیت بالایی برخوردار می باشد.»^{۴۴}

تسهیل تجارت، شفاف سازی، اجرای قوانین تجاری و بازرگانی، مبارزه با قاچاق و مواد مخدر، علاوه بر وصول عوارض و مالیات تجاری و اجرای مکانیزم های خودکار در جریان عملیات تجاری، تماماً وظائف و دستور کار گمرک به شمار می آید. با توجه به خدمات عنوان شده برای گمرک، دیدگاه های دولت در راستای پیاده سازی کامل دولت الکترونیک، آسیکودا به عنوان ابزاری نوین جهت تحقق امر فوق در نظر گرفته شده است گمرک نقش مهمی در آینده اقتصاد جهانی دارد، بطوریکه کسب سهم بزرگتر در تجارت بین المللی و حضور در بازارهای جهانی وابسته به عملکرد موثر گمرک در رویه های واردات، صادرات و ترانزیت می باشد. بنابراین، گمرک می بایست به سمتی سوق داده شود که در راستای تامین درآمدهای دولت و تسهیل تجارت، معاملات تجاری با دیگر کشورها را نیز تقویت نماید، که این خود شامل در اختیار نهادن امکاناتی به واردکننده می باشد که بتواند براحتی با محیط تجاری جدید ارتباط برقرار کند. اگر شرایط لازمه برای بازرگانان و صاحبان صنایع مهیا شود، ما قادر خواهیم بود تا اولاً به رفیع ترین جایگاه تجارت منطقه ای دست یابیم و ثانیاً به تجارت بین المللی بیشتر بیانیدیشیم.

بنابراین باید نقش گمرک در ارتباط با سایر سازمان های جهانی بررسی شده و سپس راه برای حضور در عرصه تجارت بین المللی با توجه به تجارت و مبادلات منطقه ای هموار گردد.

^{۴۴} - مسعود کارباسیان رئیس کل اسبق گمرک جمهوری اسلامی ایران

هدف از بیان این مطالب، ۳ عامل بوده است:

✓ به جامعه گمرکی در جهت فعالیت‌ها و تغییرات محیط آگاهی بخشد.

✓ مبین تطبیق اقدامات گمرک ایران با فعالیت‌های تسهیلاتی روزآمد و همچنین حذف تشریفات گمرکی غیرضروری در مباحث واردات، صادرات و ترانزیت کالاهای مربوطه از دیدگاه بهره‌گیران خدمات و همچنین افزایش درآمدهای گمرکی و ارائه اطلاعات مفید و به روز جهت سیاست‌گذاران امر تجارت باشد.

✓ نمادینه کردن وظایف مختلف پروژه آسیکودا در گمرک جمهوری اسلامی ایران بویژه اجرای سیستم‌های فرعی (Modules) عمده آن همانند انتخاب مسیر، ترانزیت و ورود موقت و... است.

۲-۹- گمرک و فناوری اطلاعات:

با توجه به رشد جهانی تجارت در طول چند سال گذشته، گمرکات باید زمینه‌های لازم جهت تبادل سریع کالا را فراهم آورند. بنابراین گمرکات نقش مهم و کارایی در توسعه اقتصادی کشورها بازی کرده و در مبارزه با فقرزدایی نیز نقش کلیدی دارند.

گمرکات معمولاً از طرف سازمان‌های مختلفی تحت فشار قرار می‌گیرند که به موارد ذیل می‌توان اشاره نمود:

- حق العمل کاران درخواست تسهیل تجارت برای ترخیص سریع کالا را می‌نمایند.

- دولت انتظار اجرای قوانین و مقررات پیچیده و وصول درآمد را دارد.

- سازمان‌های تجاری نیاز به آمارهای به روز و به موقع دارند.

- جامعه‌های بین‌المللی نیاز به امنیت در بخش مسافری و کالا دارند.

در جهت همگامی با سیاست‌های دولت و نیز اجابت انتظارات فوق و دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده، با توجه به اینکه منابع گمرک اعم از نیروی انسانی و بودجه در حال کاهش می‌باشد، بکارگیری ابزار نوین و فن آوری اطلاعات به مانند کامپیوتر، دستگاه x-Ray و دوربین مداربسته امری اجتناب ناپذیر است. در همین ارتباط گمرک ایران از سال ۱۹۹۶ بکارگیری سیستم پردازش خودکار اطلاعات گمرکی (آسیکودا++) را در دستور کار خود قرار داده و با توجه به دستاوردهای موفقیت آمیز آنرا به سایر گمرکات کشور توسعه داد.

باید اشاره نمود که این دستاورد حاصل حمایت و پشتیبانی مدیران ارشد گمرک و همکاری صمیمانه سازمان مدیریت و برنامه ریزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت امور خارجه، واحد عمران سازمان ملل، آنکتاد و تلاش‌های موثر کارشناسان ملی بوده است.

۲-۱۰-نگاهی اجمالی بر روند آسیکودای جهانی:

گمرک ایران به عنوان یکی از تامین کنندگان اصلی خدمات برای جامعه بازرگانی، بلا تردید در زمینه مکانیزه کردن رویه‌های اجرایی خود در چارچوب طرح دولت الکترونیک جزء پیشروترین سازمان‌های دولتی در بین دستگاه‌های اجرایی کشور است.

این سازمان به منظور هماهنگ کردن روش‌های خود با شرکای خصوصی و دولتی از سال ۱۹۹۶ سیستم آسیکودا(++)^{۴۵} که سیستم پردازش داده‌های گمرکی است را به عنوان ابزاری برای مدیریت گمرک و حرکت به سوی تجارت و گمرک الکترونیک انتخاب کرد و در حال حاضر بیش از ۹۸ درصد فعالیت‌های گمرکی مربوط به رویه‌های صادرات و واردات در گمرکات کشور در چارچوب همین سیستم و به طور اتوماتیک انجام می‌شود. علی‌رغم تنگناهای شدید مالی و کمبود امکانات فنی، گمرک همواره درصدد گسترش دامنه طرح آسیکودا هم از لحاظ کمی و هم از نظر کیفی بوده است. از مزیت‌های استقرار سیستم آسیکودا می‌توان به بهبود کنترل درآمد، کاهش زمان ترخیص کالا، تهیه آمارهای دقیق تجاری و

45 - ASYCDA (Automated system for customs data)

گمرکی، استانداردهای سازی روش‌ها و کدگذاری کالا، به کارگیری تکنیک‌های مدیریت ریسک، تبادل اطلاعات با سازمان‌های دیگر، سازده سازی روش‌ها و شفافیت بیشتر امور از ویژگی‌های مثبت سیستم مذکور است.

اکنون بعد از گذشت چندین سال از عمر نرم افزار آسیکودای(++) در گمرک و با توجه به پیشرفت تکنولوژی و افزایش نیازمندی‌های سازمان در خصوص فناوری اطلاعات ضرورت ورود به مرحله کامل تر این طرح و استفاده از برنامه‌های کاربردی وب گرا در گمرک به شدت احساس می‌شود. در این راستا در نوامبر سال ۲۰۰۸ مجدداً اجرا و پیاده سازی این سیستم همزمان با اجرای طرح تحول اقتصادی دولت در راستای نظام گمرکی در دستور کار گمرک ایران قرار گرفت و مقرر شد که گمرک با همکاری آنکتاد^۶ پیاده سازی این پروژه را در ۷ فاز طی ۲ سال اجرایی کند که با تلاش و همت شبانه روزی کارشناسان پروژه، در حال حاضر، در حال اجرا می‌باشد. بدین ترتیب گمرک با اجرای این طرح همانند طرح آسیکودای(++) برای تحقق گمرک الکترونیک تلاش می‌کند و البته آنچه که در این بین اهمیت دارد، تامین مالی و هزینه‌های نسبتاً زیاد طرح مذکور است که فقط بخش کمی از آن توسط دفتر توسعه عمران سازمان ملل در قالب مشارکت در اجرای این طرح تامین می‌شود و بخش اعظم آن باید توسط گمرک ایران پرداخت گردد.

که با توجه به وضعیت فعلی بودجه گمرک، دشواری‌های فراوانی در این زمینه وجود دارد. طرح آسیکودای جهانی به عنوان گام دوم در تحقق گمرک الکترونیک، با توجه به تصمیم دولت برای اصلاح نظام گمرکی، به مثابه محور اصلی برنامه‌ها و طرح‌های گمرک در این زمینه به حساب می‌آید.

➤ نقش آسیکودا جهانی در توسعه اقتصادی کشور

گمرک سازمانی است دولتی که قوانین و مقررات امور گمرکی را اعمال می‌نماید که از دیر زمان در کشورها وجود داشته و در هر زمان بنابه نیاز و درخواست حکومت‌ها شکل سازمانی به خود گرفته است تا به صورت فعلی درآمده است.

گمرک به طور قانونی نقش تطبیق واردات و صادرات را با مقررات وضع شده برای ورود و خروج کالا دارد و وظایف ذیل را عهده دار می‌باشد:

⁴⁶- ANKTAD (united nations conference on trade and development)

- ✓ تامین درآمد جهت دولت
 - ✓ حمایت از تولیدات داخلی
 - ✓ حفاظت از جامعه
 - ✓ حفاظت از محیط زیست (مواد مخرب، لایه ازن، مواد شیمیایی و...)
 - ✓ توسعه تجارت کشور
 - ✓ جمع آوری آمار و اطلاعات تجارت خارجی و تجزیه و تحلیل آن ها
 - ✓ تسهیل تجارت
 - ✓ تسهیل در جهت امور گردشگری
 - ✓ رعایت مقررات مربوطه کنوانسیونها و موافقت نامهها مانند موافقت نامه مالکیت معنوی
- گمرک نقش کلیدی را در تجارت بین المللی و رونق اقتصادی کشورها ایفا می کند ، هر دادوستد تجاری مستلزم حداقل دو مداخله گمرکی است یکی در امر صادرات و دیگری در امر واردات، از این رو روشن است که روشی که با آن گمرکات هر کشوری امور خود را اداره می کنند، تاثیر اساسی در جا به جایی کالا در امتداد مرزهای بین المللی دارد و با توجه به روند اقتصاد جهانی نیاز به بکارگیری سیستم های مکانیزه اجتناب ناپذیر می باشد.
- حال پیاده سازی طرح آسیکودای جهانی در گمرک مزایای مختلفی دارد که شامل تسهیل تجارت با استفاده از خدمات گمرکی آنلاین (online)، ساده سازی رویه های گمرکی، امکان پرداخت الکترونیکی وجوه، امکان تهیه سریع و آسان آمار تجارت خارجی، فراهم شدن محیط بدون کاغذ، امکان دسترسی به سیستم از طریق محیط وب، امکان تبادل الکترونیکی اسناد و داده ها با سازمان های همجوار و اعمال مدیریت ریسک با قابلیت بالاتر است.

با اجرای طرح آسکودای جهانی، امکان تبادل الکترونیکی اسناد و همچنین زمینه ایجاد پنجره واحد تجاری^{۴۷} میسر می‌شود و تجار و صادرکنندگان نیازی به مراجعه حضوری به ادارات گمرک نخواهند داشت و در واقع با دسترسی به اینترنت می‌توانند تمام پیش نیازها و فرآیندهای مربوط به صادرات یا واردات را بدون فوت وقت و انرژی، از طریق الکترونیکی انجام دهند.

از این رو، اجرای طرح مذکور در افزایش سرعت ترخیص کالا، کاهش هزینه انبارداری و قیمت تمام شده کالا برای واحدهای تولیدی بسیار موثر بوده و در نتیجه می‌تواند نقش بسزایی در توسعه اقتصادی کشور داشته باشد، در حال حاضر امکانات و تسهیلات مورد نیاز برای اجرای کامل این طرح وجود نداشته و نبود زیرساخت‌های مخابراتی مورد نیاز از بزرگترین مشکلات موجود می‌باشد و در این خصوص از دولت انتظار می‌رود، که اعتبارات مورد نیاز را به موقع تامین کند و همچنین از سازمان‌های موجود درخواست داریم برای ایجاد یا اصلاح سیستم‌های مکانیزه به منظور تبادل الکترونیکی اسناد اطلاعات تعامل و همکاری لازم را داشته باشند.

۲-۱۱- مزایای پیاده سازی دولت الکترونیک و به تبع آن گمرک الکترونیک

از آنجایی که یکی از موارد مغفول مانده در حین پیاده سازی گمرک و دولت الکترونیک همین ارتباط بین آنهاست، لذا ابتدا چشم انداز و محاسن پیاده سازی دولت الکترونیک را شرح داده و در ادامه اهداف پیاده سازی و موانع فراروی و علل روند کند پیاده سازی دولت الکترونیک را شرح می‌دهیم:

دولت الکترونیک پدیده‌ای است که در سال‌های اخیر در جوامع پیشرفته مورد توجه قرار گرفته و تبدیل به ابزاری مجازی برای ارائه خدمات آسان تر و بهینه به استفاده کنندگان شده است. این مسئله در یک دهه گذشته به طور جدی در ایران نیز مطرح گردیده است.

به دلایل مختلفی مردم ترجیح می‌دهند از خدمات دولت الکترونیک استفاده کنند، از آن جمله می‌توان به سختی یا هزینه‌های بالای ملاقات و استفاده حضوری از خدمات مورد نظر اشاره کرد. چنانچه آرمان دولت الکترونیک تحقق یابد، تامین خدمات سریع و منعطف تر شده و تعامل خدمت گیرندگان با

47 - single window

دستگاه‌های دولتی در زمان مناسب و بدون مراجعه با اداره مربوطه و احیاناً ایستادن در صف‌های طولانی انجام خواهد شد. به دیگر سخن استفاده از دولت الکترونیک برای ساکنین مناطق دورافتاده مزیت بسیار بزرگی است که به این همه تکاپو و صرف هزینه می‌ارزد. چشم انداز متعارف برای دولت الکترونیک، افزایش کارایی، تاثیر و بازدهی دولت و در نتیجه موجه شدن عملیات دولت در چشم مردم است .

۲-۱۱-۱- اهداف دولت الکترونیک:

هدف دولت الکترونیک ارائه خدمات بهتر و بیشتر با هزینه کم تر و اثربخشی بالاتر است که این از اهداف اصلی یک دولت الکترونیکی است. با تحقق این مهم مشارکت و اعلام نظر مردم در دولت و امور اجرایی آسان تر شده و مشارکت هرچه بیشتر مردم در امور دولت و حکومت محقق می‌شود. ایده خدمات بیشتر، عدالت در ارائه خدمات، آگاهی محوری، رفاه و هزاران ایده آل انسانی دیگر در چشم انداز این طرح مستقر است و با این همه مزایا و اهداف مقدس به رغم مشکلات موجود در اجرا و چالش‌های پیش روی دولت الکترونیک نمی‌توان و نباید دست از آن شست یا حتی آن را در اولویت‌های آخر قرار داد. علی رغم وجود همه چالش‌های موجود بی انصافی است که از یاد ببریم رضایت نسبی قریب به اتفاق شهروندان از بخش‌های محقق شده دولت الکترونیک در کشور بسیار بالا است.

اما اهداف جزئی را نیز می‌توان درباره شکل گیری این گونه دولت‌ها چنین برشمرد:

- ✓ ارائه خدمات یکپارچه
- ✓ ارائه خدمات شخصی با توجه به بازسازی روابط دولت و مردم
- ✓ ارائه خدمات با سرعت بیشتر
- ✓ توسعه ساختاری با استفاده از مدل‌های دیجیتالی و فناوری‌های نو
- ✓ از میان بردن شکاف دیجیتالی میان طبقات مختلف اجتماعی و پیکره دولت

۲-۱۱-۲- موانع فراروی دولت الکترونیک

در این بخش به برخی از موانع علمی تحقق این ایده متعالی در ایران می‌پردازیم، گرچه بدلیل روشن نبودن راه‌های رسیدن به این تجربه شیرین، بررسی این موانع به معنای روشن شدن مشکل عدم تحقق دولت الکترونیک در ایران نخواهد بود.

اما در عرصه تهیه آیین نامه‌های لازم می‌توان به آیین نامه تبصره ۱۳ بودجه اشاره کرد که انقلابی در این عرصه بشمار می‌آید و در صورت اجرایی شدن می‌توانست یکی از بزرگترین گام‌های دولت محسوب شود. اما به رغم تاکید بر سرعت تحقق آن و تخصیص اعتبارات که گاه تا حد عمل فراقانونی و ترک مناقصه‌های قانونی صورت گرفت، حداقل‌های دولت الکترونیک جز در مواردی خاص و برخی نهادها محقق نشد.

همچنین بازه زمانی مورد تاکید در آیین نامه دولت نیز در برخی از موارد باعث شد تا امور با دقت لازم صورت نپذیرد و پیوند لازم میان بخش‌های فنی سازمان‌ها و ادارات با پیمانکارانی که برای تسریع در کار وارد این عرصه شده بودند صورت نگرفت و گاه تعارضات تا حدی پیش رفت که میهمانانی که به کمک دستگاه‌های دولتی برای تحقق یک هدف مقدس آمده بودند، به مثابه دشمنانی که ممکن است وظایف آنها را به عهده گرفته و لاجرم جایشان را اشغال کنند، تلقی شده و مانعی روانی علاوه بر موانع متعارف پیش بینی شده در این نهادها بروز یافت.

چنین مانعی باعث شده است تا رقابت میان دو بخش نرم افزاری (پیمانکاران بخش خصوصی) و سازمان اداری (کارفرما) به بیگانگی نرم افزار تولید شده با کارکنانی منجر شود که قرار بود کاربران آینده برای ارائه سرویس‌های لازم در چارچوب دولت الکترونیک باشند.

نا آشنایی مدیران دولتی با ضرورت‌ها و کارایی‌های دولت الکترونیک و بها ندادن به الزام تاسیس معاونت‌ها و مدیریت‌های حرفه‌ای فناوری اطلاعات که مورد تاکید مستقیم آیین نامه دولت بود و یا تشریفاتی تلقی کردن این گونه پست‌های حساس به عنوان یکی دیگر از موانع تحقق، قابل ذکر است. باندبازی و بکارگیری افرادی با توانایی و بینش متوسط و گاه پایین در اغلب سازمان‌ها خود باعث ضربه‌های جدی به پیکره دولت الکترونیک شد.

وابسته بودن برنامه‌های تدوین شده و اسناد چشم انداز به احزاب سیاسی و اجتماعی و متکی بودن آنها به اشخاص را می‌توان به عنوان مانعی بالقوه ارزیابی کرد که باعث شد زمان و هزینه بالایی مجدداً به بیت المال تحمیل گردد، چراکه در اثر تغییر یک شخص یا روی کارآمدن حزب دیگر، برنامه‌های قبلی نیمه کار و معطل باقی مانده و گاه کاملاً زیر سوال رفته و تغییر می‌کرد و برای بار دوم گروه بعدی از ابتدا به تدوین راهکارهایی برای تحقق همان اهداف ولی با آب و رنگ اقدام می‌کردند. ناآشنایی کارکنان دولتی با بخش‌های مختلف سایت‌های خدمات رسانی، خود نتیجه نقص آموزش‌ها و نهایتاً اخلال در ارائه خدمات دولت الکترونیک محسوب می‌شود به رغم حرکت جهادی در آموزش مهارت‌های نوین هفتگانه (ICDL) به کارکنان، این نرم افزار پیچیده از یک سو و افتادن فاصله طولانی چندساله از زمان کسب آموزش تا زمان بکارگیری دانسته‌ها، منجر به نوعی بی‌اشتیاقی و گاه بی‌زاری نزد کارکنان در استفاده از سیستم‌های مکانیزه شد.

ناقص بودن روندها و همزمانی استفاده از نرم افزارهای متعدد در یک سازمان واحد نیز مزید بر علت شد و موجب گردید عملیات مختلف در درون یک نهاد در قالب واحد انجام نشود.

از دیگر موانع مهم در تحقق این امر، می‌توان به ساختارهای حقوقی و قانونی متصلب و چارتهای سازمانی « سخت‌گیری » نهادها اشاره کرد؛ در دولت الکترونیک اصل بر ارائه سرویس‌ها در قالب نرم افزاری به مخاطبان در طول شبانه روز است و با این تعریف، مستخدم دولت می‌تواند و شایسته است در هر نقطه‌ای با سیستم الکترونیکی سازمان خود در ارتباط باشد. ولی هیچ اندیشیده‌اید نظام اداری مربوط به ۴۰-۵۰ سال پیش که مبتنی بر حضور فیزیکی کارمندان در ادارات بود، چگونه می‌تواند با گذر از هزاران جلد قوانین و آیین‌نامه‌های ۵ دهه‌ای، خود را با دولت الکترونیک همساز کند؟

پس از الکترونیکی شدن خدمات سازمان‌ها باید تعریف جدیدی از مفاهیم کارمند، قواعد حاکم بر رفتار سازمان، چارت سازمانی و تعاریف مشاغل و... داشته باشیم، چراکه مثلاً نقش عملیاتی نیروی انسانی به نقش نظارتی مبدل شده و انجام کارها تماماً برعهده سیستم‌های مکانیزه می‌باشد. ناگفته نماند که هنوز نسیم این تغییر در سازمان‌ها و ادارات نوزیده است، چه رسد به این که سیلان موج جدید دولت الکترونیک، کارکرد سنتی سازمان‌ها را در نوردد.

باز کردن و توضیح مفصل هر مانعی در این زمینه از تحقیق خارج بوده و متن را به حاشیه می‌برد، لذا به اختصار به تعدادی دیگر از این موارد اشاره می‌شود.

✓ عدم احساس نیاز به تشکیل دولت الکترونیک و خوف از بیکار شدن و یا اخراج نیروی انسانی

✓ هزینه‌های سنگین راه اندازی اعم از ایجاد، نگهداری و توسعه شبکه‌ها و پایگاههای اطلاع رسانی و داده‌ای در سطح کشور

✓ کمبود نیروهای متخصص در رشته‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و تحلیل سیستم

✓ عدم توانایی در مرزبندی اطلاعات محرمانه و غیرمحرمانه سازمان‌ها و اشخاص

✓ مشکلات مربوط به حفاظت از اطلاعات شخصی افراد و سازمان‌ها

✓ کمبود سواد رایانه‌ای در بین کاربران و خدمت گیرندگان از دولت الکترونیک

✓ مشکلات تحلیل و مهندسی مجدد اطلاعات سازمان‌ها به منظور الکترونیکی شدن

✓ پایین بودن سرعت اینترنت در کشور و پهنای نه چندان پهن باند اینترنت

✓ قطع گاه به گاه فیبر نوری در خلیج فارس

✓ عدم گسترش اینترنت پر سرعت (ADSL)

✓ عدم ارتقاء سخت افزارهایی که عمری بیش از یک دهه دارند.

✓ توجه بیش از حد مدیران به گرافیک صفحات و ظاهر سیستم‌ها

✓ بی توجهی و عدم نظارت بر تکمیل اتوماسیون داخلی

✓ وجود شبکه‌های قدیمی در سطح ادارات

✓ نبودن منابع سایت‌ها در موتورهای جستجوی متعارف

✓ کامل نبودن پروسه انجام امور و بلاخره یکی از مهمترین موانع در تحقق دولت الکترونیک را می‌توان عدم انجام یک تحلیل دقیق، سازمان یافته و جامع از تمامی اعضاء این مجموعه دانست؛

زیرا دولت الکترونیک، گستره‌ای همپای و به عمق حاکمیت را دربرمی‌گیرد، به این معنا که تمام سطوح حاکمیتی (قوای مقننه، مجریه و قضائیه) از راس سیستم اداری در مرکز تا جزیی ترین بخش‌های آن در اقصی نقاط کشور را شامل می‌شود و تا چنین ساختاری به صورت کامل و به معنای واقعی مرتبط با هم شکل نگرفته باشد نمی‌توان از تکمیل روند الکترونیکی کردن کارها در دولت سخن گفت. آیا در ایران می‌توان ساختاری یافت که با چنین تعریفی همساز باشد؟ چنانچه حتی بتوان چنین شبکه‌ای یافت که گستره‌ای با این جغرافیا را پوشش دهد، آیا چرخه ارائه خدمات در آن کامل است یا خیر؟ آیا به لحاظ امنیت و پشتیبانی قابل اتکا هست؟ آیا صفحات سایت‌ها و اتوماسیون داخلی مربوط به پروسه‌های آن جامع و کامل است؟

اکنون در تمام سازمان‌ها و نهادها شاهد تولید و به کارگیری نرم افزارهای مستقل متعدد و پراکنده بسیاری هستیم که عموماً فاقد توان برقراری ارتباط در سطح داده‌ای با یکدیگر بوده و اکنون تبدیل و انتقال داده‌ها از نرم افزاری به نرم افزار دیگر و از سازمانی به سازمان دیگر، خود از دغدغه‌ها و مشکلات اصلی کاربران و مراجعان شده است. فقط در صورت وجود یک زیرساخت توانمند و حائز همه پیش بینی‌ها می‌تواند از به وجود آمدن چنین سیستم‌هایی اصطلاحاً جزیره‌ای جلوگیری کند. لذا پیشنهاد می‌شود نهادهای مرتبط از جمله معاونت علم و فناوری ریاست محترم جمهوری و شورای عالی اطلاع رسانی و شورای عالی انفورماتیک کشور و... پس از ملاحظه تحلیل‌های انجام شده از سیکل کاری سازمان‌ها توسط کارشناسان و تحلیل گران خبره، استانداردهایی را جهت سیستم‌های عامل، نرم افزارهای کاربردی، بستر عملیاتی، شبکه و ملاحظات امنیتی و مهم تر از همه پایگاههای اطلاعاتی و داده‌ای با لحاظ تمام استانداردهای بین المللی تدوین کنند و آن گاه تمام سازمان‌ها با تبعیت از این استانداردها، پیاده سازی و مکانیزاسیون رویه‌های خود را آغاز نمایند تا انشاءالله هزینه‌های انجام شده هدررفته و به اهداف پیاده سازی نزدیک شویم.

۲-۱۱-۳- مزایای پیاده سازی گمرک الکترونیک

بدون شک همان مزایایی که پس از تحقق دولت الکترونیک متصور است با پیاده سازی گمرک الکترونیک نیز به عنوان بخشی از پیکره فعال در حوزه اقتصادی و تجاری نیز ارائه خواهد شد و فعالان اقتصادی در ارتباط با گمرک از آن بهره مند خواهند شد. در همین رابطه سند راهبردی در آذرماه سال ۸۷ در گردهمایی مدیران ستادی و اجرایی تدوین شده و اکنون ۶ برنامه برای اصلاح نظام گمرکی در کشور متصور و برای این کار ۸ پروژه کوتاه مدت و بلندمدت برنامه ریزی شده است. از طرفی اعتقاد بر این است که باتوجه به محدود بودن توان بالقوه سازمان جهت تغییر و تحول که ناشی از میزان انگیزه ها، ظرفیت نیروی انسانی، استعدادها، سطح اعتبارات و... می باشد ناگزیر فعالیت همزمان در تمام برنامه های تحول در گمرک اگر بدون اولویت بندی باشد دارای حرکتی کند بوده و شاید برخی به سرمنزل مقصود نرسیده و حتی برخی از آن ها در تعارض با یکدیگر باشند.

بنابراین با تاملی دقیق در بین برنامه ها می توان گفت در صورتی که اولویت به برنامه تحقق گمرک الکترونیک داده شود، درصد زیادی از برنامه های مصوب دیگر نیز اجرایی شده و یا در اجرای آن ها تسریع خواهد شد، از جمله این محاسن عبارتند از:

تبدیل نقش نیروی انسانی فعلی از حالت عملیاتی به نقش نظارت بر عملکرد سیستم های مکانیزه، در واقع کارها را سیستم ها انجام می دهند، لذا می توان نیروی انسانی را به راحتی اصلاح و تعدیل کرد.

خطاهای سهوی و احیانا عمدی انسانی در حین کار به صفر می رسد و در نتیجه سلامت اداری تا حد زیادی ارتقاء پیدا خواهد کرد. نظر به برخورد یکسان تمام مراجعان به سیستم های مکانیزه براساس یک قانون، دیگر تفسیرهای مختلف در قانون، تبعیض ها، رانت ها و بی عدالتی ها از بین رفته و قانون صریح و شفاف پیاده سازی خواهد شد. در نتیجه کنترل مبادی رسمی ورودی و خروجی و عملیات گمرکی به سرعت و سهولت صورت می پذیرد.

تصور کنید تمام پایگاه های اطلاعاتی و داده های دستگاه های همجوار با گمرک برای یکدیگر شناخته شود و در کوتاه ترین زمان ممکن به اطلاعات مورد نیاز یکدیگر دسترسی داشته و در نهایت هدف پنجره

واحد که همان جمع کردن نماینده سازمان‌ها زیر یک سقف است محقق خواهد شد و کار خدمت گیرندگان بدون مراجعه حضوری به سازمان‌ها در اسرع وقت انجام خواهد شد که البته این مهم از آرمان‌های مسئولان امر می‌باشد.

علاوه بر محاسن مطرح در داخل کشور، با عنایت به تقریب سیستم‌های مکانیزه عملیاتی به استانداردهای کشورهای توسعه یافته می‌توان شاهد حضوری موثر در جوامع بین‌المللی و برون مرزی باشیم.

عمده ترین موانع فراروی گمرک الکترونیک طبعاً مصادیقی از موانع تحقق دولت الکترونیک را در گمرک نیز می‌توان یافت اما آنچه مهم به نظر می‌رسد این است که یک نوع آینده نگری در پیاده سازی نرم افزارهای فعلی در گمرک به مانند دیگر سازمان‌ها، صورت نگرفته و اکنون در گمرک نیز شاهد نرم افزارهایی مستقل (جزیره ای) اعم از اتوماسیون اداری، آسیکودا، امور مالی، قضائی و... هستیم که بعضاً هر کدام دارای زیرمجموعه‌ای مستقل بوده و توان شناسایی داده‌های یکدیگر را ندارند و این مشکل تبادل و انتقال داده‌ها بین این نرم افزارها چند باره کاری‌هایی را در پی دارد و باعث تلف شدن وقت و هزینه‌هایی از محل اعتبارات و منابع نیروی انسانی می‌شود که به سازمان‌ها، کارکنان و مراجعان تحمیل می‌شود.

البته با این مشکل در زمان تعامل با سازمان‌های همجوار نیز مواجه هستیم. این مشکل در اثر عدم یک استاندارد مشخص و معین بین‌المللی و ملی است.

از دیگر مشکلات، بستر ضعیف ارتباطاتی امن، بدنه گمرک در کشور است که تاکنون شاهد برقراری ارتباط امن، پرسرعت و مناسب بین ستاد مرکزی و گمرکات اجرایی و دفاتر نبوده ایم. در صورتی که تحقق گمرک الکترونیک در نزد مسئولان از اولویت بالایی برخوردار باشد و سازمان نیز با توجه به نیازهایش لاجرم نرم افزارهایی را کما فی السابق تهیه و به کارگیری نکند شاهد توفیق آنها در حذف کاغذ و مکانیزه نمودن گسترده سیستم‌ها خواهیم بود.

۲-۱۲- انتقال الکترونیکی وجوه و مسائل قانونی مرتبط با آن:

بسیاری از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه برای انتقال وجوه در بانک ها و بیمه ها از سیستم تبادل الکترونیکی داده ها بهره برده اند که از جمله کشورهایی که به طور آزمایشی از این پروژه استفاده کرده و به موفقیت رسیده اند می توان به کشور هند و مالزی اشاره کرد.

که در این بخش به شرح خلاصه ای از این پروژه پرداخته ایم.

۲-۱۲-۱- مسائل مربوط به اجرای انتقال الکترونیکی وجوه

با ظهور فن آوری الکترونیک در صنعت بانکداری ، تحولات گسترده ای در روابط بانک با مشتری و شیوه انجام معاملات رویداده است. این فن آوری از لحاظ بهبود کارایی، صرفه جویی اقتصادی و قابلیت اعتماد خدمات بانکی، در تمام رشته های بانکداری فرصت های عظیمی برای بانک ها فراهم آورده است. مفاهیم سنتی مانند دفترکل ، دفاتر حساب ، اسناد و حتی چک که پایه و اساس معاملات بانکی را تشکیل می دادند، اینک به وسیله سیستم های پردازش و ذخیره الکترونیک داده ها جایگزین می شوند.

قوانین موجود زمانی وضع شده اند که معاملات عمدتاً مبتنی بر کاغذ بود، لذا تغییر اساس معاملات به شیوه های الکترونیکی طبیعتاً یک چارچوب قانونی مناسب را می طلبد. برای پی بردن به اینکه چرا قوانین موجود نارسا هستند و در شرایط جدید چه نوع قوانین و مقررات مورد نیاز می باشد ، باید الزاماً با مفاهیم اساسی پردازش الکترونیکی داده ها بطور عام و پرداخت الکترونیکی به طور خاص آشنا شویم.

۲-۱۲-۲- بانکداری الکترونیکی:

بانکداری الکترونیک را می توان استفاده از تکنولوژی پیشرفته شبکه ها و مخابرات، جهت انتقال منبع پول در سیستم بانکداری معرفی کرد. در تعریفی دیگر، بانکداری الکترونیک عبارت از ارائه کلیه خدمات بانکی به صورت الکترونیک و از طریق واسطه های ایمن و بدون نیاز به حضور فیزیکی مشتری است. در کشورهای پیشرفته دنیا مذاکرات بین خریدار و فروشنده، سفارش خرید، تهیه بیمه نامه، انتقال پول ، حمل و نقل کالا و ترخیص از گمرکات به صورت الکترونیکی پشتیبانی می شود و روش های نقل و انتقال پول

به صورت الکترونیکی و حمل و نقل کالا بر اساس درخواست های الکترونیکی است که در این راستا، بانکداری الکترونیکی از ارکان اصلی و لازمه تحقق این امر می باشد.

۲-۱۲-۳- پرداخت الکترونیکی:

زمان شروع پرداخت الکترونیکی را می توان سال ۱۹۱۸ دانست یعنی هنگامی که بانک های فدرال رزو آمریکا به انتقال وجوه از طریق تگراف می پرداختند. پرداخت الکترونیکی اشکال گوناگونی دارد که می توان آن را به دو دسته اصلی تقسیم کرد:

۱- سیستم های پرداخت برای معاملات عمده فروشی

۲- سیستم های پرداخت برای معاملات خرده فروشی

در چنین مکانیسم هایی پرداخت به صورت بر خط نیز وجود دارد و از طریق بررسی و کنترل زوایای مختلف سیستم، اعمال می شود. تعدادی از ابداعات در محدوده پرداخت های الکترونیکی خرده فروشی به عنوان پول الکترونیکی شناخته شده اند. این ابداعات که در حال حاضر نیز در مرحله اول توسعه و پیشرفت قرار دارند، بالقوه دارای این قدرت هستند که قواعد حاکم بر پول نقد را در مورد پرداخت های خرده فروشی به چالش کشیده و در عین حال می توانند معاملات خرده فروشی را هم برای مصرف کننده و هم برای تجار ساده تر و ارزان تر گردانند. در این زمینه ادعا شده است که پول الکترونیکی مفهومی جدید از کیف پول را ارائه نموده، سیستم پرداخت تجاری را برای اینترنت به وجود آورده و راه دولت ها را برای پرداخت به صورت الکترونیکی، تغییر داده و انقلابی را در گردش ارزش (پول) از طریق خطوط تلفن و امواج الکترونیکی پدید آورده است.

۲-۱۲-۴- ویژگی های پرداخت الکترونیکی

انتقال وجه به صورت الکترونیکی ابزاری برای رسیدن به هدف نهایی یعنی انجام پرداخت است. عمل پرداخت در مفهوم حقوقی آن عبارت از تادیه بدهی، ایفای یک تکلیف یا مسئولیت است. اگر نگاهی به تاریخچه شیوه های پرداخت بیاندازیم، به آسانی خواهیم دید که چارچوب قانونی نظام پرداخت با ظهور هر یک از شیوه های نوین پرداخت، دستخوش تحولات پی در پی شده است.

در پرداخت الکترونیکی یا انتقال الکترونیکی وجه، اساساً عمل پرداخت بدون جابه جایی فیزیکی پول و بدون انجام کار کاغذی زیاد صورت می گیرد. در اینجا بیان چند تعریف به روشن شدن این منظور کمک خواهد کرد. قانون نمونه « کمیسیون قانون تجارت بین المللی سازمان ملل متحد »^{۴۸} تعریف ساده در انتقال الکترونیکی وجه را چنین بیان می کند :

✓ انتقال وجه که در آن یک یا بیش از یک اقدام در فرایند کار که سابقاً بر اساس روش مبتنی بر کاغذ انجام می شد اکنون با روش های الکترونیک صورت می گیرد.

✓ مجموعه مقررات یکنواخت بازرگانی ایالات متحده ، تعریف دقیق تری به مضمون زیر ارائه نموده است :

نظام انتقال وجه عبارتست از یک شبکه انتقال سیمی ، اتاق پایاپای خودکار یا سایر نظام های ارتباطی اطاق پایاپایی یا سایر اتحادیه های بانکی که از آن طریق یک دستور پرداخت بانکی به بانک مخاطب مخابره و ارسال شود.

ماهیت اصلی حقوقی که از تعاریف مختلف مستفاد می شود این است که پرداخت از طریق مخابره پیام الکترونیک بین دو طرف با مشارکت یا بدون وجود یک یا بیش از یک واسطه انجام می گیرد. در بخش بانکی انتقال الکترونیکی وجه را می توان در موارد زیر به کار برد :

✓ بستانکار یا بدهکار کردن حساب خود شخص

✓ انتقال وجه بین دو حساب در همان بانک

✓ انتقال وجه بین دو شخص در بانک ها، و مکان های مختلف

انتقال الکترونیکی وجه به اعتبار ماهیت خاص خود داری ویژگی های زیر می باشد:

➤ سرعت

➤ عدم استفاده از کاغذ

➤ جایگزین ساختن امضا و دستور با روش های ایمنی الکترونیکی

➤ نگهداری سوابق موضوع به صورت الکترونیکی

صرفنظر از ویژگی های معاملاتی انتقال الکترونیکی و چه که در بالا اشاره شد، این فن آوری، به عنوان یک شیوه پرداخت، اثرات مستقیمی نیز روی نظام پولی و سیاست های اعتباری کشور می گذارد و در حقوق مصرف کننده نیز موثر است. از دیدگاه مقرراتی نیز مسائلی از قبیل اینکه چه کسی باید سازماندهی انتقال الکترونیکی وجه را متقبل شود، دارای اهمیت قابل ملاحظه ای است.

۲-۱۲-۵- ویژگی های پول الکترونیکی

ارزش بر روی قطعه و یا وسیله الکترونیکی به صورت الکترونیکی ذخیره می شود . محصولات گوناگون از لحاظ اجرای تکنیکی متفاوت هستند. در پول الکترونیکی مبتنی بر کارت، یک قطعه سخت افزاری کامپیوتری که مخصوص بدان و قابل حمل بوده و نوعاً یک ریز پردازنده است، در یک کارت پلاستیکی جای داده شده در حالیکه در پول الکترونیکی مبتنی بر نرم افزار، از یک نرم افزار تخصصی و مخصوص که بر روی کامپیوتر شخصی نصب شده، استفاده می شود .

ارزش موجود در پول الکترونیکی به چند طریق و به صورت الکترونیکی منتقل می شود، برخی از انواع پول الکترونیکی امکان انتقال موازنه های الکترونیکی را مستقیماً از یک مصرف کننده به دیگری و بدون شخص ثالث (همانند صادر کننده پول الکترونیکی) فراهم می آورند و آنچه که بیشتر متداول و مرسوم است آن است که تنها پرداخت های مجاز و ممکن ، پرداخت از مصرف کننده به تاجر و همچنین امکان باز خرید ارزش پول الکترونیکی برای تاجر است .

قابلیت انتقال، محدود به معاملاتی است که سابقه آنها ثبت و ضبط شده باشد. در اکثر روش ها و رویه های معمول، برخی از جزئیات معاملات بین تاجر و مصرف کننده در یک پایگاه داده مرکزی ثبت و ضبط می شود که قابل نمایش دادن و ارائه هستند در مواردی که معاملات به طور مستقیم بین مصرف کننده ضبط

می شود ، تنها هنگامی از طریق دستگاه مرکزی نمایش داده شده و ارایه می شود که مصرف کننده از طریق اپراتور(عامل طرح) پول الکترونیکی قرار داد بسته باشد.

۲-۱۲-۶-انواع پول الکترونیکی

پول الکترونیکی را به شیوه های مختلف تقسیم بندی می نمایند، در یکی از تقسیم بندی ها پول الکترونیکی را به دو دسته تقسیم می نمایند:

۲-۱۲-۶-۱-پول الکترونیکی شناسایی شده :

این نوع پول الکترونیکی حاوی اطلاعاتی درباره هویت مالک آن می باشد که تا حدودی مانند کارت های اعتباری است. این پول دارای قابلیت ردگیری می باشد و هویت دارنده آن قابل شناسایی است .

۲-۱۲-۶-۲-پول الکترونیکی غیر قابل شناسایی (بی نام و نشان) :

این نوع پول دیجیتالی، خصوصیت مخفی بودن هویت فرد دارنده اش را در بر دارد، و از این لحاظ درست مانند پول کاغذی سنتی عمل می کند. هنگامی که پول دیجیتالی از حسابی برداشت شد، بدون باقی گذاشتن هیچ اثری می توان آن را خرج نمود و با توجه به این نکته که هنگام ایجاد کردن پول دیجیتالی از امضاهای نامشخص استفاده می شود، امکان پی گیری آن برای هیچ بانکی وجود ندارد. هر کدام از پول های الکترونیکی فوق الذکر به دو دسته پول الکترونیکی پیوسته و پول الکترونیکی ناپیوسته تقسیم می شود.

۲-۱۲-۷-مسائل قانونی مربوط به انتقال الکترونیکی وجه:

ویژگی های اساسی و جنبه های محتوای انتقال الکترونیکی وجه موضوعات زیر را مطرح می سازد که باید در قانون پیش بینی شود:

➤ مسائل مقرراتی:

۱- ملاحظات مربوط به سیاست پولی و اعتباری

۲- حمایت از مصرف کننده

۳- رقابت و توسعه

➤ مسائل معاملاتی :

۱- تأیید اعتبار اسناد

۲- پس گرفتن و معکوس نمودن دستورات

۳- امنیت عملیاتی سیستم

۴- تقلب ، خرابی های فنی و اشتباهات

۵- تسهیم زیان

۶- سندیت ، حفظ داده ها و نگهداری سوابق

۲-۱۲-۸- مقررات قانونی موجود:

نظام های پرداخت در تمام اشکال روی بخش مالی به طور اعم و بخش بانکی به طور اخص تاثیر مستقیم می گذارند. انتقال الکترونیکی وجه به عنوان یک نظام پرداخت امکان دارد بالقوه عرضه اعتبار و پول را به طور حساب نشده ای افزایش دهد و این موضوع در صورتی که بدرستی تحت کنترل در نیاید، خطرات بزرگی برای سیاست پولی و اعتباری کشور در برخواهد داشت. به همین سبب در تمام دنیا، نظام های انتقال الکترونیکی وجه نگرانی هایی برای مقامات بانک مرکزی ایجاد کرده است.

از سوی دیگر در اکثر نقاط دنیا ، مسئولیت تسویه بین بانکی در همه نظام های پرداخت به عهده بانک مرکزی است. بنابراین در چارچوب ملاحظات سیاست پولی و اعتباری باید شرایط قانونی خاصی

پیش بینی شود که بانک های مرکزی بتوانند روی کلیه شیوه های پرداخت الکترونیکی کنترل کافی را اعمال کنند.

آنچه که در معاملات بانکی با استفاده از رایانه و شیوه های الکترونیک از جمله انتقال الکترونیکی وجه حائز اهمیت می باشد، اطمینان، یکنواختی و قابلیت پیش بینی پیامدهای معامله است. از این زاویه دید، قوانینی که در این زمینه تاثیر مستقیم دارند عبارتند از:

- ✓ قانون سندیت مدارک الکترونیکی
- ✓ قانون مربوط به نگهداری سوابق
- ✓ قانون مربوط به محافظت داده ها، محرمانه نگهداشتن اطلاعات
- ✓ قانون جزایی مربوط به تقلب و سوء استفاده

۲-۱۲-۹- قطعیت پرداخت:

در مورد پرداخت هایی که بوسیله چک یا سایر اسناد کاغذی انجام می گیرد، « قانون اسناد قابل انتقال » تکلیف را مشخص ساخته و راجع به اینکه چه وقتی پرداخت انجام شده تلقی می شود ، مدت زمانی که تا آن وقت صادر کننده سند حق دارد از پرداخت جلوگیری کند ، موارد الزام آور برای بانک پرداخت کننده یا وصول کننده، و اینکه تحت چه شرایطی پرداخت انجام شده تلقی نمی شود اصول و قواعد روشنی پیش بینی کرده است . اما بر خلاف چک ، زمانی که معامله به صورت الکترونیکی انجام می شود و دیگر ابزار پرداخت به مفهوم سنتی آن در میان نیست، قانون مذکور شامل این گونه معاملات نمی شود.

بنابراین ، موضوع قطعیت یافتن پرداخت و مهلت زمانی استرداد سند، الزاماً باید بوسیله قرارداد یا قواعد قانونی ، مشخص و تعریف شوند. برای این منظور گزینه های مخصوصی وجود دارد که می توان از میان آنان مبادرت به انتخاب کرد :

✓ پرداخت زمانی انجام شده تلقی می شود که بانک ، بستانکاری ذینفع، را به اطلاع او برساند .

✓ پرداخت زمانی انجام شده تلقی می شود که بانک اعلامیه بستانکاری را به ذینفع ارسال کند .

✓ پرداخت زمانی انجام شده است که بانک ، حساب ذینفع را بستانکار کند .

✓ پرداخت زمانی انجام شده است که بانک ذینفع، دستور پرداخت به بستانکاری حساب ذینفع را دریافت کند .

حال انتخاب هر یک از گزینه های فوق بستگی به سیاستگذاری های هر کشور دارد.

۲-۱۲-۱۰-عدم قابلیت برگشت:

عدم قابلیت برگشت^{۴۹} یا غیر قابل برگشت شدن پرداخت مربوط به نقطه ای از زمان است که تا آن زمان صادر کننده دستور پرداخت می تواند دستور را تغییر داده و یا ابطال کند بر خلاف ابزار پرداخت مبتنی بر کاغذ ، قوانین موجود در مورد اینکه درچه نقطه ای از زمان دستور پرداخت الکترونیکی غیر قابل برگشت می شود، ساکت است.

در قلمرو قانونی کشورهای مختلف، اصول زیر اعمال می شود :

✓ دستور پرداخت به محض صدور بوسیله صادر کننده غیر قابل برگشت می شود .

✓ دستور پرداخت هنگامی غیر قابل برگشت می شود، که بانک فرستنده آن را صادر یا اجرا می کند .

✓ دستور پرداخت هنگامی غیر قابل برگشت می شود، که بانک ذینفع آن را دریافت می کند.

✓ دستور پرداخت زمانی غیر قابل برگشت می شود، که بانک ذینفع حساب ذینفع را معادل مبلغ دستور پرداخت بستانکار کند .

✓ دستور پرداخت زمانی غیر قابل برگشت می شود، که بانک ذینفع با حدود اعلامیه بستانکاری به نام ذینفع ، خود را نسبت به پرداخت متعهد سازد.

۱۱-۱۲-۲- تایید اعتبار و اصلت دستورات:

اصلت اسناد بوسیله آنچه که روش های ایمنی نامیده می شود ، احراز می شود . روش های نوینی مانند شماره شناسه و رمز نویسی ابداع شده اند تا بتوان به کمک آنان اصلت و اعتبار دستورات را اثبات کرد. اما از دیدگاه حقوقی روش های ایمنی باید الزماً بوسیله قانون به عنوان جانشین امضا به رسمیت شناخته شوند.

۱۱-۱۲-۲- امنیت روش های ایمنی:

در معاملات مبتنی بر رایانه چون اصلت اسناد با مسائل ایمنی ارتباط نزدیکی دارد، لذا تدابیر ایمنی اهمیت بسیار پیدا می کند.

ارتباطات الکترونیکی در معرض انواع مختلف تقلب و سوء استفاده قرار دارند، پس لازم خواهد بود برای تأمین امنیت سیستم های عملیاتی و نیز امنیت روش ها، ابداع استانداردهای قانونی مورد توجه خاص قرار گیرند.

۱۲-۱۲-۲- محرمانه بودن و حفاظت از داده ها

طبق قانون، بانک ها در مورد محرمانه نگهداشتن امور مشتریان خود مقررات سختی دارند با این وصف، تعهد مربوط به محرمانه نگه داشتن اطلاعات، مشمول استثنائات محدودی به شرح زیر میباشد :

✓ در مواردی که افشا، به موجب قانون اجباری است .

✓ در مواردی که وظیفه در قبال جامعه، افشا را ایجاب می کند.

- ✓ در مواردی که حفظ منافع بانک مستلزم افشا است.
- ✓ در مواردی که افشا بر حسب رضایت صریح یا تلویحی مشتری انجام می گیرد.
- در مواردی که از انتقال الکترونیکی وجه استفاده می شود، تعهدات مربوط به محرمانه نگهداشتن امور بانکی با مشکلاتی مواجه است که از آن جمله موارد زیر را می توان ذکر کرد:
 - ✓ انتقال الکترونیکی وجه سبب ایجاد سوابق جدیدی در مورد معاملات خواهد شد.
 - ✓ انتقال الکترونیکی وجه موجب ازدیاد حجم اطلاعات در سوابق جدید خواهد شد.
 - ✓ چون سوابق به روش الکترونیکی قابل خواندن است با سهولت بیشتری در معرض دسترسی قرار خواهد گرفت.
 - ✓ تعداد بیشتری از مراجع و نهادها ممکن است به سوابق مالی خود دسترسی پیدا کنند.
 - ✓ محلی که شخص پایانه ای در آن راه اندازی کرده است، دقیقاً قابل شناسایی می شود.

۲-۱۲-۱۳- پیشگیری از تقلب و سو استفاده:

تقلب در انتقال الکترونیکی وجه شامل صدور دستور غیر مجاز ، دخل و تصرف در مبلغ و یا تغییر نام ذینفع است. مسائل مربوط به تسهیم زیان ناشی از تقلب و پیشگیری از تقلب دو مسئله متفاوت است. موضوع اول مربوط به نتایج و پیامدهای تقلب است، در حالی که دومی با علل تقلب سرو کار دارد. تسهیم زیان ، مربوط به خسارت وارده به طرفین معامله انتقال الکترونیکی وجوه در اثر تقلب است. پیشگیری، از میان بردن علل تقلب است. در اینجا اساساً دو موضوع مطرح می باشد:

- (۱) مسئولیت ارائه کننده خدمت و کاربران آن در طراحی سیستم چه باید باشد؟
- (۲) آیا تقلب و سوء استفاده در انتقال الکترونیکی وجه باید به عنوان یک تخلف جزایی شناخته شود و اگر چنین باشد، عناصر تشکیل دهنده تخلف چیست؟

برای تعیین مسئولیت ارائه کننده خدمات و همچنین مجازات جرائم مربوط به رایانه باید متناسب با قوانین موجود در هر کشور مقررات جدیدی وضع شود.

۲-۱۲-۱۴- انتخاب چارچوب حقوقی:

چنانچه چارچوب قانونی پیش بینی شده در سایر کشورها را بررسی کنیم، سه مدل اساسی را ملاحظه خواهیم کرد:

➤ مدل قانونی

➤ مدل قرار دادی

➤ مدل مقرراتی

مزیت مدل قانونی که ناظر به وضع یک قانون جامع می باشد در این است که چنین مدلی حداکثر اطمینان، یکنواختی و قابلیت پیش بینی را فراهم می آورد، اما در عین حال عیب مدل قانونی انعطاف ناپذیری آن است و امکان دارد مانع توسعه فن آوری گردد. مدل قراردادی حداکثر انعطاف پذیری را تامین می کند، اما چنانچه تحت کنترل و نظارت نباشد، ممکن است موجب از بین رفتن یکنواختی شود و آن نیز به نوبه خود از رشد اصول قانونی صحیح جلوگیری می کند. با توجه به تکامل فن آوری و لزوم بدست آوردن تجربه بیشتر ، آنچه که لازم به نظر می رسد ترکیبی از مدل مقرراتی و موازین قرار دادی است. در طراحی و تدوین چارچوب حقوقی انتقال الکترونیکی وجه، هم باید چشم انداز کوتاه مدت و هم افق دراز مدت را در نظر داشته باشیم.

۲-۱۳- وضعیت حقوقی تجارت الکترونیک در ایران :

از نظر حقوقی به معنای عام وضع تجارت الکترونیکی در ایران چندان رضایت بخش نیست. صرف نظر از اینکه صنعت الکترونیک و مبادلات الکترونیکی در ایران بسیار جوان است، و حقوق همیشه به نوعی تابع و پیر و فن آوری و صنعت بوده است، این نابسامانی حقوقی ناشی از برخی

واقعیات و شرایط حاکم بر جوامع در حال رشد مانند کشور ماست و ترکیبی از شرایط سیاسی ، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی موجب این نابسامانی شده است.

الف- وضعیت دانشکده های حقوق:

بر خلاف آنچه در غالب کشورهای پیشرفته دنیا می گذرد، وکرسی درس حقوق تجارت الکترونیکی در دانشگاه ها دایر است و حقوق انفورماتیک بخشی قابل توجهی از آموزش حقوق را در بر می گیرد، متأسفانه در ایران هنوز کرسی چنین درسی در دانشکده های حقوق نامفهوم است.

در بخش پژوهش حقوق تجارت الکترونیکی شاید بتوان گفت در ایران هیچ کتابی تالیف نشده است و تعداد کتاب ها و مقالات حقوقی ترجمه شده نیز بسیار اندک است.

ب- تشکیلات دادگستری :

متأسفانه، تشکیلات دادگستری نیز در زمینه های علوم روز و جنبه های بین المللی دعاوی و حقوق انفورماتیک و الکترونیک همگام با زمان پیشرفت ننموده است. علی رغم کشورهای اروپایی و آمریکایی که برای قضات آموزش های منظم و تخصصی دوره ای ضمن خدمت در نظر می گیرند و از طرفی قضات دادگستری نیز فراغت بیشتری برای رسیدگی به پرونده ها و تعمق در جنبه های علمی و تخصصی آن دارند. در ایران با وجود تلاش هایی که متولیان آموزش نظام قضایی محتمل می شوند، به علت عام بودن صلاحیت دادگاهها و تراکم بیش از حد پرونده هایی که به قضات شریف و زحمتکش ارجاع می شود. تاکنون نه امکان آموزش منظم و تخصصی وجود داشته و نه فرصتی برای قضات محترم باقی بوده است تا از آموزش هایی که احتمالاً در قالب تشکیلات دادگاههای عام برای آن ها در نظر گرفته شده است بهره مند شوند.

لذا تعجیبی ندارد که برخی از مقامات محترم دادگستری در کمال حسن نیت در مصاحبه های خود اعلام نمایند که برای رسیدگی به جرایم الکترونیکی نیاز به قانون خاصی نیست. و یا برخی از قضات محترم، بازاریابی الکترونیکی را که مبتنی بر قراردادهای موجود بر روی شبکه های تجارت الکترونیکی می باشد را نوعی کلاهبرداری بدانند ، حتی برخی از روزنامه های ما نیز شرکت های تجاری

الکترونیکی را که با استفاده از EDI و در فضای مجازی مبادرت به معرفی کالا و خدمات خود نموده و با اتکا به مدیریت و بازاریابی الکترونیکی در سطح بین المللی فعالیت می نمایند را شرکت های موهوم و کالاهای مربوطه را کالاهای موهوم تلقی نموده اند .

ج- نظام اداری و بخش خصوصی:

بیش از ۱۰ سال است که استفاده از پست الکترونیکی در ایران ممکن شده است^{۵۰} و تقریباً تمام شرکت ها ، موسسات، سازمان ها، و سایر بخش های خصوصی یا دولتی مجهز به دستگاههای رایانه بوده و غالباً به شبکه اینترنت هستند، ولی هنوز حتی مکاتبات عادی و بین شهری خود را از طریق کاغذی و به وسیله پیک انجام می دهند. لذا فرهنگ استفاده صحیح از رایانه هنوز در جامعه ما ایجاد نشده است. از آنجا که حقوق نیز تا حدودی تابع فرهنگ می باشد و قواعد حقوقی نیز از جهتی زائیده ضرورت ها و نیازها هستند لذا بدیهی است که حقوق انفورماتیک و تجارت الکترونیک در ایران بسیار نوپا می باشد.

بخشی از نظام اداری ایران مانند بانک ها که تحت ضرورت از شیوه های پرداخت الکترونیک یا کارت های اعتباری استفاده می نمایند عملاً دچار خلأ قانونی و حقوقی می باشند. زیرا هنوز به درستی رابطه حقوقی ناشی از استفاده از فضای الکترونیک برای قضات دادگستری روشن نشده است. در چنین فرضی که کارت اعتباری به موجب قرارداد فی مابین بانک و شرکت خدمات رایانه ای مربوطه از یک طرف و قرارداد بانک با مشتریان از طرف دیگر منعقد می شود و رابطه حقوقی دارنده کارت اعتباری (مشتری بانک) با شرکت خدمات رایانه ای و مسائلی از این قبیل باید به موجب قوانین عام مانند قانون مدنی تعیین تکلیف شوند. چنانکه ملاحظه می شود خلأ قانونی و حقوقی در ایران در زمینه تجارت الکترونیکی و سایر مبادلات الکترونیکی چشم گیر است.

با توجه به آنچه که ذکر شده توجه به مراتب ذیل تا حدودی می تواند ما را در جهت تامین زیر ساختارهای حقوقی و قانونی تجارت الکترونیک کمک نماید.

^{۵۰} - معاونت برنامه ریزی و بررسی های اقتصادی وزارت بازرگانی ، کنکاشی در تجارت الکترونیکی E. commerce ص

E. commerce برای بهبود و رشد و توسعه حقوق تجارت الکترونیکی که از زیر ساختهای مهم می باشد قبل از هر چیز باید ساختار فکری و بینش فرهنگ سازان و سیاستگذاران نظام با نیازهای واقعی جامعه امروزی منطبق شود . باید ایده آل ها و آرزوهای خود را از واقعیات خارجی که امروزه بی چون و چرا خود را بر ما تحمیل می نمایند تفکیک کنیم.

پدیده غیر قابل انکار « محله شدن جهان » را به رسمیت بشناسیم . بخش خصوصی را رقیب دولت نشناسیم و کوچک ، زیباست را در رابطه با تشکیلات دولتی نیز بپذیریم. آنگاه با اعتقاد به لزوم حمایت فرهنگ سازان و سیاستگذاران E. commerce نسبت به اصلاح ساختاری نظام آموزش مدیریت و حقوق در تمام سطوح جامعه و بویژه دانشگاه ها اقدام نماییم .

در زمینه اصلاح ساختاری قوانین و تکمیل خلأ های قانونی و تدوین مقررات با رویکرد به تجارت الکترونیکی نیز از جمله می توان به طور مشخص به موارد ذیل اشاره نمود:

الف) مقررات لازم برای اجرای قانون تجارت الکترونیکی در زمینه های مختلف از قبیل:

- ایمن سازی اسناد و امضاهای الکترونیکی مطمئن و دیجیتالی .
- مقررات تشکیل و تاسیس دفاتر خدمات گواهی .
- سایر مقرراتی که در قالب آیین نامه اجرایی در قانون تجارت الکترونیکی پیش بینی شده است .

ب) مقررات ناظر به مسئولیت ها و مجازات ها در صورت :

- جعل
- کلاهبرداری
- نقض حمایت از داده ها
- نقض حقوق مصرف کننده

➤ بازاریابی و تبلیغات موهوم

➤ نقض اسرار تجاری حقوق رقابت ها

➤ نقض حق مالکیت فکری و معنوی

ج) مقررات ناظر به بخش های مرتبط با تجارت الکترونیکی در زمینه ها:

➤ مالی و بانکی

➤ مالیاتی

➤ گمرکی

➤ بیمه و ...

۲-۱۴- بیمه (تضمین جمعی) و ارتباط آن با آسیکودای جهانی

بطور کلی سیستم آسیکودای جهانی دو نوع تضمین انفرادی (Individual) و جمعی (Comprehensive) را در رویه ترانزیت پشتیبانی می کند . با توجه به میزان فعالیت و تمایل شرکت حمل یکی از این دو روش برای اخذ تضمین در ترانزیت خارجی اعمال خواهد شد.

✓ **تضمین انفرادی** : همان روش مرسوم بوده که شرکت حمل با مراجعه به واحد مالی هر گمرک نسبت به سپردن بن بیمه به میزان مبلغ اظهارنامه اقدام می کند . این روش برای شرکتهای با حجم فعالیت کم می باشد و در پایان محدوده زمانی اعلام شده از اداره نظارت بر ترانزیت از پذیرش این نوع تضمین خودداری خواهد شد.

✓ **تضمین جمعی** : نوعی تسهیلات می باشد که در اختیار شرکت های حمل و نقل قرار داده شده است تا تنها یک بار پس از عقد قرارداد با شرکت بیمه و کدینگ شرکت با مراجعه به اداره نظارت بر ترانزیت برای آنها کدی ۱۷ رقمی که چهار رقم ابتدایی معرف سال، دو رقم بعدی کد

شرکت بیمه و یازده رقم باقی مانده توسط سیستم اختصاص خواهد یافت. این کد برای هر شرکت منحصر به فرد بوده و امکان استفاده توسط شرکت دیگر وجود نخواهد داشت.

ماهیت کد تضمین جمعی مانند حسابهای اعتباری بوده و برای مبلغی معین شارژ می گردد و با هر بار تنظیم اظهارنامه معادل آن از این حساب کسر شده و در صورت ناکافی بودن حساب تضمین در هنگام صدور T1 پیام " مبلغ تضمین ناکافی می باشد " اعلام و از صدور T1 جلوگیری خواهد شد. همچنین اگر شماره حساب غیرفعال یا نامعتبر باشد نیز هنگام ورود اطلاعات پیام خطا مبنی بر عدم اعتبار شماره حساب اعلام خواهد شد.

در صورت صفر شدن و یا ناکافی بودن مبلغ حساب، شرکت حمل باید نسبت به شارژ مجدد حساب خود در اداره نظارت بر ترانزیت اقدام نماید.

لازم به توضیح است که استفاده از گارانتی جمعی به جای بن بیمه از نقاط عطف در طرح آسیکودای جهانی می باشد، که سبب تسریع در فرایند انجام امور می شود.

فصل سوم

روش تحقیق

۳-۱- مقدمه

بطور کلی هر تحقیق و پژوهشی در ابتدا در پی طرح مشکل یا مسئله‌ای مطرح می‌شود، مشکل و مسئله‌ای که سوالات زیادی را در ذهن محقق ایجاد می‌کند و موجب پیدایش فرضیاتی می‌شود که پژوهشگر با جمع‌آوری اطلاعات و آمار مورد نیاز و تجزیه و تحلیل آن‌ها به پاسخ سوالات پژوهشی و تایید یا رد فرضیات مطرح شده می‌پردازد. لذا جمع‌آوری اطلاعات و چگونگی تجزیه و تحلیل آن‌ها از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. ثمره جمع‌آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن این است که نتایج به صورت کمی جلوه‌گر شده و مدل نظری تحقیق قابل سنجش و محاسبه می‌شود (خاکی، ۱۳۷۹، صص ۱۴۳-۱۴۲).

فصل روش‌شناسی تحقیق به نحوه حرکت از مجهولات به معلومات اشاره دارد. عبور از مجهولات به معلومات، مستلزم کاربست روش‌هایی است که انجام درست و علمی تحقیق را میسر می‌گرداند. چه بسا نمونه‌های بی‌شماری از تحقیقات را شاهدیم که به دلیل عدم رعایت این مرحله از تحقیق و عدم انتخاب درست روش‌های مقتضی، یا نتایج مطلوب را در پی نداشته و یا اینکه ره به کج و انحراف برده‌اند (ایران نژاد پاریزی، ۱۳۷۸، ص ۱۲).

در این فصل محقق به دنبال تعریف و ذکر انواع روش‌های تحقیق، ویژگی‌های تحقیق علمی، فرضیات اصلی و فرعی تحقیق و نحوه نتیجه‌گیری از آن‌ها، بیان روش تحقیق، معرفی جامعه و نمونه آماری تحقیق، بیان روش نمونه‌گیری، ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات و تعیین اعتبار درونی و بیرونی ابزار جمع‌آوری اطلاعات و در نهایت تعیین روش‌های تجزیه و تحلیل آماری اطلاعات می‌باشد.

۳-۲- تعریف تحقیق

تحقیق می‌تواند به عنوان فعالیتی نظام‌مند و سازمان یافته برای بررسی مشکلی خاص که مستلزم راه‌حلی است، تعریف شود (میری، ۱۳۸۷، ص ۱۲۷). نخستین گام در تحقیق شناخت زمینه‌های مشکل و تعیین واضح و روشن سوالات و مشکلات می‌باشد. آنگاه گام‌های بعدی، یعنی جمع‌آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل داده‌ها و تشریح عواملی که مرتبط با مشکل‌اند، در پیش گرفته می‌شود و در نهایت با ارائه اقدام اصلاحی ضروری مشکل حل شده و سوال پاسخ داده می‌شود.

این فرآیند که به مدد آن تلاش می‌کنیم تا مشکلات را حل کنیم، تحقیق نامیده می‌شود. به عبارت دیگر، تحقیق را می‌توانیم به عنوان نوعی مطالعه یا بررسی و کند و کاو علمی دقیق، متکی بر داده‌ها و اطلاعات نظام‌مند و سازمان‌دهی شده در مورد مشکلی و یا سوالی خاص تعریف کنیم که هدفش یافتن پاسخ یا راه حل‌هایی برای آن مشکل و یا سوال است.

۳-۳- روش تحقیق

به طور کلی روش‌های تحقیق در علوم رفتاری را می‌توان با توجه به دو ملاک تقسیم کرد.

هدف تحقیق

نحوه گردآوری داده‌ها

۳-۳-۱- انواع روش تحقیق بر اساس هدف

۱. تحقیق بنیادی:.
۲. روش تحقیق توسعه‌ای (یا ارزیابی):
۳. تحقیقات کاربردی: برخورد با موقعیت مساله‌ای اساس تحقیقات کاربردی است. هدف تحقیقات کاربردی توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. به عبارت دیگر تحقیقات کاربردی به سمت کاربرد علمی دانش هدایت می‌شود. ویژگی‌های تحقیقات کاربردی به شرح زیر است:

- آزمودن کارایی نظریه‌های علمی در یک حوزه خاص

- تعیین روابط تجربی در یک محدوده خاص

- افزودن به دانش کاربردی در یک زمینه خاص

- پیشبرد تحقیق و روش‌شناسی در یک زمینه خاص

– ارائه مجموعه دانش کاربردی تایید شده در یک زمینه خاص (بازرگان، سرمد،

حجازی، ۱۳۸۰: ۸۱)

۳-۲-۳- انواع روش تحقیق بر اساس نحوه گردآوری داده‌ها

تحقیقات علمی را بر اساس چگونگی به دست آوردن داده‌های مورد نیاز می‌توان به دو دسته بخش

کرد:

– تحقیق آزمایشی: به منظور برقراری رابطه علت و معلولی میان دو یا چند متغیر از طرح‌های

آزمایشی استفاده می‌شود.

– تحقیق توصیفی: شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آن‌ها، توصیف شرایط

پدیده‌های مورد بررسی است. تحقیق توصیفی را می‌توان به دسته‌های زیر تقسیم کرد:

تحقیق پیمایشی، تحقیق همبستگی، اقدام پژوهی، مطالعات موردی و تحقیق پس‌رویدادی (سرمد،

۱۳۸۶: ۷۹-۸۲).

یکی از انواع روش‌های تحقیق توصیفی تحقیق پیمایشی است. این روش از پرکاربردترین روش‌ها در

حوزه مطالعات است. در این روش که با دو هدف توصیف و تبیین قابل انجام است، تلاش می‌شود تا با

بررسی نمونه‌ای معرف از یک جامعه آماری، تصویری از وضعیت و روابط بین متغیرها در جامعه آماری کل

حاصل گردد. بر این اساس تحقیق حاضر، از آنجایی که هدفش تعیین تاثیر ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی

داده‌ها و تجارت الکترونیک بر گمرک وسازمانهای مرتبط (بانک و بیمه) است. از نظر هدف کاربردی و از

نظر نحوه گردآوری اطلاعات توصیفی از نوع، پیمایشی^{۵۱} محسوب می‌شود.

⁵¹ Survey

۳-۴- فرضیات تحقیق

«فرضیه عبارتی آزمایشی است که رابطه قابل انتظار بین دو یا چند متغیر را به صورت دقیق و روشن بیان می‌کند».

فرضیه اصلی : در گمرک و سازمان‌های مرتبط با گمرک جمهوری اسلامی ایران (بانک و بیمه) زیرساختارهای لازم جهت توسعه EDI و تجارت الکترونیک وجود ندارد.

فرضیه فرعی :

(۱) ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده‌ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب افزایش سرعت انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن می‌شود .

(۲) ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده‌ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب افزایش دقت انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن می‌شود .

(۳) ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده‌ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب کاهش هزینه انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن می‌شود .

برای پاسخ به فرضیه اول تا چهارم متغیرهای خاصی در نظر گرفته شده‌اند که برای بررسی هر یک از متغیرها سوالاتی در پرسشنامه تعبیه شده است. در مرحله بعد برای تشکیل شاخص مربوط به هر فرضیه از هر چند متغیر میانگین گرفته می‌شود تا شاخصی برای بررسی فرضیه بدست آید. سپس در مرحله بعد از روش آزمون تی استیودنت که در ادامه توضیح داده می‌شود برای بررسی فرضیه مورد نظر استفاده می‌شود.

برای بررسی اولویت فرضیات از آزمون آماری فریدمن (در ادامه توضیح داده می‌شود) که آزمونی ناپارامتری است استفاده می‌شود. برای اندازه‌گیری متغیرهای مختلف از ۴ مقیاس اسمی، ترتیبی، فاصله‌ای و نسبتی استفاده می‌شود.

۳-۵- متغیرهای تحقیق

در یک تحقیق برای پاسخ دادن به سوال‌های تحقیق و یا آزمون فرضیه‌ها، تشخیص متغیرها امری ضروری است. در این تحقیق دو نوع متغیر در نظر گرفته شده است.

الف) متغیر مستقل: یک ویژگی از محیط فیزیکی یا اجتماعی است که بعد از انتخاب، دخالت یا دستکاری شدن توسط محقق مقادیری را می‌پذیرد تا تاثیرش بر روی متغیر دیگر (متغیر وابسته) مشاهده شود.

ب) متغیر وابسته: متغیری است که تغییرات آن تحت تاثیر متغیر مستقل قرار می‌گیرد (بازرگان، سرمد، حجازی، ۱۳۸۰: ۴۴-۴۳).

در مدل تحلیلی تحقیق متغیرهای مربوط به سیستم تبادل الکترونیکی داده‌ها و تجارت الکترونیک به عنوان متغیر مستقل و زیرساختارهای مبادله الکترونیکی داده‌ها، افزایش سرعت انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان، افزایش دقت انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان و کاهش هزینه انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان به عنوان متغیرهای وابسته در نظر گرفته شده است.

۳-۶- روش‌های جمع‌آوری اطلاعات

مهمترین روش‌های گردآوری اطلاعات در این تحقیق بدین شرح است:

✓ مطالعات کتابخانه‌ای

در این قسمت جهت گردآوری اطلاعات در زمینه مبانی نظری و ادبیات تحقیق از روش مطالعه کتابخانه‌ای (Best practice) و سندپژوهی برای گردآوری اطلاعات مقدماتی استفاده شده و ابزار جمع‌آوری اطلاعات، مراجعه به اسناد و مدارک مربوط به گام‌های ۳۷ گانه پیاده سازی EDI در

کشورهای مجری طرح و مصاحبه با افراد متخصص و کارشناس در این زمینه بوده و نیز از شبکه جهانی اطلاعات ۵۲ استفاده شده است.

✓ تحقیقات میدانی

در اینجا به دلیل اینکه کار زیادی در این زمینه صورت نگرفته است و در حال ایجاد است لذا بر این شدیم که از پرسشنامه استفاده کنیم.

در این قسمت به منظور جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات برای تجزیه و تحلیل از پرسشنامه که یکی از ابزارهای متداول در تحقیقات پیمایشی است استفاده گردیده است. پس از مطالعه و بررسی منابع کتابخانه‌ای و تحقیقات پیشین، پرسش‌نامه‌ای برای مدیران و کارشناسان گمرک، بیمه و بانک تهیه شده است. برای طراحی این پرسشنامه ابتدا پرسشنامه‌ای ابتدایی طراحی شده و بین ۲۱ نفر از خبرگان به صورت تصادفی پخش گردید. پس از جمع‌آوری اطلاعات و بکارگیری روش تحلیل عاملی نهایتاً پرسشنامه حاضر حاصل گردید. دلیل استفاده از تحلیل عاملی انتخاب سوالات موثر است.

پرسشنامه حاضر شامل ۳۱ سوال است. در طراحی این سوالات سعی گردیده است که سوالات پرسشنامه تا حد ممکن قابل فهم باشد.

در این پرسشنامه از طیف پنج گزینه‌ای لیکرت استفاده گردیده است که یکی از رایج‌ترین مقیاس‌های اندازه‌گیری به شمار می‌رود. شکل کلی و امتیاز بندی این طیف برای سوالات مثبت به صورت ذیل می‌باشد.

شکل کلی : خیلی کم - کم - نظری ندارم - زیاد - بسیار زیاد

امتیاز بندی : ۱ ۲ ۳ ۴ ۵

برای این منظور براساس متغیرهای مورد بررسی ۳۱ سوال پنج گزینه‌ای تدوین شده است که در جدول ذیل تقسیم‌بندی سوالات براساس متغیرها ارائه گردیده است.

سوالات	شماره سوالات در پرسشنامه	متغیرهای مورد بررسی
۱۰	از شماره ۱ تا ۱۰	افزایش سرعت انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن
۹	از شماره ۱۱ تا ۱۹	افزایش دقت انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن
۸	از شماره ۲۰ تا ۲۷	کاهش هزینه انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن
۴	از شماره ۲۸ تا ۳۱	زیر ساختارهای مبادله الکترونیک و تجارت الکترونیک

لازم به ذکر است برای پاسخ به فرضیه اصلی از سوال ۲۸ تا ۳۱ استفاده شده است.

پس از تدوین طرح مقدماتی پرسشنامه تلاش گردید تا میزان روایی و پایایی پرسشنامه تعیین شود.

۳-۷- پایایی و روایی پرسشنامه

۳-۷-۱- تعیین پایایی (قابلیت اعتماد) پرسشنامه

قابلیت اعتماد یا پایایی یکی از ویژگی‌های فنی ابزار اندازه‌گیری است. مفهوم یاد شده با این امر سر و کار دارد که ابزار اندازه‌گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی به دست می‌دهد. دامنه ضریب قابلیت اعتماد از صفر (عدم ارتباط) تا ۱+ (ارتباط کامل) است. ضریب قابلیت اعتماد نشانگر آن است که تا چه اندازه ابزار اندازه‌گیری ویژگی‌های با ثبات آزمودنی و یا ویژگی‌های متغیر و موقتی وی را می‌سنجد. برای محاسبه ضریب قابلیت اعتماد ابزار اندازه‌گیری شیوه‌های مختلفی به کار برده می‌شود. از آن جمله می‌توان به:

اجرای دوباره آزمودن (روش بازآزمایی)، روش موازی (همتا)، روش تصنیف (دو نیمه کردن)، روش کودر - ریچارد سون، روش آلفای کرونباخ اشاره نمود.

در این تحقیق به منظور تعیین پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده گردیده است. این روش برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری که خصیصه‌های مختلف را اندازه‌گیری می‌کند به کار می‌رود.

برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ابتدا باید واریانس نمره‌های هر زیرمجموعه سوال‌های پرسشنامه و واریانس کل را محاسبه کرد. سپس با استفاده از فرمول زیر مقدار ضریب آلفا را محاسبه می‌کنیم.

$$r_{\alpha} = \frac{J}{J-1} \left(1 - \frac{\sum_{j=1}^n s_j^2}{S^2} \right)$$

که در آن :

J = تعداد زیر مجموعه‌های سؤال‌های پرسشنامه یا آزمون

S_j^2 = واریانس زیر آزمون jام

S² = واریانس کل پرسشنامه یا آزمون

بنابراین به منظور اندازه‌گیری پایایی پرسشنامه، از روش آلفای کرونباخ نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. بدین منظور یک نمونه اولیه شامل ۲۱ پرسشنامه به عنوان پیش آزمون بین مدیران و کارشناسان گمرک، بیمه و بانک به صورت تصادفی تقسیم و جمع‌آوری شد و سپس با استفاده از داده‌های به دست آمده از این پرسشنامه‌ها و به کمک نرم‌افزار آماری Spss مقدار آلفا ۰.۹۰ به دست آمد. (از آنجا که به صورت تجربی اگر مقدار بالای ۰.۷۰ باشد، پرسشنامه از انسجام و پایایی خوبی برخوردار است) مقدار ۰.۹۰ برای آلفا نشان‌دهنده آن است که پرسشنامه مورد استفاده، از پایایی لازم برخوردار می‌باشد. لازم به ذکر است که میزان پایایی برای فرضیه اول ۰.۷۸، فرضیه دوم ۰.۸۴، فرضیه سوم برابر با ۰.۸۱ و فرضیه اصلی برابر با ۰.۸۵ است.

۳-۷-۲- تعیین اعتبار (روایی) پرسشنامه

مفهوم اعتبار به این پرسش پاسخ می‌دهد که ابزار اندازه‌گیری تا چه حد خصیصه مورد نظر را می‌سنجد بدون آگاهی از اعتبار ابزار اندازه‌گیری نمی‌توان به دقت داده‌های حاصل از آن اطمینان داشت.

به منظور تعیین روایی پرسشنامه در این تحقیق از روایی نمادی استفاده شده است که منظور از آن استفاده از نظریات متخصصان امر است (خاکی، ۱۳۸۴: ۲۹۰-۲۸۸). به این منظور از نظرات اساتید راهنما، مشاور و برخی از مدیران و کارشناسان گمرک (۱۰ نفر)، بانک (۶ نفر) و بیمه (۵ نفر) استفاده شده است.

۳-۷-۳- مقیاس استفاده شده در پرسشنامه

در این پرسشنامه از مقیاس ترتیبی برای اندازه‌گیری نظرات مدیران و کارشناسان گمرک، بیمه و بانک استفاده شده است.

۳-۸- جامعه و نمونه آماری

۳-۸-۱- جامعه آماری

جامعه آماری عبارت است از مجموعه‌ای از افراد یا واحدها که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند. صفت مشترک صفتی است که بین همه عناصر جامعه آماری مشترک و متمایز کننده جامعه آماری از سایر جوامع باشد. (آذر، مومنی، ۱۳۸۳، ج ۱: ۵)

جامعه آماری این تحقیق شامل مدیران و کارشناسان گمرک، بیمه و بانک در سطح شهر تهران (تعداد کل این مجموعه زیاد) است.

۳-۸-۲- نمونه آماری و روش محاسبه اندازه نمونه

گروه نمونه، یک مجموعه فرعی از جامعه آماری است که با مطالعه آن محقق قادر است نتیجه را به کل جامعه آماری تعمیم دهد. (سکاران، ۱۳۸۱: ۲۹۵) یا به عبارت دیگر، تعداد محدودی از آحاد جامعه آماری که بیان‌کننده ویژگی‌های اصلی جامعه باشد را نمونه گویند (آذر، مؤمنی، ۱۳۸۳، ج ۱: ۶).

در این تحقیق برای برآورد اندازه نمونه از فرمول کوکران (انواع مختلفی از فرمول‌ها برای تعیین اندازه نمونه وجود دارد) استفاده می‌شود. دلیل استفاده از این فرمول این است که اندازه جامعه آماری در اینجا نامشخص و بزرگ است و در این مواقع از فرمول کوکران برای برآورد اندازه نمونه استفاده می‌شود (در بیشتر تحقیقات پیمایشی از این فرمول برای برآورد تعداد نمونه استفاده می‌شود). از فرمول زیر اندازه نمونه محاسبه می‌گردد:

$$n = \frac{z^2 p(1-p)}{(d)^2}$$

در فرمول فوق:

اندازه نمونه n

نسبتی از جمعیت حایز صفت معین (به عنوان مثال مدیران و کارشناسان آشنا به این سیستم) p

نسبتی از جمعیت فاقد صفت معین (به عنوان مثال مدیران و کارشناسان ناآشنا به این سیستم) $1-p$

d : درجه اطمینان یا دقت احتمالی مطلوب (این مقدار میزان خطا را در اندازه‌گیری پارامتر مورد نظر نشان می‌دهد)

Z : چندک توزیع نرمال با ضریب اطمینان قابل قبول

در صورتی که اندازه جامعه مورد نظر بزرگ نباشد از ضریب تصحیح زیر استفاده می‌گردد:

$$n = \frac{n_1}{1 + \frac{n_1 - 1}{N}}$$

در فرمول فوق:

نشان‌دهنده اندازه نمونه n

اندازه جمعیت آماری (اندازه جمعیت شهر، استان و ...) N

چنانچه اندازه نمونه بدست آمده نسبت به اندازه جامعه کوچکتر از 0.05 باشد دیگر از اندازه جامعه در فرمول استفاده نمی‌شود و اندازه نمونه بدست آمده به عنوان نمونه نهایی در نظر گرفته می‌شود. (سرمد و بازرگان ص ۱۸۸)

$$n = \frac{1.96^2 \cdot 5(1 - .05)}{(.01)^2} = 96$$

در اینجا با در نظر گرفتن $p = .05$ (به دلیل اینکه کار قبلی در این زمینه صورت نگرفته است، لذا 5 در نظر گرفته می‌شود) و $d = .01$ با ضریب اطمینان 95 ، اندازه نمونه 96 بدست می‌آید که با در نظر گرفتن خطای غیر نمونه‌گیری اندازه نمونه 100 در نظر گرفته می‌شود.

۳-۹- روش‌های نمونه‌گیری

برای نمونه‌گیری می‌توان از روش‌های متنوعی استفاده نمود که مهمترین این روش‌ها به شرح زیر می‌باشد.

نمونه‌گیری تصادفی ساده، روش نمونه‌گیری سیستماتیک، نمونه‌گیری طبقه‌ای^{۵۳}، نمونه‌گیری خوشه‌ای^{۵۴}، نمونه‌گیری مرحله‌ای^{۵۵}

در این تحقیق برای انجام نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای استفاده می‌شود. برای این کار 30 نمونه از مدیران و کارشناسان بیمه، 30 نمونه از مدیران و کارشناسان بانک و 40 نمونه از مدیران و کارشناسان گمرک انتخاب می‌گردد (نحوه انتخاب مدیران و کارشناسان به صورت تصادفی است).

⁵³ - Stratified sampling

⁵⁴ - Cluster sampling

⁵⁵ - Stage sampling

۳-۱۰- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

در قسمت تجزیه و تحلیل داده‌ها ابتدا از روش های آماری توصیفی (فراوانی، درصد فراوانی، درصد فراوانی تجمعی) جهت تلخیص و طبقه بندی اطلاعات استفاده شده است. در گام بعد با استفاده از روش های آمار استنباطی شامل آزمون t-test و آزمون ویلکاکسون و آزمون فریدمن به تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیات اقدام نموده ایم.

➤ آزمون t-test:

این آزمون از طریق فرمول زیر (آماره تی) محاسبه می‌شود:

$$t = \frac{\bar{x} - \mu_0}{s/\sqrt{n}}$$

که در آن S جذر واریانس پاسخ ها ، n تعداد پاسخ ها ، \bar{x} میانگین پاسخ ها و μ_0 مقدار موردآزمون است که در این تحقیق برابر ۴ می باشد.

در این تحقیق از آزمون تی تست برای بررسی تساوی مقدار میانگین شاخصهای مربوط به فرضیات با مقدار ۴ استفاده شده است. این بدین معنی است که اگر میانگن پاسخ بالاتر از ۴ باشد اکثر افراد گزینه ۴ و بالاتر را انتخاب کرده اند.

آزمون فرض آماری عبارت است از قاعده و قانونی که به کمک آن و با استفاده از مشاهدات بتوان در مورد فرض آماری تصمیم گیر کرد.

در فرض های آماری دو نوع خطا وجود دارد.

خطای نوع اول:رد فرض صفر و قتی که این فرض درست باشد و آن را اصطلاحا خطای نوع اول می نامند و احتمال آن را با α نمایش می دهند. (سطح معنی داری در آزمون)

خطای نوع دوم: قبول فرض صفر و قتی که فرض مقابل درست باشد و آن را اصطلاحاً خطای نوع دوم می نامند و احتمال آن را با β نمایش می دهند.

فرض های آماری را به صورت زیر در نظر می گیریم.

$$\begin{cases} H_0: & M = 4 \\ H_1: & M \neq 4 \end{cases}$$

پس از بدست آمدن آماره مورد نظر مقدار آن با جدول آزمون تی مقایسه می شود و در صورت بزرگتر بودن از مقدار جدول فرض صفر رد می گردد. سپس با در نظر گرفتن مثبت بودن و یا منفی بودن فاصله اطمینان می توان در مورد کمتر یا بیشتر بودن میانگین از ۴ قضاوت کرد.

➤ تجزیه و تحلیل واریانس فریدمن

این آزمون هنگامی به کار می رود که داده های آماری حداقل ترتیبی باشند و بتوان با مفهوم ترتیبی آنها را در رده بندی دو طرفه مرتب نمود.

به کمک این آزمون می توان متغیرهای موجود در تحقیق را رتبه بندی نمود. (صدقیانی، ابراهیمی، ۱۳۸۱: ۱۷۷).

آماره آزمون فریدمن χ^2 به شرح زیر تعریف می شود.

$$\chi^2 = \frac{12}{nk(k+1)} \sum_{j=1}^k R_j^2 - 3n(K+1)$$

که در آن

تعداد موارد یا پاسخ دهندگان = n

تعداد متغیرهایی که رتبه بندی می گردند = k

حاصل جمع رتبه های داده شده به متغیرها از سوی پاسخ دهندگان = R

در این تحقیق برای رتبه‌بندی فرضیات فرعی از آزمون فریدمن استفاده می‌شود.

➤ آزمون ویلکاکسون

این آزمون از آزمونهای ناپارامتری است که برای ارزیابی همانندی دو نمونه وابسته با مقیاس رتبه‌ای به کار می‌رود.

همچون آزمون مک‌نمار، این آزمون نیز مناسب طرحهای ماقبل و مابعد است (یک نمونه در دو موقعیت مختلف)، و یا دو نمونه که از یک جامعه باشند. این آزمون اندازه تفاوت میان رتبه‌ها را در نظر می‌گیرد بنابراین متغیرها می‌توانند دارای جوابهای متفاوت و یا فاصله‌ای باشند. این آزمون متناظر با آزمون t دو نمونه‌ای وابسته است و در صورت وجود نداشتن شرایط آزمون t جانشین خوبی برای آن است. نمونه‌های به کار برده شده در این آزمون باید نسبت به سایر صفت‌هایشان جور شده (جفت شده) باشند.

فصل چهارم :

تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

۴-۱- مقدمه

در این فصل از فنون آمارهای استنباطی استفاده می شود. نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۶ برای انجام امور و فنون آماری مورد استفاده قرار گرفته است. رد یا تایید فرضیات بر اساس محاسبه آزمون (ویلکاکسون) و سطح معنی داری مربوطه می باشد.

در متن ذیل تعدادی از تعاریف آماری مورد استفاده در این تحقیق آورده شده است:

۴-۲- فرضیه های آماری تحقیق:

➤ فرضیه اصلی :

در گمرک و سازمانهای مرتبط با گمرک ج.ا. (بانک و بیمه) زیر ساختارهای لازم برای توسعه سیستم مبادله الکترونیکی داده ها و تجارت وجود ندارد .

➤ فرضیه های فرعی :

فرضیه ۱: ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب افزایش سرعت انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن می شود .

فرضیه ۲: ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب افزایش دقت انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن می شود .

فرضیه ۳: فرض صفر: ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب کاهش هزینه انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن می شود .

۴-۴: توصیف داده ها

✓ تحلیل گویه های پرسشنامه

در این بخش به بررسی نتایج بر آمده از قسمت گویه های پرسشنامه با استفاده از جداول فراوانی و آزمون ویلکاکسون می پردازیم.

لازم به ذکر است که در اینجا فرض صفر و فرض یک به صورت زیر هستند.

فرض صفر: میانگین متغیر مورد نظر کمتر از ۴

فرض یک: میانگین متغیر مورد نظر بزرگتر مساوی ۴

(۱) سیستم تبادل الکترونیکی داده ها باعث تسریع در فرایند ترخیص محصولات می شود .

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
۴۴	۴۴	۴۴	۴۴	خیلی زیاد
۵۲	۵۲	۵۲	۹۶	زیاد
۲	۲	۲	۹۸	کم
۲	۲	۲	۱۰۰	خیلی کم
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰		کل

با توجه به جدول فوق، ۴۴ درصد از افراد تاثیر تبادل الکترونیکی داده ها در تسریع فرایند ترخیص

محصولات را خیلی زیاد، ۵۲ درصد زیاد، ۲ درصد کم، ۲ درصد بسیار کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = -8.9054$, p-value = 0

alternative hypothesis: mu is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد می شود و این فرض که سیستم تبادل الکترونیکی داده ها باعث تسریع در فرایند ترخیص محصولات می شود، پذیرفته می شود.

۲) سیستم تبادل الکترونیکی داده ها باعث می شود که زمان لازم برای پرکردن اظهارنامه کاهش یافته که این امر به نوبه خود سبب سرعت انجام امور می شود .

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
بسیار زیاد	۲۸	۲۸	۲۸
زیاد	۵۶	۵۶	۸۴
بی نظر	۸	۸	۹۲
بسیار کم	۲	۲	۹۴
گمشده	۶	۶	۱۰۰
کل	۱۰۰	۱۰۰	

با توجه به جدول فوق، ۲۸ درصد از افراد تاثیر سیستم تبادل الکترونیکی داده ها در کاهش زمان لازم

برای پرکردن اظهارنامه را بسیار زیاد، ۵۶ درصد زیاد، ۲ درصد بسیار کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = -2.054$, p-value = 0

alternative hypothesis: mu is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید این فرض که سیستم تبادل الکترونیکی داده ها باعث می شود که زمان لازم برای پرکردن اظهارنامه کاهش یافته، که این امر به نوبه خود سبب سرعت انجام امور می شود، پذیرفته می شود .

۳) استفاده از گارانتی جمعی به جای بن بیمه در قالب اجرای طرح آسیکودای جهانی سبب سریعتر شدن زمان لازم برای انجام امور بیمه ای می شود .

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
۱۴	۱۴	۱۴	۱۴	بسیار زیاد
۴۰	۴۰	۴۰	۵۴	زیاد
۳۰	۳۰	۳۰	۸۴	بی نظر
۶	۶	۶	۹۰	بسیار کم
۱۰	۱۰	۱۰	۱۰۰	گمشده
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰		کل

با توجه به جدول فوق، ۱۴ درصد از افراد تاثیر استفاده از گارانتی جمعی به جای بن بیمه در قالب اجرای طرح آسیکودای جهانی را در سریعتر شدن زمان لازم برای انجام امور بیمه ای بسیار زیاد، ۴۰ درصد زیاد، ۳۰ درصد بی نظر و ۶ درصد کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 1.864$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و

فرض یک مبتنی بر تایید این فرض که استفاده از گارانتی جمعی به جای بن بیمه در قالب اجرای طرح آسیکودای جهانی سبب سریعتر شدن زمان لازم برای انجام امور بیمه ای می شود، پذیرفته میشود.

۴) ساده تر ساختن قوانین تجارت الکترونیک سبب افزایش سرعت انجام امور بانکی و بیمه می شود .

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	بسیار زیاد
۹۴	۶۴	۶۴	۶۴	زیاد
۹۸	۴	۴	۴	بی نظر
۱۰۰	۲	۲	۲	بسیار کم
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۳۰ درصد از افراد تاثیر ساده تر ساختن قوانین تجارت الکترونیک بر افزایش سرعت انجام امور بانکی و بیمه را بسیار زیاد، ۶۴ درصد زیاد، ۴ درصد بی نظر و ۲ درصد کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = -1.354$, p-value = 0

alternative hypothesis: mu is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر ساده تر ساختن قوانین تجارت الکترونیک بر افزایش سرعت انجام امور بانکی و بیمه پذیرفته میشود.

۵) استفاده از سیستم پرداخت اینترنتی در طرح آسیکودای جهانی سبب کاهش زمان انجام امور بانکی و در نتیجه سرعت انجام این امور می شود .

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	بسیار زیاد
۷۴	۵۸	۵۸	۵۸	زیاد
۹۲	۱۸	۱۸	۱۸	بی نظر
۹۸	۶	۶	۶	بسیار کم
۱۰۰	۲	۲	۲	گمشده
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۱۶ درصد از افراد تاثیر استفاده از سیستم پرداخت اینترنتی در طرح آسیکودای جهانی

را در کاهش زمان انجام امور بانکی و در نتیجه سرعت انجام این امور را بسیار زیاد، ۵۸ درصد زیاد، ۱۸ درصد

بی نظر و ۶ درصد بسیار کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 0.054$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و

فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر استفاده از سیستم پرداخت اینترنتی در طرح آسیکودای جهانی جهت کاهش زمان انجام

امور بانکی و در نتیجه سرعت انجام این امور پذیرفته میشود.

۶) سیستم پردازش خودکار اطلاعات گمرکی (آسیکودا) سبب افزایش سرعت دسترسی به اسناد بیمه و بانکی می شود .

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	بسیار زیاد
۴۶	۴۶	۴۶	۶۸	زیاد
۱۴	۱۴	۱۴	۸۲	بی نظر
۸	۸	۸	۹۰	بسیار کم
۱۰	۱۰	۱۰	۱۰۰	گمشده
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰		کل

با توجه به جدول فوق، ۲۲ درصد از افراد تاثیر سیستم پردازش خودکار اطلاعات گمرکی (آسیکودا) بر افزایش سرعت دسترسی به اسناد بیمه و بانکی را بسیار زیاد، ۴۶ درصد زیاد، ۱۴ درصد بی نظر و ۸ درصد کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 3.144$, p-value = 0

alternative hypothesis: mu is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر اینکه سیستم پردازش خودکار اطلاعات گمرکی (آسیکودا) سبب افزایش سرعت دسترسی به اسناد بیمه و بانکی می شود پذیرفته میشود.

۷) هیئت‌های مانند کمیته ملی تسهیل تجارت می‌تواند به دولت ایران جهت افزایش مبادلات و همچنین تسریع در انجام امور گمرکی کمک شایان توجهی کند.

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۴۶	۴۶	۴۶	۴۶	بسیار زیاد
۸۰	۳۴	۳۴	۳۴	زیاد
۹۰	۱۰	۱۰	۱۰	بی نظر
۹۲	۲	۲	۲	بسیار کم
۱۰۰	۸	۸	۸	گمشده
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۴۶ درصد از افراد تاثیر هیئت‌های مانند کمیته ملی تسهیل تجارت را بر افزایش مبادلات و همچنین تسریع در انجام امور گمرکی را بسیار زیاد، ۳۴ درصد زیاد، ۱۰ درصد بی نظر و ۲ درصد کم می‌دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 1.412$, p-value = 0

alternative hypothesis: mu is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر هیئت‌های مانند کمیته ملی تسهیل تجارت که میتواند به دولت ایران جهت افزایش مبادلات و همچنین تسریع در انجام امور گمرکی کمک شایان توجهی کند، پذیرفته میشود.

۸) امروزه مبانی قانونی و تجاری با کاربرد الکترونیکی داده ها به خوبی سازگاری ندارد، که این خود باعث ایجاد خلل در انجام امور و همچنین کند شدن روند انجام امور شده است.

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	بسیار زیاد
۷۲	۴۴	۴۴	۴۴	زیاد
۹۰	۱۸	۱۸	۱۸	بی نظر
۹۴	۴	۴	۴	بسیار کم
۱۰۰	۶	۶	۶	گم شده
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۲۸ درصد از افراد تاثیر عدم سازگاری مبانی قانونی و تجاری با کاربرد الکترونیکی داده ها را که خود باعث ایجاد خلل در انجام امور و همچنین کند شدن روند انجام امور شده است را بسیار زیاد، ۴۴ درصد زیاد، ۱۸ درصد بی نظر و ۴ درصد کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 0.874$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر عدم سازگاری مبانی قانونی و تجاری با کاربرد الکترونیکی داده که این خود باعث ایجاد خلل در انجام امور و همچنین کند شدن روند انجام امور شده است، پذیرفته میشود.

۹) طرح آسیکودای جهانی به عنوان یکی از اقدامات پیش روی گمرک میتواند جهشی قابل توجه در امور گمرکی ایجاد کند تا ذینفعان با فراغ بال و سرعت عمل بیشتر به فعالیتهای تجاری خود پردازند.

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
۵۲	۵۲	۵۲	۵۲	بسیار زیاد
۲۸	۲۸	۲۸	۸۰	زیاد
۱۲	۱۲	۱۲	۹۲	بی نظر
۴	۴	۴	۹۶	بسیار کم
۴	۴	۴	۱۰۰	گمشده
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰		کل

با توجه به جدول فوق، ۵۲ درصد از افراد تاثیر طرح آسیکودای جهانی به عنوان یکی از اقدامات پیش روی گمرک که می تواند جهشی قابل توجه در امور گمرکی ایجاد کند تا ذینفعان با فراغ بال و سرعت عمل بیشتر به فعالیتهای تجاری خود پردازند را بسیار زیاد، ۲۸ درصد زیاد، ۱۲ درصد بی نظر و ۴ درصد کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 3.654$, p-value = 0

alternative hypothesis: mu is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر طرح آسیکودای جهانی به عنوان یکی از اقدامات پیش روی گمرک که میتواند جهشی قابل توجه در امور گمرکی ایجاد کند تا ذینفعان با فراغ بال و سرعت عمل بیشتر به فعالیتهای تجاری خود پردازند، پذیرفته میشود.

۱۰) نبود زیر ساختهای مخابراتی لازم در ایران از موانع عمده عدم اجرائی شدن طرح آسیکودای جهانی به طور کامل و همچنین کاهش روند سرعت انجام امور در این راستا می باشد.

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	بسیار زیاد
۹۲	۳۲	۳۲	۳۲	زیاد
۹۸	۶	۶	۶	بی نظر
۱۰۰	۲	۲	۲	گمشده
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۶۰ درصد از افراد تاثیر نبود زیر ساختهای مخابراتی لازم در ایران بر عدم اجرائی شدن طرح آسیکودای جهانی به طور کامل و همچنین کاهش روند سرعت انجام امور در این راستا را بسیار زیاد، ۳۲ درصد زیاد و ۶ درصد بی نظر می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = -2.84$, p-value = 0

alternative hypothesis: mu is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر نبود زیر ساختهای مخابراتی لازم در ایران از موانع عمده عدم اجرائی شدن طرح آسیکودای جهانی به طور کامل و همچنین کاهش روند سرعت انجام امور در این راستا می باشد، پذیرفته میشود.

۱۱) با توجه به امکان مشاهده عملیات گمرکی و مانیتور کردن آن در واحدهای ستادی با استفاده از طرح آسیکودای جهانی، ناظران امور گمرکی می توانند سرعت بیشتری در کشف فساد داشته باشند.

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
بسیار زیاد	۳۰	۳۰	۳۰
زیاد	۴۲	۴۲	۷۲
بی نظر	۱۸	۱۸	۹۰
گمشده	۱۰	۱۰	۱۰۰
کل	۱۰۰	۱۰۰	

با توجه به جدول فوق، ۳۰ درصد از افراد تاثیر امکان مشاهده عملیات گمرکی و مانیتور کردن آن در واحدهای ستادی با استفاده از طرح آسیکودای جهانی، توسط ناظران امور گمرکی بر سرعت بیشتر در کشف فساد را بسیار زیاد، ۴۲ درصد زیاد، ۱۸ درصد بی نظر می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 2.44$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبنی بر امکان مشاهده عملیات گمرکی و مانیتور کردن آن در واحدهای ستادی با استفاده از طرح آسیکودای جهانی توسط ناظران امور گمرکی که می توانند سرعت عمل بیشتری در کشف فساد داشته باشند، پذیرفته میشود.

۱۲) به کارگیری سیستم تبادل الکترونیکی سبب افزایش دقت ارائه آمار صحیح و به موقع جهت واحدهای مختلف آماری می شود .

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	بسیار زیاد
۷۴	۵۲	۵۲	۵۲	زیاد
۹۶	۲۲	۲۲	۲۲	بی نظر
۱۰۰	۴	۴	۴	گمشده
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۲۲ درصد از افراد تاثیر به کارگیری سیستم تبادل الکترونیکی در افزایش دقت ارائه آمار صحیح و به موقع جهت واحدهای مختلف آماری را بسیار زیاد، ۵۲ درصد زیاد، ۲۲ درصد بی نظر می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

, p-value = 0. signed-rank normal statistic with correction Z = .74

alternative hypothesis: mu is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر به کارگیری سیستم تبادل الکترونیکی جهت افزایش دقت ارائه آمار صحیح و به موقع جهت واحدهای مختلف آماری می شود، پذیرفته میشود.

۱۳) سیستم تبادل الکترونیکی داده ها سبب می شود که ثبت داده های مالی (مربوط به پرداخت حقوق و عوارض گمرکی با دقت بیشتری انجام شود .

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	بسیار زیاد
۶۶	۶۶	۶۶	۸۶	زیاد
۸	۸	۸	۹۴	بی نظر
۶	۶	۶	۱۰۰	گمشده
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰		کل

با توجه به جدول فوق، ۲۰ درصد از افراد تاثیر سیستم تبادل الکترونیکی داده ها در دقت بیشتر ثبت داده های مالی (مربوط به پرداخت حقوق و عوارض گمرکی) را بسیار زیاد، ۶۶ درصد زیاد، ۸ درصد بی نظری دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 3.12$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبنیبر اینکه سیستم تبادل الکترونیکی داده ها سبب می شود که ثبت داده های مالی (مربوط به پرداخت حقوق و عوارض گمرکی) با دقت بیشتری انجام شود، پذیرفته میشود.

۱۴) سیستم تبادل الکترونیکی داده ها سبب افزایش دقت گزارشگری از تعداد مانیفست ها و بارنامه ها در

تاریخ های معین می شود

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	بسیار زیاد
۹۴	۱۶	۱۶	۱۶	زیاد
۹۶	۲	۲	۲	بی نظر
۱۰۰	۴	۴	۴	گمشده
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۷۸ درصد از افراد تاثیر سیستم تبادل الکترونیکی داده ها در افزایش دقت گزارشگری از تعداد مانیفست ها و بارنامه ها در تاریخ های معین را بسیار زیاد، ۱۶ درصد زیاد، ۲ درصد کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 1.154$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر اینکه تاثیر سیستم تبادل الکترونیکی داده ها سبب افزایش دقت گزارشگری از تعداد مانیفست ها و بارنامه ها در تاریخ های معین می شود، پذیرفته میشود.

۱۵) سیستم پردازش خودکار اطلاعات گمرکی سبب می شود که اظهار کالا در بنادر و گمرکات با دقت بیشتری انجام شود .

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۷۲	۷۲	۷۲	۷۲	بسیار زیاد
۹۰	۱۸	۱۸	۱۸	زیاد
۷۴	۴	۴	۴	بی نظر
۹۶	۲	۲	۲	کم
۱۰۰	۴	۴	۴	گمشده
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۷۲ درصد از افراد تاثیر سیستم پردازش خودکار اطلاعات گمرکی سبب می شود که اظهار کالا در بنادر و گمرکات با دقت بیشتری انجام شود. را بسیار زیاد، ۱۸ درصد زیاد، ۴ درصد بی نظر و ۲ درصد کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 1.62$, p-value = 0

alternative hypothesis: mu is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر اینکه سیستم پردازش خودکار اطلاعات گمرکی سبب می شود که اظهار کالا در بنادر و گمرکات با دقت بیشتری انجام شود، پذیرفته میشود.

۱۶) یکی از عملکردهای مهم آسیکودای جهانی این است که سبب تامین اطلاعات دقیق و به هنگام به عرضه کنندگان خدمات تجاری، ترابری و مالی میشود .

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۵۲	۵۲	۵۲	۵۲	بسیار زیاد
۹۲	۴۰	۴۰	۴۰	زیاد
۹۶	۴	۴	۴	بی نظر
۹۵	۲	۲	۲	کم
۱۰۰	۲	۲	۲	گمشده
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۵۲ درصد از افراد تاثیر عملکردهای مهم آسیکودای جهانی که سبب تامین اطلاعات دقیق و به هنگام به عرضه کنندگان خدمات تجاری، ترابری و مالی میشود را بسیار زیاد، ۴۰ درصد زیاد، ۴ درصد بی نظر و ۲ درصد کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = -3.124$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر عملکردهای مهم آسیکودای جهانی بر تامین اطلاعات دقیق و به هنگام به عرضه کنندگان خدمات تجاری، ترابری و مالی پذیرفته می شود.

۱۷) از اهداف تسهیل تجارت که در آسیکودای جهانی به آن پرداخته شده است، رساندن اطلاعات به کشور وارد کننده قبل از ورود کالا است که این عمل باعث برنامه ریزی بهتر و دقیق تر کشور وارد کننده کالا میشود.

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
بسیار زیاد	۱۲	۱۲	۱۲
زیاد	۳۴	۳۴	۴۶
بی نظر	۲۸	۲۸	۷۴
کم	۱۸	۱۸	۹۲
بسیار کم	۲	۲	۹۴
گمشده	۶	۶	۱۰۰
کل	۱۰۰	۱۰۰	

با توجه به جدول فوق، ۱۲ درصد از افراد تاثیر تسهیل تجارت که در آسیکودای جهانی به آن پرداخته شده است را در رساندن اطلاعات به کشور وارد کننده قبل از ورود کالا را که باعث برنامه ریزی بهتر و دقیق تر وارد کننده کالا میشود را بسیار زیاد، ۳۴ درصد زیاد، ۲۸ درصد بی نظر، ۱۸ درصد کم و ۲ درصد بسیار کم می دانند. در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 3.154$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: mu is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر تسهیل تجارت که در آسیکودای جهانی به آن پرداخته شده است بر رساندن اطلاعات به کشور وارد کننده قبل از ورود کالا است که این عمل باعث برنامه ریزی بهتر و دقیق تر وارد کننده کالا میشود، پذیرفته میشود.

۱۸) طرح آسیکودای جهانی سبب پشتیبانی کامل از تحقق اجرای دولت الکترونیک شده و همچنین قابلیت‌هایی برای تعاملات بهنگام با سایر سیستم ها و پایگاه داده های دولتی ایجاد می کند.

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۵۴	۵۴	۵۴	۵۴	بسیار زیاد
۸۸	۳۴	۳۴	۳۴	زیاد
۱۰۰	۱۲	۱۲	۱۲	بی نظر
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۵۴ درصد از افراد تاثیر طرح آسیکودای جهانی بر تحقق اجرای دولت الکترونیک شده و همچنین قابلیت‌هایی برای تعاملات بهنگام با سایر سیستم ها و پایگاه داده های دولتی ایجاد می کند، را بسیار زیاد، ۳۴ درصد زیاد، ۱۲ درصد بسیار کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = .087$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر طرح آسیکودای جهانی که سبب پشتیبانی کامل از تحقق اجرای دولت الکترونیک شده و همچنین قابلیت‌هایی برای تعاملات بهنگام با سایر سیستم ها و پایگاه داده های دولتی ایجاد می کند، پذیرفته میشود.

۱۹) طرح آسیکودای جهانی سبب مدیریت کامل گردش کار اسناد الکترونیکی و کاهش مخاطرات بالفعل در

این مسیر می شود

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	بسیار زیاد
۴۰	۱۸	۱۸	۱۸	زیاد
۶۶	۲۶	۲۶	۲۶	بی نظر
۸۴	۱۸	۱۸	۱۸	کم
۹۸	۱۴	۱۴	۱۴	بسیار کم
۱۰۰	۲	۲	۲	گمشده
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۲۲ درصد از افراد تاثیر طرح آسیکودای جهانی بر مدیریت کامل گردش کار اسناد الکترونیکی و کاهش مخاطرات بالفعل در این را بسیار زیاد، ۱۸ درصد زیاد، ۲۶ درصد بی نظر، ۱۸ درصد کم و ۱۴ درصد بسیار کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = -1.644$, p-value = 0

alternative hypothesis: mu is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر طرح آسیکودای جهانی که سبب مدیریت کامل گردش کار اسناد الکترونیکی و کاهش مخاطرات بالفعل در این مسیر می شود، پذیرفته میشود.

۲۰) سیستم تبادل الکترونیکی داده ها سبب می شود که هزینه رفت و آمد مودیان گمرک برای مراجعه به بانک کاهش پیدا کند .

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۶۸	۶۸	۶۸	۶۸	بسیار زیاد
۹۰	۲۲	۲۲	۲۲	زیاد
۹۶	۶	۶	۶	بی نظر
۱۰۰	۴	۴	۴	کم
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۶۸ درصد از افراد تاثیر سیستم تبادل الکترونیکی داده ها بر کاهش هزینه رفت و آمد مودیان گمرک برای مراجعه به بانک را بسیار زیاد، ۲۲ درصد زیاد، ۶ درصد بی نظر و ۴ درصد کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 3.053$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر این فرض که سیستم تبادل الکترونیکی داده ها سبب می شود که هزینه رفت و آمد مودیان گمرک برای مراجعه به بانک کاهش پیدا کند، پذیرفته میشود.

۲۱) سیستم تبادل الکترونیکی داده ها سبب می شود که هزینه رفت و آمد مودیان گمرک برای مراجعه به بیمه ها کاهش پیدا کند .

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	بسیار زیاد
۶۲	۶۲	۶۲	۹۲	زیاد
۴	۴	۴	۹۶	بی نظر
۲	۲	۲	۹۸	کم
۲	۲	۲	۱۰۰	گمشده
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰		کل

با توجه به جدول فوق، ۳۰ درصد از افراد تاثیر سیستم تبادل الکترونیکی داده ها را که سبب می شود هزینه رفت و آمد مودیان گمرک برای مراجعه به بیمه ها کاهش پیدا کند ، را بسیار زیاد ، ۶۲ درصد زیاد، ۴ درصد بی نظر، ۲ درصد کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 1.124$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر این فرض که سیستم تبادل الکترونیکی داده ها سبب می شود هزینه رفت و آمد مودیان گمرک برای مراجعه به بیمه ها کاهش پیدا کند ، پذیرفته میشود.

۲۲) سیستم پردازش خودکار اطلاعات گمرکی (آسیکودا) سبب می شود که هزینه های مربوط به بایگانی اسناد بیمه و بانکی به صورت کاغذی کاهش یابد .

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۸	۸	۸	۸	بسیار زیاد
۳۸	۳۰	۳۰	۳۰	زیاد
۹۰	۵۲	۵۲	۵۲	بی نظر
۹۴	۴	۴	۴	کم
۱۰۰	۶	۶	۶	گمشده
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۸ درصد از افراد تاثیر سیستم پردازش خودکار اطلاعات گمرکی (آسیکودا) سبب می شود که هزینه های مربوط به بایگانی اسناد بیمه و بانکی به صورت کاغذی کاهش یابد ، را بسیار زیاد ، ۳۰ درصد زیاد، ۵۲ درصد بی نظر و ۴ درصد کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 0.734$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر سیستم پردازش خودکار اطلاعات گمرکی (آسیکودا) که سبب می شود هزینه های مربوط به بایگانی اسناد بیمه و بانکی به صورت کاغذی کاهش یابد، پذیرفته میشود.

۲۳) استفاده از طرح آسیکودای جهانی به صورت اینترنتی و ۲۴ ساعته سبب کاهش هزینه رفت و آمد مودیان گمرک به گمرک می شود.

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۸	۸	۸	۸	بسیار زیاد
۶۸	۶۰	۶۰	۶۰	زیاد
۸۶	۱۸	۱۸	۱۸	بی نظر
۹۴	۴	۴	۴	کم
۹۲	۲	۲	۲	بسیار کم
۱۰۰	۸	۸	۸	گمشده
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۸ درصد از افراد تاثیر استفاده از طرح آسیکودای جهانی به صورت اینترنتی و ۲۴ ساعته بر کاهش هزینه رفت و آمد مودیان گمرک به گمرک را بسیار زیاد، ۶۰ درصد زیاد، ۱۸ درصد بی نظر ۴ درصد کم و ۲ درصد بسیار کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 1.424$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر استفاده از طرح آسیکودای جهانی به صورت اینترنتی و ۲۴ ساعته بر کاهش هزینه رفت و آمد مودیان گمرک به گمرک، پذیرفته میشود.

۲۴) استفاده از سیستم تبادل الکترونیکی سبب حذف دفاتر سنتی اداری و مالی می شود که خود این باعث شناسایی حرکت به سوی تجارت بدون کاغذ می شود .

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	زیاد
۳۸	۲۸	۲۸	۲۸	بی نظر
۷۶	۳۸	۳۸	۳۸	کم
۹۶	۲۰	۲۰	۲۰	بسیار کم
۱۰۰	۴	۴	۴	گم شده
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۱۰ درصد از افراد تاثیر استفاده از سیستم تبادل الکترونیکی بر حذف دفاتر سنتی اداری و مالی که خود این، باعث شناسایی حرکت به سوی تجارت بدون کاغذ می شود را زیاد، ۲۸ درصد بی نظر، ۳۸ درصد کم، ۲۰ درصد بسیار کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 1.002$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is greater than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر استفاده از سیستم تبادل الکترونیکی سبب حذف دفاتر سنتی اداری و مالی می شود که خود این باعث شناسایی حرکت به سوی تجارت بدون کاغذ می شود، پذیرفته میشود.

۲۵) در مفهوم عمومی ترخیص کالا در دنیا، واژه ای بنام پنجره واحد وجود دارد که مراجعان برای ترخیص کالا و انجام تشریفات گمرکی می توانند به آن مراجعه کنند، که بهره گیری از این سیستم در ایران سبب میشود که از مراجعه مکرر افراد به سازمانهای مختلف برای انجام امور گمرکی تا حدود زیادی جلوگیری شود.

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
زیاد	۴۶	۴۶	۴۶
بی نظر	۱۶	۱۶	۶۲
کم	۲	۲	۶۴
بسیار کم	۳۴	۳۴	۹۸
گمشده	۲	۲	۱۰۰
کل	۱۰۰	۱۰۰	

با توجه به جدول فوق، ۴۶ درصد از افراد تاثیر بهره گیری از سیستم پنجره واحد در ایران که سبب میشود از مراجعه مکرر افراد به سازمانهای مختلف برای انجام امور گمرکی تا حدود زیادی جلوگیری شود را زیاد، ۱۶ درصد بی نظر، ۲ درصد کم، ۳۴ درصد بسیار کم، می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 1.021$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is more than 4

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر بهره گیری از سیستم پنجره واحد در ایران سبب میشود که از مراجعه مکرر افراد به سازمانهای مختلف برای انجام امور گمرکی تا حدود زیادی جلوگیری شود، پذیرفته میشود.

۲۶) سیستم تبادل الکترونیکی داده‌ها از تراکم کالا در بنادر و فرودگاهها و گمرکات جلوگیری کرده که این خود باعث کاهش هزینه های انبارداری برای مودیان گمرک میشود.

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۴۴	۴۴	۴۴	۴۴	زیاد
۵۴	۱۰	۱۰	۱۰	بی نظر
۹۸	۴۲	۴۲	۴۲	کم
۲	۲	۲	۲	بسیار کم
۱۰۰	۲	۲	۲	گمشده
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل

با توجه به جدول فوق، ۴۴ درصد از افراد تاثیر سیستم تبادل الکترونیکی داده ها از تراکم کالا در بنادر و فرودگاهها و گمرکات جلوگیری کرده که این خود باعث کاهش هزینه های انبارداری برای مودیان گمرک میشود را زیاد، ۱۰ درصد بی نظر، ۴۲ درصد کم و ۲ درصد بسیار کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 0.4$, p-value = 0

alternative hypothesis: mu is less than 2

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبنی بر اینکه تاثیر سیستم تبادل الکترونیکی داده‌ها از تراکم کالا در بنادر و فرودگاهها و گمرکات جلوگیری کرده که این باعث کاهش هزینه های انبارداری برای مودیان گمرک میشود، پذیرفته میشود.

۲۷) سیستم خبره تعیین ارزش در طرح آسیکودای جهانی باعث کاهش اتلاف درآمد شده و درآمدهای عمومی گمرک افزایش خواهد یافت.

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
زیاد	۴۸	۴۸	۴۸
بی نظر	۱۲	۱۲	۶۰
کم	۳۶	۳۶	۹۶
بسیار کم	۲	۲	۹۸
گمشده	۲	۲	۱۰۰
کل	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

با توجه به جدول فوق، ۴۸ درصد از افراد سیستم خبره تعیین ارزش در طرح آسیکودای جهانی که باعث کاهش اتلاف درآمد شده و درآمدهای عمومی گمرک را افزایش خواهد داد، را زیاد، ۱۲ درصد بی نظر، ۳۶ درصد کم و ۲ درصد بسیار کم می دانند.

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

signed-rank normal statistic with correction $Z = 2.14$, $p\text{-value} = 0$

alternative hypothesis: μ is less than 2

با توجه به نتایج بدست آمده و مقایسه پی مقدار ۰ با سطح معنی داری پنج صدم فرض صفر رد میشود و فرض یک مبتنی بر تایید تاثیر سیستم خبره تعیین ارزش در طرح آسیکودای جهانی که باعث کاهش اتلاف درآمد شده و درآمدهای عمومی گمرک افزایش خواهد یافت، پذیرفته میشود.

۴-۵: تجزیه و تحلیل داده ها

۴-۵-۱: تجزیه و تحلیل داده های پرسشنامه

محقق برای بررسی تاثیر ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده ها و تجارت الکترونیک بر امور بیمه، بانکی و گمرک شاخص هایی را در قالب ۳۱ سوال مطرح نموده که این سوالات مذکور مطابق با ۳ فرضیه فرعی و فرضیه اصلی پژوهش است.

۴-۵-۲: آزمون فرضیات پژوهش

با در نظر گرفتن فرضیات ارائه شده در این تحقیق به آزمون فرضیات با استفاده از آزمون ویلکاکسون می پردازیم. در تمام فرضیات فرعی، فرضیه صفر و فرضیه مقابل به صورت زیر می باشد:

فرضیه یک: میانگین متغیر مورد نظر برابر ۴ و بیشتر می باشد.

فرضیه صفر: میانگین متغیر مورد نظر برابر ۴ نمی باشد.

در این بخش هر یک از فرضیات فرعی مربوط به تاثیر ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده ها و تجارت الکترونیک را به تفکیک مورد آزمون قرار می دهیم:

فرضیه فرعی :

۱) ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب افزایش سرعت انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن می شود .

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

P-Value	Z	
۰.۹۸۸۴	۲.۲۶۸۹	فرضیه اول

با توجه به اینکه $Z = ۲.۲۶۸۹$ ، $P\text{-Value} = ۰.۹۸۸۴$ و از ۰.۰۵ بیشتر است ، فرض یک پذیرفته می شود که به معنای تائید فرضیه می باشد .

۲) ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب افزایش دقت انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن می شود .

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

P-Value	Z	
۱	۳/۳۱۶	فرضیه دوم

با توجه به اینکه $Z = ۳.۳۱۶$ ، $P\text{-Value} = ۱$ و از ۰.۰۵ بیشتر است ، فرض یک پذیرفته می شود که به معنای تائید فرضیه می باشد .

۳) ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب کاهش هزینه انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن می شود .

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون این موضوع آزمون شده است:

P-Value	Z	
۱	۶/۴۰۵۷	فرضیه سوم

با توجه به اینکه $Z = ۶.۴۰۵۷$ ، $P\text{-Value} = ۱$ و از ۰.۰۵ بیشتر است ، فرض یک پذیرفته می شود که به معنای تائید فرضیه می باشد .

فرضیه اصلی :

در گمرک و سازمانهای مرتبط با گمرک ج.ا.ا (بانک و بیمه) زیر ساختهای لازم برای توسعه سیستم مبادله الکترونیکی داده ها و تجارت الکترونیک وجود ندارد .

برای پاسخ به فرضیه اصلی باید توجه کرد که زیرساختهای لازم برای توسعه سیستم مبادله الکترونیکی شامل موارد زیر است:

-فرهنگ پذیرش لازم برای توسعه سیستم مبادله الکترونیکی داده ها و تجارت الکترونیک

- زیر ساختهای آموزشی لازم برای توسعه سیستم مبادله الکترونیکی داده ها و تجارت الکترونیک

- زیر ساختهای حقوقی و قانونی لازم برای توسعه تجارت الکترونیک و سیستم مبادله الکترونیکی

- زیر ساخت فنی

در زیر با استفاده از آزمون ویلکاکسون هر کدام از موارد بالا موضوع آزمون شده است:

لازم به ذکر است در اینجا فرض صفر و فرض یک به صورت زیر هستند.

فرض یک: زیر ساختهای مورد نظر برای توسعه وجود دارند.

فرض صفر: زیر ساختهای مورد نظر برای توسعه وجود ندارند.

P-Value	Z	
۰/۰۶۲	۱.۳۵	فرهنگ پذیرش

با توجه به اینکه $Z = ۱.۳۵$ ، $P\text{-Value} = ۰.۰۶۲$ و از ۰.۰۵ کمتر است ، فرض یک پذیرفته می شود بدین معنی که در گمرک و سازمانهای مرتبط با گمرک ج.ا.ا (بانک و بیمه) فرهنگ پذیرش لازم برای توسعه سیستم مبادله الکترونیکی داده ها و تجارت الکترونیک در گمرک و سازمانهای مرتبط با گمرک در کشورمان ایران وجود دارد .

P-Value	Z	
۰/۰۷۲	۳/۵۲۴	زیرساختار آموزش

با توجه به اینکه $P\text{-Value} = ۰.۰۷۲$ ، $Z = ۳.۵۲۴$ و از ۰.۰۵ بیشتر است ، فرض یک پذیرفته می شود بدین معنی که در گمرک و سازمانهای مرتبط با گمرک ج.ا.ا (بانک و بیمه) زیر ساختهای آموزشی لازم برای توسعه سیستم مبادله الکترونیکی داده ها و تجارت الکترونیک در گمرک و سازمانهای مرتبط با گمرک در حال حاضر در کشورمان ایران ایجاد شده است .

P-Value	Z	
۰/۰۰۶۲	۷/۲۸۴	زیر ساختار حقوقی و قانونی

با توجه به اینکه $P\text{-Value} = ۰.۰۰۶۲$ ، $Z = ۷.۲۸۴$ و از ۰.۰۵ کمتر است ، فرض یک رد می شود بدین معنی که در گمرک و سازمانهای مرتبط با گمرک ج.ا.ا (بانک و بیمه) زیر ساختهای حقوقی و قانونی لازم برای توسعه تجارت الکترونیک و سیستم مبادله الکترونیکی داده هادر کشورمان تاکنون به مرحله اجرایی نرسیده است .

P-Value	Z	
۰/۰۰۶۲	۷/۲۸۴	زیر ساختار فنی

با توجه به اینکه $P\text{-Value} = ۰.۰۰۶۲$ ، $Z = ۷.۲۸۴$ و از ۰.۰۵ کمتر است ، فرض یک رد می شود بدین معنی که در گمرک و سازمانهای مرتبط با گمرک ج.ا.ا (بانک و بیمه) زیر ساخت فنی به طور کامل در ایران وجود ندارد .

۴-۵-۳: الویت بندی فرضیات

به منظور بررسی تساوی یا عدم تساوی میانگین فرضیات، از آزمون فریدمن استفاده کرده ایم.

برای بررسی سوال فوق فرضیات زیر را آزمون می کنیم:

$$H_0 : \mu_1 = \mu_2 = \dots = \mu_4$$

$$H_1 : \mu_i \neq \mu_j (i, j = 1, \dots, 4, i \neq j)$$

که در فرضیه فوق μ_i, μ_j در واقع معرف میانگین هر یک از ۳ فرضیه فرعی می باشد.

۱۰۰	تعداد
۱۸۴/۴۱۳	کای اسکویر
۳	درجه آزادی
۰	پی مقدار

با توجه به پی مقدار ۰۰۰۰ و مقایسه آن با سطح معنی داری ۰۰۵. نتیجه می شود که فرض صفر مبنی بر یک بودن اولویتهای فرضیات فرعی رد می گردد. در جدول زیر رتبه میانگین فرضیات به ترتیب الویت آورده شده است.

رتبه میانگین	فرضیات
۲/۰۷	فرضیه اول
۱/۶۲	فرضیه دوم
۲/۵۱	فرضیه سوم

فصل پنجم

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۵-۱- مقدمه:

در فرآیند تحقیق خلاصه و نتایج تحقیق اهمیت بسزایی دارد. زیرا می‌تواند مبنایی برای رفع مشکلات موجود یا بهبود وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب باشد.

هدف این تحقیق، بررسی نحوه تبادل الکترونیکی داده‌ها (EDI) و تجارت الکترونیک فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) در قالب اجرای طرح آسیکودای جهانی می‌باشد. بدین منظور ابتدا با بررسی ادبیات و متون مربوط به EDI و تجارت الکترونیک، مفاهیم پایه‌ای استخراج گردید تا مبنای طراحی فرضیه‌ها قرار گیرد، سپس آزمون آماری انجام شده و یافته‌های تحقیق بدست آمد.

در این فصل با بهره‌گیری از یافته‌های پژوهش، نتایج پژوهش ارائه، ارزیابی و تشریح می‌شود و در ادامه محدودیت‌های احتمالی در تعمیم نتایج تحقیق مطرح و پیشنهاداتی مبتنی بر نتایج تحقیق و پیشنهاداتی برای تحقیقات آتی ارائه می‌شود.

۵-۲- خلاصه تحقیق:

در این تحقیق با هدف توسعه هر چه بیشتر مبادله الکترونیکی داده‌ها (EDI) و همچنین تجارت الکترونیک و تامین زیرساختار ملی آنها در کشور سعی بر آن بوده است تا نقش EDI در گمرک جمهوری اسلامی ایران مورد آزمون و بررسی قرار گیرد، از آنجا که بکارگیری EDI در هیچ سازمانی بدون وجود آن در سایر شرکای تجاری (سازمان‌های مرتبط با گمرک ج.ا.ا) امکان پذیر نیست، لذا، در این تحقیق لازم بود تا EDI و همچنین تجارت الکترونیک و قوانین و مقررات مربوط به هر کدام در گمرک و همچنین سازمانهای مرتبط مورد بررسی قرار گیرد. برای این منظور فرضیات این تحقیق عبارت بود از:

➤ فرضیه اصلی

در گمرک و سازمانهای مرتبط با گمرک ج.ا.ا (بانک و بیمه) زیر ساخت‌های لازم برای توسعه سیستم مبادله الکترونیکی داده‌ها و تجارت وجود ندارد.

فرضیه های فرعی:

فرضیه ۱:

ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب افزایش سرعت انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن می شود.

فرضیه ۲:

ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب افزایش دقت انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن می شود.

فرضیه ۳:

ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده ها فی مابین گمرک و سازمانهای همجوار (بیمه و بانک) سبب کاهش هزینه انجام امور بیمه و بانکی گمرک و مودیان آن می شود.

از روش مطالعه کتابخانه‌ای (Best practice) و سند پژوهی برای گردآوری اطلاعات مقدماتی استفاده شده و ابزار جمع آوری اطلاعات مراجعه به اسناد و مدارک مربوط به گام‌های ۳۷ گانه پیاده سازی EDI در کشوری مجری طرح و مصاحبه با افراد متخصص و کارشناس بوده است.

جامعه آماری این تحقیق شامل قسمت ستاد گمرک جمهوری اسلامی ایران و از میان بانک‌ها بانک ملی ایران و از میان بیمه‌ها بیمه ایران، بیمه آسیا، بیمه البرز، بیمه دانا، بیمه رازی، بیمه کارآفرین، بیمه پارسیان، بیمه توسعه، بیمه پاسارگاد، بیمه دی، بیمه سینا، بیمه سامان، بیمه نوین، بیمه معلم، بیمه صادرات و بیمه ملت در سطح شهر تهران انتخاب شده بود. بعد از رعایت کلیه پیش شرطها و بر اساس بررسی‌های به عمل آمده، برای این کار ۳۰ نمونه از مدیران و کارشناسان بیمه، ۳۰ نمونه از مدیران و کارشناسان بانک و ۴۰ نمونه از مدیران و کارشناسان گمرک انتخاب گردیده بود (نحوه انتخاب مدیران به صورت تصادفی و براساس نمونه گیری طبقه ای بوده است).

همچنین برای تجزیه و تحلیل از نرم افزارهای مختلفی که در فصل پیشین به آنها اشاره شد استفاده گردید که برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها مناسب می‌باشند.

۵-۳- ارزیابی و تشریح آزمون فرضیه‌ها

برای بررسی تاثیر ایجاد سیستم مبادله الکترونیکی داده‌ها و تجارت الکترونیک بر امور بیمه، بانکی و گمرک شاخص‌هایی را در قالب ۳۱ سوال مطرح نموده که این سوالات مذکور مطابق با ۴ فرضیه پژوهش است.

با در نظر گرفتن فرضیات ارائه شده در این تحقیق به آزمون فرضیات با استفاده از آزمون ویلکاکسون پرداخته و در فرضیه اصلی، فرضیه صفر و فرضیه مقابل به صورت زیر بیان شده بود:

فرض یک: زیر ساختهای مورد نظر برای توسعه وجود دارند.

فرض صفر: زیر ساختهای مورد نظر برای توسعه وجود ندارند.

نتایج این آزمون نشان داد که با توجه به فرضیه اصلی زیر ساختار آموزشی و فرهنگی لازم برای توسعه EDI و تجارت الکترونیک وجود دارد ولی زیر ساختار قانونی هنوز به مرحله اجرایی نرسیده و زیر ساختار فنی لازم هنوز ایجاد نشده است.

در انتها سه فرضیه فرعی بیان شد که، فرضیه صفر و فرضیه مقابل به صورت زیر بود:

فرض یک: میانگین متغیر مورد نظر برابر ۴ و بیشتر می‌باشد.

فرض صفر: میانگین متغیر مورد نظر برابر ۴ نمی‌باشد.

از آنجائیکه در سه فرضیه فرعی میانگین متغیرها برابر ۴ و بیشتر بود، فرض یک ما تأیید شد، مبنی بر اینکه EDI و تجارت الکترونیک سبب افزایش سرعت، کاهش هزینه و افزایش دقت انجام امور بانکی و بیمه گمرک و مودیان آن می‌شود.

۵-۴ - نتیجه گیری کلی :

به طور کلی در این تحقیق میزان اهمیت EDI و تجارت الکترونیک در گمرک و نهادهای مرتبط با آن (بانک و بیمه) از طریق آزمون ویلکاکسون و فریدمن مورد بررسی قرار گرفت، به گونه‌ای که نتایج کلی آزمون‌ها نشان داد که زیرساختار آموزشی و فرهنگی لازم برای توسعه EDI و تجارت الکترونیک وجود دارد. از طرف دیگر مشخص شد که EDI و تجارت الکترونیک از اجزاء کلیدی برای افزایش سرعت، کاهش هزینه و افزایش دقت برای انجام امور بانکی و بیمه می‌باشد. بنابراین گمرک و سازمانهای دیگر مرتبط با آن می‌توانند از این آزمون برای اندازه‌گیری اهمیت ایجاد EDI و تجارت الکترونیک در نحوه انجام فعالیت‌هایشان با یکدیگر استفاده کنند.

۵-۴- محدودیت‌های تحقیق:

۵-۳-۱- عدم انجام تحقیقات مرتبط در کشور بعنوان پیشینه تحقیق، و ضعف دسترسی به تحقیقات انجام شده در خارج از کشور سبب شده که در شناسایی یک سری از شاخص‌ها مشکلاتی ایجاد شود.

۵-۳-۲- سازمان‌های دیگری هم وجود دارد که با گمرک در ارتباط می‌باشند ولی به دلیل کمبود منابع در این تحقیق فقط به ۲ سازمان که عمده فعالیت گمرک با آنها می‌باشد پرداخته شده است.

۵-۳-۳- نبودن منابع فارسی پیرامون موضوع تحقیق (کتاب، مجلات و ...).

۵-۵- پیشنهادات:

۵-۵-۱- پیشنهادات برای گمرک و سایر سازمانهای مرتبط با گمرک

الف- بررسی نحوه تبادل الکترونیکی داده‌ها و تجارت الکترونیک با سازمانهای دیگر که به نوعی با گمرک در ارتباط می‌باشند، مثل سازمان بنادر و کشتیرانی و وزارت بازرگانی

ب- بکارگیری دانش مالی رفتاری در استفاده از EDI و تجارت الکترونیک.

۵-۵-۲- پیشنهادات برای تحقیقات آتی

الف- شناسایی روشهای ممکن برای ایجاد تحولات حقوقی و قانونی توسط مراجع ذیربط برای توسعه EDI و تجارت الکترونیک .

ب- انجام تحقیق حاضر در قالب صنایع مختلف و به صورت تفکیکی.

ج- بررسی تبادل الکترونیکی داده‌ها و تجارت الکترونیک در امور مربوط به صادرات و واردات .

د- بررسی و ارائه راهکارهای جدید برای توسعه و بهبود EDI و تجارت الکترونیک در کشورمان

ایران.

منابع فارسی :

- ۱) مانیان، امیر (۱۳۸۴). تجارت الکترونیکی : مطالعات نظری و کاربردی، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی .
- ۲) دفت، ریچارد (۱۳۸۶). تئوری و طراحی سازمان . ترجمه علی پارسائیان، محمد اعرابی، دفتر پژوهش‌های فرهنگی .
- ۳) کمالی اردکانی، مسعود (۱۳۸۳). تجارت خدمات در سازمان جهانی تجارت، شرکت چاپ و نشر بازرگانی .
- ۴) سرمد، زهره (۱۳۸۶). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، موسسه انتشارات آگاه .
- ۵) سرمد، زهره و بازرگان، عباس و حجازی، الهه، روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، تهران، آگاه، چاپ پنجم، ۱۳۸۰.
- ۶) رسائی‌نیا، ناصر (۱۳۸۶). کلیات حقوق بازرگانی و تجارت، انتشارات دریچه .
- ۷) خاکی، غلامرضا (۱۳۸۴). روش تحقیق در با رویکرد پایان نامه نویسی، انتشارات بازتاب .
- ۸) سکاران، اوما، روش‌های تحقیق در مدیریت، ترجمه: محمد صائبی و محمود شیرازی، تهران، مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، چاپ دوم، ۱۳۸۱، ۵۳۲ ص.
- ۹) روستا احمد، ونوس داور، ابراهیمی عبدالحمید، مدیریت بازاریابی، انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، چاپ چهارم، سال (۱۳۷۸) .
- ۱۰) سالتان کرمالی، نخبگان در بازاریابی، ترجمه احمد روستا، فرزاد مقدم، انتشارات سیته، چاپ اول، سال (۱۳۸۸) .
- ۱۱) بهنام مجتهدی، ایرج (ترجمه) (۱۳۷۶) از مبادله الکترونیکی اطلاعات (EDI) تا تجارت الکترونیکی، موسسه مطالعات بازرگانی .
- ۱۲) غیاثی، ابوالفضل (۱۳۸۲). بررسی زیر ساختار EDI در نهادهای مرتبط با گمرک ج.ا.ا (مطالعه موردی سازمان بنادر و کشتیرانی، بانک‌ها (ملت و رفاه) وزارت راه و ترابری و بیمه «البرز و آسیا»). پایان نامه کارشناسی ارشد . دانشگاه تربیت مدرس (دانشکده مدیریت) .

- ۱۳) آذر، عادل و مومنی، منصور، کتاب آمار و کاربرد آن در مدیریت، تحلیل آماری، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت) (۱۳۸۳)۰
- ۱۴) صدقیانی، جمشید و مهندس ابراهیمی، کتاب آمار و کاربرد آن در مدیریت، انتشارات هستان (۱۳۸۱)۰
- ۱۵) ایران‌نژاد پاریزی، مهدی (۱۳۷۸)، روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی، تهران: مؤسسه تحقیقات و آموزش مدیریت.

منابع خارجی :

- 1- Lu,M.T.Farrell,C,1990.Information Systems Development in Developing Countries: and Evaluation and Recommendation.International Journal of Information Management 10(4),288-296.
- 2-Korpela,M.,1996.Traditional Culture or Political economy?On the Root Causes of Organizational Obstacles of IT in Developing Countries .information technology for Development 7(1),29-42 .
- 3-Radosevich, L.(1997).Eletronic data interchange : The onc and future EDI CIO Magazine .january.
- 4- Principe, J.(2000).learn about the Limitation of traditional EDI and why the future of networking lies in Internet EDI and XML.Purdue University Web site:<http://expert.cc.purdue.edu/Bjprince>
- 5-Low,K.B.,&Sloan,B.(1999).Current developments in the internet-based electronic data interchange (EDI)and the implications for the construction industry.Pro C-E-Com Working Paper No.3, school of the Built Envionment,NapierUniversity,UK,December,SBE Web site:<http://sbe.napier.ac.uk>.
- 6-Hill,N.C.,&Ferguson ,D.M..(1988).Survey evidence suggests barriers to EDI usage . International Trade and Transport,47,15-20 .
- 7-Ferguson,D.m,Hill,N.C.,&Hansen,J.V.(1990).Electroni data interchange:Foundations and survey evidence on current use. Journal of Information System , Spring ,81-91
- 8-Marchal, B.,Mikula ,N.H.,&Webber,D.(1998).guidelines for using XML for electronic data interchange .XML/EDI Group.
- 9-Henson,R.,Nath,R.,&Hendon,D.(1998).The strategic and tactical value of electronic data interchange for marketing firms.The Mid-atlantic Journal of Business,34(1),53-73.

10-Hart,P.,Saunders,C.(1998).Emerging electronic partnership:Antecedents and dimensions of EDI use from the suppliers perspective . Journal of Management Information System.14(4),87-111.

11-Reich,F.,& Benbasat ,I.(1990).An empirical investigation of factors influencing the success of customer-oriented strategic System.Information System Research,1(3),325-347 .

12-Grover , V.(1993).An empirically derived model for the adoption of customer-based interorganizational systems.Decision Sciences.24(3),603-640 .

13-Raymond ,L.,&Bergeron ,f.(1996).EDI success in small and medium-sized enterprises : A field study .Journal of organizational Computing and Electronic Commerce (6),161-172 .

14-Banerjee, D.Y.Golhar, Electronic data interchange : characteristics of users and nonusers .Inform . manage .26(2),1993,pp.65-74.

15-Steinbart , P.J.,&Nath, R. (1992).Problems and issues in the management of international data communication networks : The experiences of American companies. MIS Quarterly , 16(1),55-76 .

16- Rosenberg ,R.,Valiant,S.(1992).Electronic data interchange: A global perspective . telecommunications ,26(7),50-53 ..

Sadowsky,G.(1993).Networkconnectivity for developing countries .Communications of the ACM, 36(8),42-47.

17-Chen,J.,& Williams(1998).The impact of electronic data interchange (EDI) on SMEs: SMEs : Summary of eight british case studies.Journal of Small Business Management,36(4),68-72 .

18-Hendon,R.,&Nath,(R).Trade net in Singapore :Showing th world the power of EDI FORUM: The Journal of Electronic Commerce,7(2),100-107 .

19-Neo,B.S.(1994).Managing new information technologies:lessons from Singapore experience.Information and Management,26(6),317-326 .

Abstract:

This research, aiming at the ever increasing development of Electronic Data Interchange (EDI) as well as Electronic Commerce (EC) and the provision of their infrastructures in the country, has examined and studied Islamic Republic of Iran Customs Administration (IRICA). So long as application of EDI in organizations is not possible unless it is also used in commercial partners of that organization (i.e. IRICA), it was compulsory, in carrying out this research, to study the EDI infrastructures and EC in the IRICA itself and some of the organizations related to IRICA which play a role in EDI process, that is to say, banks and insurance companies.

The research method applied is the best practice and document research for initial data gathering. The data gathering tools include referring to the documents related to the 37-step EDI implementation in the countries where this system is applied and also interviewing specialists and experts.

In order to analyse the data of T-test, Wilcoxon and Friedman tests were used. Finally, by analyzing the above-mentioned data and using statistical tests, existence or nonexistence of EDI infrastructures and EC as well as their influence on the progression of the affairs in the IRICA and its related organizations were revealed.

Eventually, this conclusion is drawn that, given the primary hypothesis, the required training and cultural infrastructures for the development of EDI and EC exist in the IRICA and related organizations; however, neither are the legal infrastructures administered nor is the technical infrastructure laid yet. At the end, three secondary hypotheses on whether EDI and EC lead to carrying out bank, customs and the payers affairs faster, less costly and more accurately are confirmed.

Key Words: Electronic Customs, Electronic Commerce (EC), Electronic Data Interchange (EDI), Financial Electronic Data Interchange (FEDI), Asycuda

بنام خدا

با عرض سلام

در انجام مکانیزه کردن کلیه فرایندهای گمرکی، گمرک ایران شروع به فعالیت نموده و هم اکنون گمرک در صدد تحقق این مهم است که بتواند با سازمانهای همجوار (بانک و بیمه) در قالب اجرای طرح آسیکودای جهانی مبادله الکترونیکی داده نمائید. حال خواهشمندیم با ارائه پاسخ دقیق به سوالات زیر ما را در بررسی نحوه استقرار این سیستم و همچنین تاثیر آن در روند پیشرفت امور یاری رسانید.

پیشاپیش از حسن همکاری شما متشکریم.

الف) مشخصات عمومی

۱. جنس: مرد زن

۲. سن سال

۳. میزان تحصیلات:

کارشناسی کارشناسی ارشد

۴. پست سازمانی:

کارشناس مدیر

۵. سازمان محل خدمت:

گمرک بانک بیمه

ب) لطفاً به سوالات زیر پاسخ دهید .

ردیف	سوال	بسیار زیاد	زیاد	نظری ندارم	کم	خیلی کم
۱	سیستم تبادل الکترونیکی داده ها باعث تسریع در فرایند ترخیص محصولات می شود .					
۲	سیستم تبادل الکترونیکی داده ها باعث می شود که زمان لازم برای پرکردن اظهارنامه کاهش یافته که این امر به نوبه خود سبب سرعت انجام امور می شود .					
۳	استفاده از گارانتی جمعی به جای بن بیمه در قالب اجرای طرح آسیکودای جهانی سبب سریعتر شدن زمان لازم برای انجام امور بیمه ای می شود .					
۴	ساده تر ساختن قوانین تجارت الکترونیک سبب افزایش سرعت انجام امور بانکی و بیمه می شود .					
۵	استفاده از سیستم پرداخت اینترنتی در طرح آسیکودای جهانی سبب کاهش زمان انجام امور بانکی و در نتیجه سرعت انجام این امور می شود .					
۶	سیستم پردازش خودکار اطلاعات گمرکی (آسیکودا) سبب افزایش سرعت دسترسی به اسناد بیمه و بانکی می شود					
۷	هیئت‌هایی مانند کمیته ملی تسهیل تجارت میتواند به دولت ایران جهت افزایش مبادلات و همچنین تسریع در انجام امور گمرکی کمک شایان توجهی کند.					
۸	امروزه مبانی قانونی و تجاری با کاربرد الکترونیکی داده ها به خوبی سازگاری ندارد، که این خود باعث ایجاد خلل در انجام امور و همچنین کند شدن روند انجام امور شده است.					
ردیف	سوال	بسیار زیاد	زیاد	نظری ندارم	کم	خیلی کم
۹	طرح آسیکودای جهانی به عنوان یکی از اقدامات پیش روی گمرک میتواند جهشی قابل توجه در امور گمرکی ایجاد کند تا ذینفعان با فراغ بال و سرعت عمل بیشتر به فعالیتهای تجاری					

					خود پردازند.
					۱۰ نبود زیر ساختهای مخابراتی لازم در ایران از موانع عمده عدم اجرائی شدن طرح آسیکودای جهانی به طور کامل و همچنین کاهش روند سرعت انجام امور در این راستا می باشد..
					۱۱ با توجه به امکان مشاهده عملیات گمرکی و مانیتور کردن آن در واحدهای ستادی با استفاده از طرح آسیکودای جهانی، ناظران امور گمرکی می توانند سرعت بیشتری در کشف فساد داشته باشند.
					۱۲ به کارگیری سیستم تبادل الکترونیکی سبب افزایش دقت ارائه آمار صحیح و به موقع جهت واحدهای مختلف آماری می شود .
					۱۳ سیستم تبادل الکترونیکی داده ها سبب می شود که ثبت داده های مالی (مربوط به پرداخت حقوق و عوارض گمرکی) با دقت بیشتری انجام شود .
					۱۴ سیستم تبادل الکترونیکی داده ها سبب افزایش دقت گزارشگری از تعداد مانیفست ها و بارنامه ها در تاریخ های معین می شود
					۱۵ سیستم پردازش خودکار اطلاعات گمرکی سبب می شود که اظهار کالا در بنادر و گمرکات با دقت بیشتری انجام شود
					۱۶ یکی از عملکردهای مهم آسیکودای جهانی این است که سبب تامین اطلاعات دقیق و به هنگام به عرضه کنندگان خدمات تجاری، ترابری و مالی میشود
					۱۷ از اهداف تسهیل تجارت که در آسیکودای جهانی به آن پرداخته شده است، رساندن اطلاعات به کشور وارد کننده قبل از ورود کالا است که این عمل باعث برنامه ریزی بهتر و دقیق تر وارد کننده کالا میشود.
					۱۸ طرح آسیکودای جهانی سبب پشتیبانی کامل از تحقق اجرای دولت الکترونیک شده و همچنین قابلیتهایی برای تعاملات بهنگام با سایر سیستم ها و پایگاه داده های دولتی ایجاد می کند.
					۱۹ طرح آسیکودای جهانی سبب مدیریت کامل گردش کار اسناد الکترونیکی و کاهش مخاطرات بالفعل در این مسیر می شود.
					۲۰ سیستم تبادل الکترونیکی داده ها سبب می شود که هزینه رفت و

					آمد مودیان گمرک برای مراجعه به بانک کاهش پیدا کند .
				۲۱	سیستم تبادل الکترونیکی داده ها سبب می شود که هزینه رفت و آمد مودیان گمرک برای مراجعه به بیمه ها کاهش پیدا کند
				۲۲	سیستم پردازش خودکار اطلاعات گمرکی (آسیکودا) سبب می شود که هزینه های مربوط به بایگانی اسناد بیمه و بانکی به صورت کاغذی کاهش یابد .
				۲۳	استفاده از طرح آسیکودای جهانی به صورت اینترنتی و ۲۴ ساعته سبب کاهش هزینه رفت و آمد مودیان گمرک به گمرک می شود .
				۲۴	استفاده از سیستم تبادل الکترونیکی سبب حذف دفاتر سنتی اداری و مالی می شود که خود این باعث شناسایی حرکت به سوی تجارت بدون کاغذ می شود
				۲۵	در مفهوم عمومی ترخیص کالا در دنیا، واژه ای بنام پنجره واحد وجود دارد که مراجعان برای ترخیص کالا و انجام تشریفات گمرکی می توانند به آن مراجعه کنند، که بهره گیری از این سیستم در ایران سبب میشود که از مراجعه مکرر افراد به سازمانهای مختلف برای انجام امور گمرکی تا حدود زیادی جلوگیری شود.
				۲۶	سیستم خبره تعیین ارزش در طرح آسیکودای جهانی باعث کاهش اتلاف درآمد شده و درآمدهای عمومی گمرک افزایش خواهد یافت.
				۲۷	سیستم تبادل الکترونیکی دادهها از تراکم کالا در بنادر و فرودگاهها و گمرکات جلوگیری کرده که این خود باعث کاهش هزینه های انبارداری برای مودیان گمرک میشود.
				۲۸	فرهنگ پذیرش لازم برای توسعه سیستم مبادله الکترونیکی داده ها و تجارت الکترونیک در گمرک و سازمانهای مرتبط با گمرک در کشورمان ایران وجود ندارد
				۲۹	زیر ساختارهای آموزشی لازم برای توسعه سیستم مبادله الکترونیکی داده ها و تجارت الکترونیک در گمرک و سازمانهای مرتبط با گمرک در حال حاضر در کشورمان ایران ایجاد شده است .

ردیف	سوال	بسیار زیاد	زیاد	نظری ندارم	کم	خیلی کم
۳۰	طبق بررسی های بعمل آمده ، زیر ساختارهای حقوقی و قانونی لازم برای توسعه تجارت الکترونیک و سیستم مبادله الکترونیکی داده هادر کشورمان تاکنون به مرحله اجرایی نرسیده است .					
۳۱	از جمله زیر ساختارهای سیستم مبادله الکترونیکی داده ها و تجارت الکترونیک که سبب تسریع در انجام فعالیت ها و بهبود امور می شود می توان به زیر ساختار فنی اشاره کرد ، که این زیر ساختار هم اکنون به طور کامل در ایران وجود دارد .					

پیوست ها

بسمه تعالی

راهنمای ایجاد و استفاده از تضمین جمعی در ترانزیت

بطور کلی سیستم آسیکودای جهانی دو نوع تضمین انفرادی (Individual) و جمعی (Comprehensive) را در روبه ترانزیت پشتیبانی می کند . با توجه به میزان فعالیت و تمایل شرکت حمل یکی از این روش برای اخذ تضمین در ترانزیت خارجی اعمال خواهد شد.

تضمین انفرادی : همان روش مرسوم بوده که شرکت حمل با مراجعه به واحد مالی هر گمرک نسبت به سپردن بن بیمه به میزان مبلغ اظهارنامه اقدام می کند . این روش برای شرکتهای با حجم فعالیت کم می باشد و در پایان محدوده زمانی اعلام شده از اداره نظارت بر ترانزیت از پذیرش این نوع تضمین خودداری خواهد شد.

تضمین جمعی : نوعی تسهیلات می باشد که در اختیار شرکت های حمل و نقل قرار داده شده است تا تنها یک بار پس از عقد قرارداد با شرکت بیمه و کدینگ شرکت با مراجعه به اداره نظارت بر ترانزیت برای آنها کدی ۱۷ رقمی که چهار رقم ابتدایی معرف سال، دو رقم بعدی کد شرکت بیمه و یازده رقم باقی مانده توسط سیستم اختصاص خواهد یافت. این کد برای هر شرکت منحصر به فرد بوده و امکان استفاده توسط شرکت دیگر وجود نخواهد داشت.

ماهیت کد تضمین جمعی مانند حسابهای اعتباری بوده و برای مبلغی معین شارژ می گردد و با هر بار تنظیم اظهارنامه معادل آن از این حساب کسر شده و در صورت ناکافی بودن حساب تضمین در هنگام صدور T1 پیام " مبلغ تضمین ناکافی می باشد " اعلام و از صدور T1 جلوگیری خواهد شد. همچنین اگر شماره حساب غیرفعال یا نامعتبر باشد نیز هنگام ورود اطلاعات پیام خطا مبنی بر عدم اعتبار شماره حساب اعلام خواهد شد.

در صورت صفر شدن و یا ناکافی بودن مبلغ حساب شرکت حمل باید نسبت به شارژ مجدد حساب خود در اداره نظارت بر ترانزیت اقدام نماید.

دستورالعمل ایجاد تضمین جمعی به شرح ذیل می باشد :

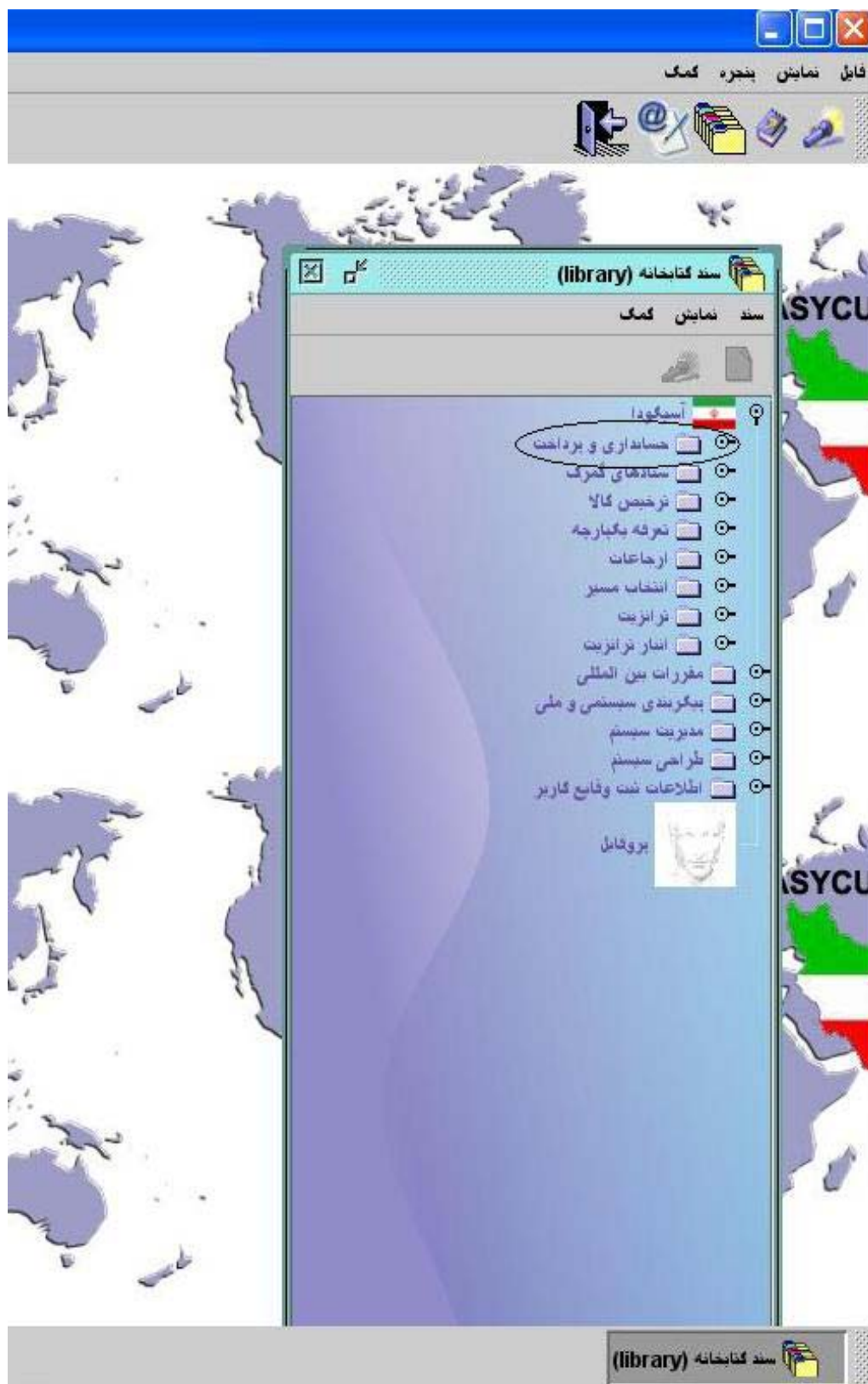
ابتدا با سیستم آسیکودای جهانی ارتباط برقرار کرده و مراحل زیر را انجام دهید:

وارد منوی آسیگودا شوید

سپس به ترتیب حسابداری و پرداخت

مدیریت حساب و مالی

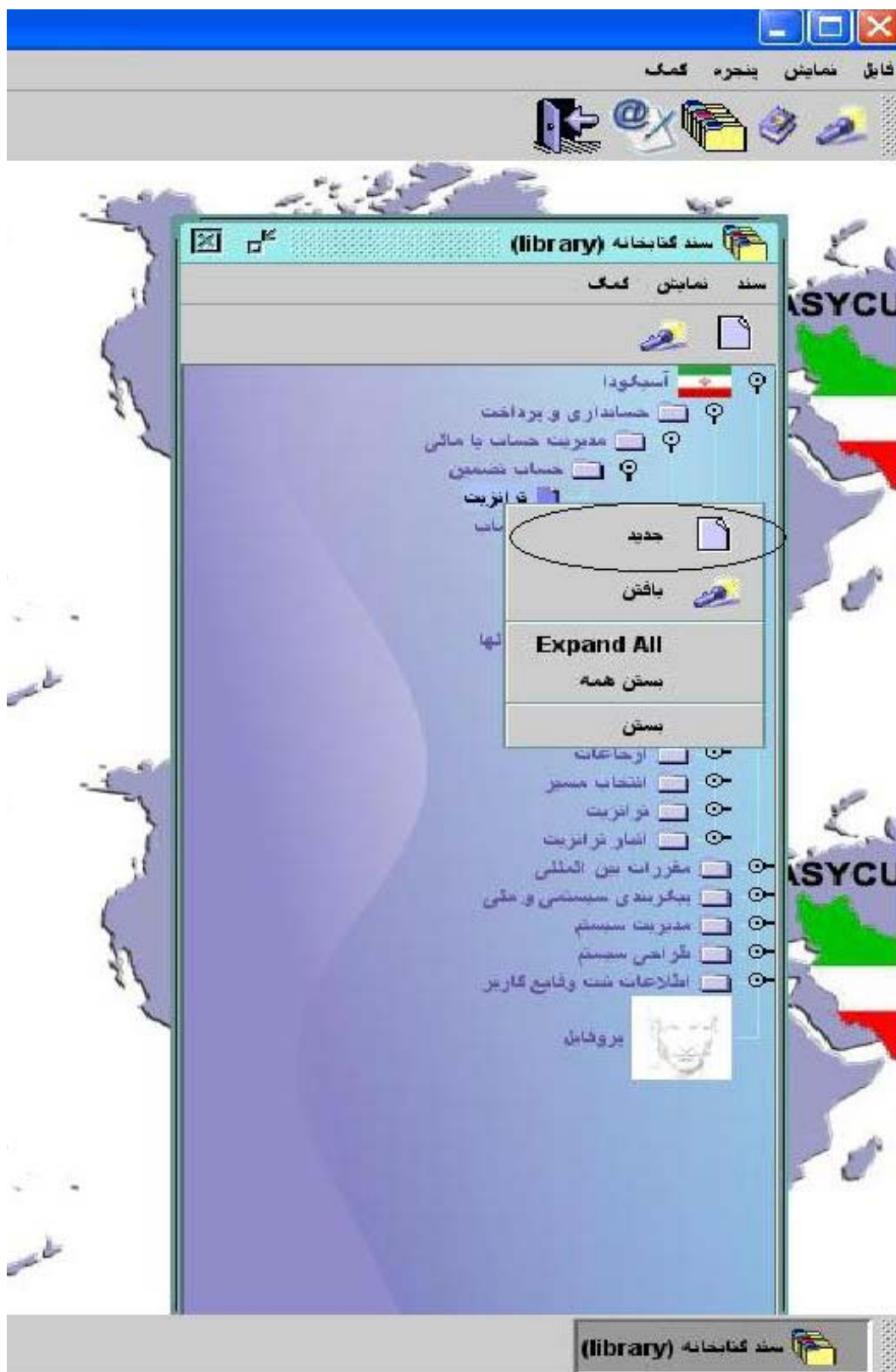
حساب تضمین

در نهایت گزینه ترانزیت ظاهر خواهد شد.

بر روی گزینه ترانزیت کلیک راست کنید. در این منو دو گزینه "جدید" و "یافتن" را مشاهده خواهید کرد گزینه "جدید" را برای ایجاد یک حساب تضمین جمعی انتخاب کنید :

با انتخاب گزینه " جدید " فرم زیر نمایش داده می شود که دارای خانه های مختلف بوده که هریک باید بنابه مشخصات متقاضی تکمیل گردد :

خانه ارجاع حساب: در این خانه کد حساب جمعی ۱۷ رقمی بصورت اتوماتیک توسط سیستم اختصاص داده می شود. این چهار رقم ابتدای این کد نشانگر سال ایجاد کد و رقم پنجم و ششم معرف کد شرکت بیمه گذار می باشد و سایر ارقام نیز توسط سیستم بصورت تصادفی توسط سیستم تعیین می شود.

ارجاع حساب	نوع	Transit	4
------------	-----	---------	---

در خانه موکل کد شرکت حمل درج گردد نام و آدرس نیز پس از ورود کد بصورت خودکار درج خواهد شد.

موکل	
نام و آدرس	

خانه مربوط به کنترل تراز بصورت پیش فرض علامت خورده است و کاربر قادر به غیرفعال کردن آن نیست. فعال بودن این خانه برای کنترل مقدار اظهارنامه با حساب تضمین می باشد و در صورت کافی نبودن میزان تضمین از صدور T1 جلوگیری خواهد نمود.

شماره نامه مرجع شماره قراردادیست که مابین شرکت حمل و شرکت بیمه منعقد شده و برای گمرک ارسال شده است. حداکثر مقدار تضمین در این قرارداد قید شده است. تاریخ ارائه نامه نیز زمانی می باشد که شرکت حمل مهلت دارد تا قرارداد خود را به گمرک تسلیم نماید. این تاریخ جهت کنترل محدود زمانی ارائه به گمرک می باشد و با تاریخ اعتبار حساب ارتباطی نداشته و لذا در کنترل فرآیند صدور T1 تاثیری نخواهد داشت.

Letter delivery date	Letter reference	تراز را کنترل نمایید
		☒

تاریخ اعتبار نیز همانگونه که از نام آن پیداست برای تعیین محدوده زمانی اعتبار حساب تضمین می باشد که طبق رویه موجود تاریخ ابتدا مربوط به زمان شروع اعتبار ، و برای تاریخ انتها نیز مقداری تعیین نمی شود.

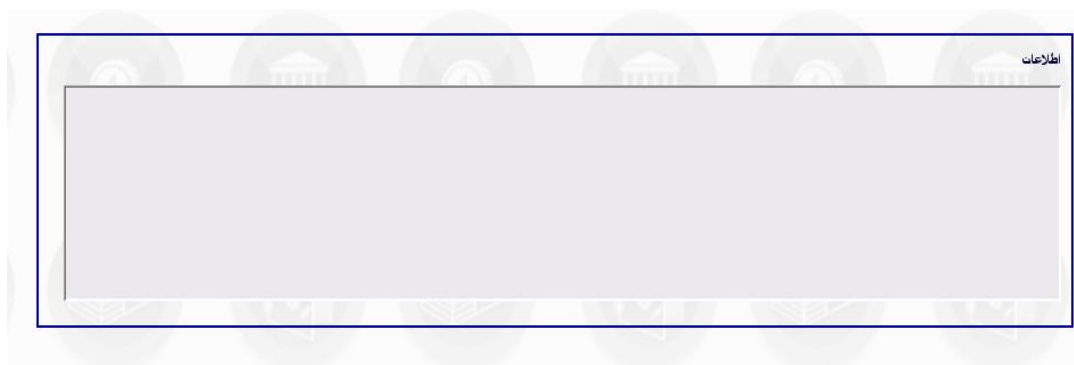
جمع حداکثر تضمین (**Accumulated Maximum Guarantee**) در این خانه مبالغ مختلف که طی قراردادهای مختلف برای حسابی به گمرک ارائه می شود بصورت اتوماتیک جمع زده می شود.

معین از ...	به	Accumulated Maximum Guarantee
01/02/1389		

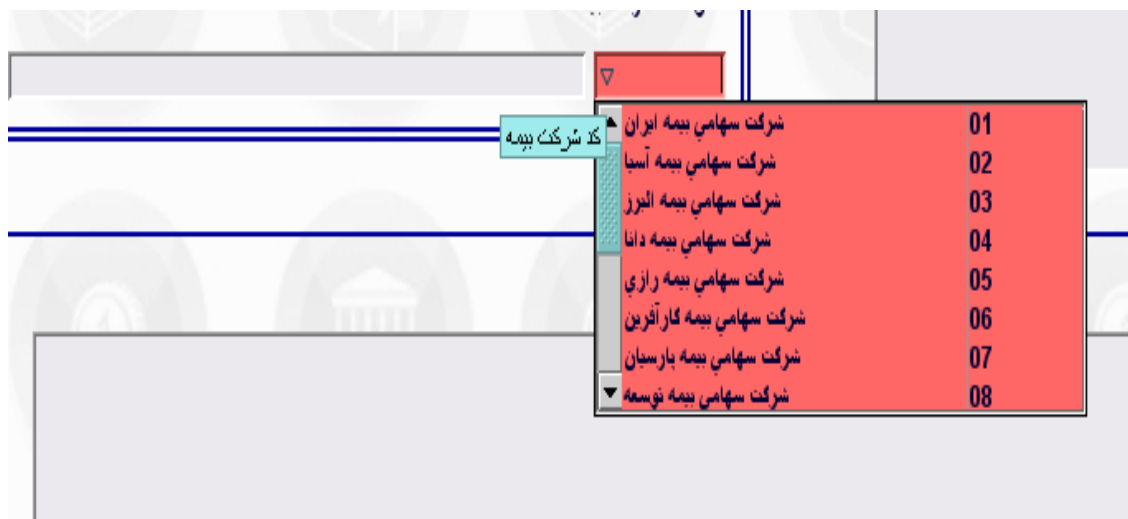
در خانه حداکثر ضمانت مجاز، سقف اعتبار تضمین مطابق با مبلغ تعیین شده در قرار داد بر حسب ریال وارد می گردد. حداکثر میزان قابل قبول ۹۹۹,۹۹۹,۹۹۹,۹۹۹ می باشد. برای یک حساب ممکن است مبالغ مختلفی طی قراردادهای مجزا شارژ گردد، در این صورت مبلغ جدید در این خانه وارد می شود و در خانه جمع حداکثر تضمین (**Accumulated Maximum Guarantee**) بصورت اتوماتیک جمع زده می شود.

حداکثر ضمانت مجاز

در قسمت اطلاعات نیز می توان توضیحاتی نسبت به شرکت و یا هرگونه توضیح اضافی درج نمود . تکمیل این خانه اختیاری می باشد.

سپس کد شرکت بیمه صادر کننده قرارداد بیمه جمعی را وارد می‌گردد:

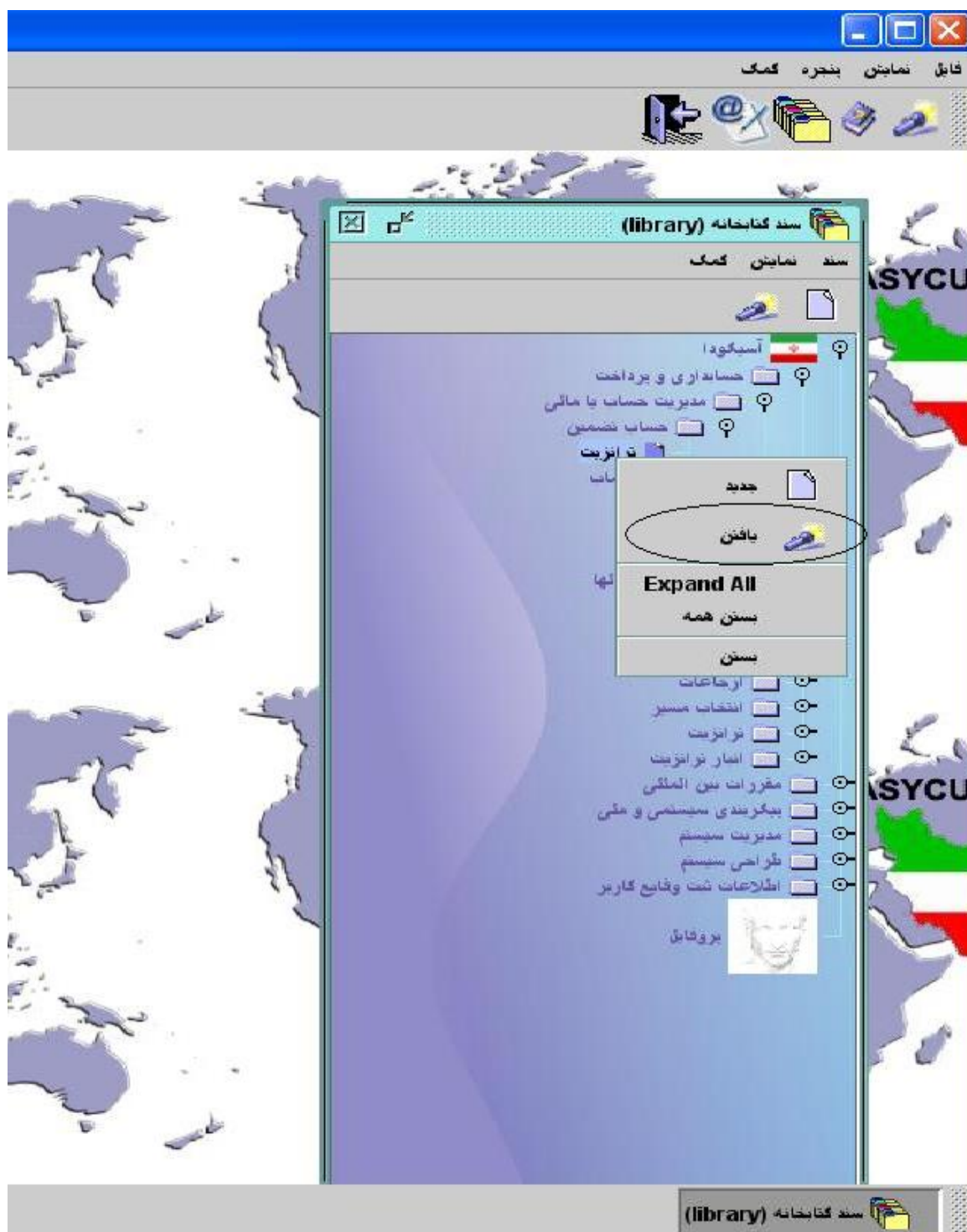

پس از تکمیل فرم بر روی کلیک کرده در صورتی که خانه ای که باید اطلاعات آن تکمیل

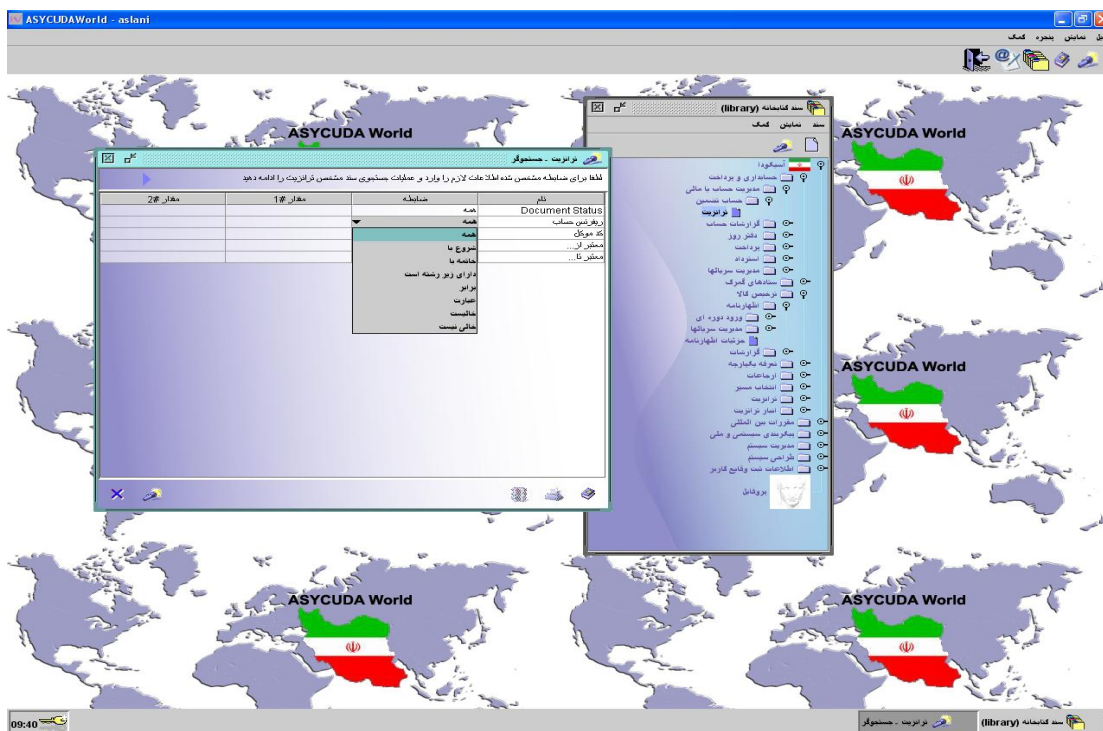
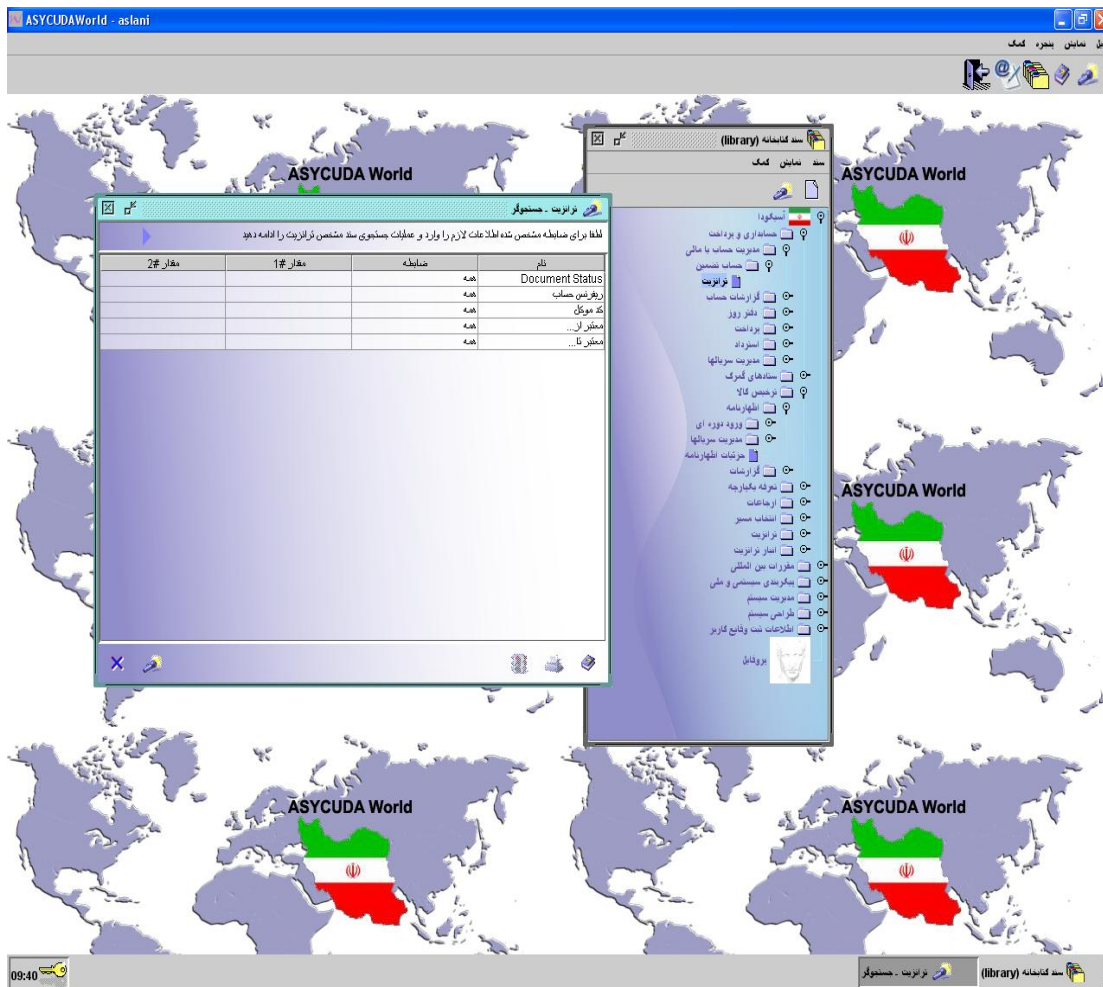
گردد خالی مانده باشد پیام خطا خواهد داد. پس از تایید نیز بر روی جهت تایید نهایی و ایجاد حساب تضمین کلیک کنید.

تا این مرحله حساب تضمین ایجاد شده است اما فعال نیست برای فعال کردن حساب تضمین باید مراحل زیر را طی کرد:

بر روی گزینه ترانزیت کلیک راست کرده و گزینه " یافتن " را انتخاب کنید:

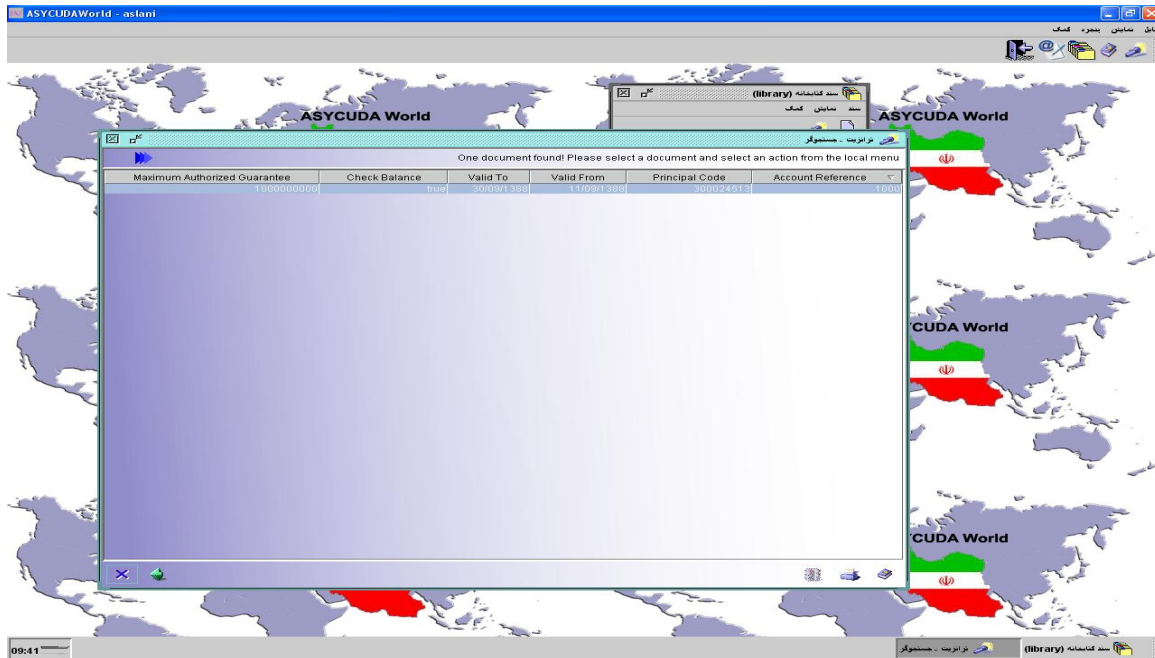

صفحه جستجوی زیر باز شده و می‌توانید با توجه به پارامترهای موجود حسابی مشخص و یا تمامی حساب‌ها را پیدا کرد.

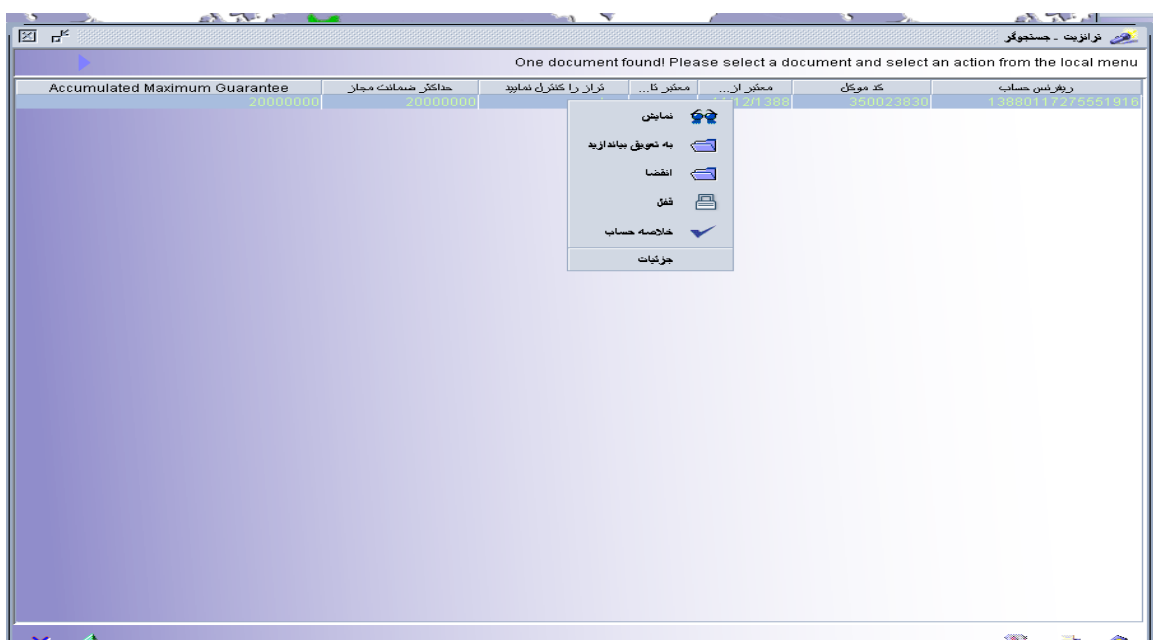

پس از تعیین پارامترهای انتخاب بر روی کلیک کرده و نتیجه جستجو را مشاهده کنید.

بر روی گزینه مورد نظر کلیک راست کرده و گزینه "فعال کنید" را انتخاب کنید. از زمان انتخاب این عمل حساب مورد نظر فعال گشته و قابل استفاده می شود.

با کلیک راست بر روی حساب مورد نظر گزینه های مختلف وجود دارد که به شرح زیر می باشد :

"نمایش" برای رویت حساب تضمین می باشد.

گزینه "بروز رسانی" : برای تمدید تاریخ و یا افزایش مقدار ضمانت کاربرد دارد. شایان ذکر است برای بروز رسانی باید ابتدا حساب بحالت تعلیق در بیاید و سپس اقدام به انتخاب این گزینه نمود. برای حساب های فعال این گزینه غیرفعال می باشد.

در زمان بروز رسانی باید توجه داشت که تنها خانه های "حداکثر مقدار ضمانت" ، " شماره مرجع نامه" و " تاریخ ارائه نامه" قابل ویرایش بوده و سایر خانه ها غیرفعال می باشد.

نکته بسیار مهم: دو حالت کلی برای به روز رسانی وجود دارد :

- زمانی که حساب دارای اعتبار باشد (یعنی تاریخ آن معتبر است و حساب مورد استفاده قرار می گیرد) وقتی اقدام به عمل به روز رسانی می شود یک نسخه جدید از آن حساب ایجاد می شود و مبلغ جدید در سیستم وارد می شود به طوریکه در جستجو گر همان کد حساب را در خطی جدید نمایش و تاریخ اعتبار آن نیز از فردای آن روز قرار می گیرد و برای نسخه فعال تاریخ روز جاری بعنوان تاریخ خاتمه حساب قرار می گیرد.

documents found! Please select a document and select an action from the local menu 3						
ردیف حساب	کد موکل	معتبر از ...	معتبر تا ...	تاز را کنترل نمایید	حداکثر ضمانت مجاز	حداکثر تضمین اضافه شده
13880260747289443	350011005	09/12/1388	09/12/1388	true	100000000000	610000000000
13880260747289443	350011005	10/12/1388	10/12/1388	true	250000000000	610000000000
13880260747289443	350011005	17/12/1388	17/12/1388	true	350000000000	610000000000

همانطور که در شکل پیداست نسخه قبلی تاریخ آن بسته و نسخه جدید با همان شماره حساب از تاریخ فردای آن روز با مبلغ جدید ایجاد می شود.

حداکثر تضمین اضافه شده	حداکثر ضمانت مجاز	تراز را کنترل نمایید
28000000000	20000000000	true
48000000000	28000000000	true

در شکل بالا مشاهده می شود که مبلغ جدید با مقدار پیشین جمع گردیده و در ردیف آخر " حداکثر تضمین " اضافه شده قید می گردد. توجه گردد زمانی که صفحه بروز آوری باز می شود در فیلد " حداکثر ضمانت مجاز" بصورت پیش فرض آخرین مبلغ که در دفعات پیش وارد شده قید می گردد و با مقدار حداکثر تضمین اضافه شده جمع شده است که با تغییر مقدار جدید این مقادیر نیز تغییر می کند مانند شکل زیر :

به	حداکثر تضمین اضافه شده	
	146,000,000,000	
	حداکثر ضمانت مجاز	
	23,000,000,000	
تاریخ ارائه نامه	شماره مرجع نامه	
13/02/1389	2	
شرکت سهامی بیمه ایران		

در این حالت باید بسیار دقت شود تا اشتباهی صورت نپذیرد، که در صورت بروز خطا نسخه پیشین دیگر قابل اصلاح نبوده و هرگونه تغییر جدید باید بر روی نسخه جدید اعمال شود که از فردای آن روز معتبر خواهد شد. (برای این حالت در مورد بعدی شرح داده خواهد شد)

- حالت دوم بروز رسانی برای حساب هایی می باشد که هنوز تاریخ فعالیت آنها نرسیده است در این موارد می توان همان خانه ها را تغییر داد بدون آنکه نسخه جدیدی برای آن حساب

ایجاد گردد. مانند مثال پیشین که برای نسخه جدید تا قبل از فردای آن روز که حساب فعال می شود می توان آن را اصلاح کرد و یا تغییر داد.

گزینه "انقضا" برای بستن و منقضی کردن یک حساب باید دقت شود حسابهایی را می توان منقضی نمود که تاریخ اعتبار آن گذشته باشد. پس از انقضا نمودن یک حساب دیگر قابل برگشت نخواهد بود.

گزینه " خلاصه حساب " گزارش تراز نامه حساب را برای تاریخ معین نمایش می دهد. این گزینه نشان

می دهد که برای یک حساب چه اظهارنامه هایی، با چه مبالغی و در چه تاریخ هایی تنظیم شده است. و همچنین چه مقدار از اعتبار مذکور باقی مانده است.

از آنجا که ممکن است برای یک حساب مقادیر مختلف شارژ گردد و نسخه های مختلف ایجاد گردد لذا گزینه " خلاصه حساب برای همان نسخه " (Summary For Version) اگر فعال شود گزارش همان نسخه گرفته می شود که با این گزارش ممکن است مقدار منفی در تراز وجود داشته باشد. این امر کاملا منطقی است زیرا برای یک نسخه (قرار داد) ممکن است مقادیر استفاده شده بیش از مقدار قرارداد باشد.

اما اگر این گزینه انتخاب نشود گزارش خلاصه حساب برای تمامی نسخ ارائه می شود که فاقد مقادیر منفی خواهد بود.

ابتدا محدوده تاریخ را مشخص کنید

مدیریت حساب ضمانت تراژیت

نام و آدرس مالک
 شن حساب نقل تک بار
 پس‌نویس 1567619331 افی 411131513774

Accumulated Maximum Overdraft
 2,575,852,693.00

مقدار باقی مانده
 حداکثر مقدار ضمانت
 750,000,000.00

ارجاع حساب
 13880372201456816

نوع
 Transit 4

اظهارکننده
 350011466

فاصله تاریخ
 01/02/1389

از
 1389

اردهت
 اردیبهشت

شنبه	یکشنبه	دو شنبه	سه شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه
3	2	1	31	30	29	28
10	9	8	7	6	5	4
17	16	15	14	13	12	11
24	23	22	21	20	19	18
31	30	29	28	27	26	25
7	6	5	4	3	2	1

تاریخ	بستانکار	بدهکار	اداره	تاریخ ارزیابی	شماره	سریال

سپس بر روی کلیک کنید تا گزارش ایجاد گردد:

نام و آدرس مالک
ش محل و نقل ابرابر شوس

کدستی 9176713143*ش اق 411187964714

حداکثر اعتبار اضافه شده
805,000,000,000

مقدار باقی مانده
797,629,629,411

حداکثر مقدار ضمانت
2,000,000,000

مدیریت حساب ضمانت تراژیت

ارجاع حساب
13891311583164801

نوع
Transit 4

اظهار کننده
350034614

فاصله تاریخ از
16/03/1389

خلاصه حساب برای همین نسخه

به
01/01/1388

تاریخ	مستأکنار	بدهکار	اداره	تاریخ ارزیابی	شماره	بریاز	شرح	Op.
Report on : 29/01/1389								
29/01/1389		190666000.00	50200	29/01/1389	9	T	T1 Generation from SAD	1
29/01/1389		1308466176.00	20100	29/01/1389	2	T	T1 Generation from SAD	2
29/01/1389			35200	29/01/1389	3	T	T1 Generation from SAD	3
29/01/1389		190666000.00	25401	29/01/1389	5	T	T1 Generation from SAD	4
29/01/1389		285999000.00	25401	29/01/1389	6	T	T1 Generation from SAD	5
29/01/1389			35200	29/01/1389	5	T	T1 Generation from SAD	6
29/01/1389		1390296600.00	35200	29/01/1389	6	T	T1 Generation from SAD	7
25/02/1389			60200	25/02/1389	7	T	T1 Generation from SAD	8
26/02/1389		4004095373.00	60200	26/02/1389	28	T	T1 Generation from SAD	9
16/03/1389		181440.00	25300	16/03/1389	2	T	T1 Generation from SAD	10

7370370589.00								Total
7370370589.00								Balance on : 16/03/1389

این گزارش قابلیت چاپ را نیز دارد که می توان با انتخاب آن گزارش مورد نظر را نیز چاپ کرد.

با امید که راهنمای حاضر قابل استفاده برای کاربران باشد، در صورت نیاز به هرگونه اطلاعات بیشتر خواهشمند است با واحد پروژه تماس بگیرید.

اقدامات اخیر سازمان ملل در جهت بکارگیری سیستم تبادل الکترونیکی داده‌ها

با فراگیر شدن اینترنت در سطح جهان ، سازمان ملل اقدامات بسیاری را در جهت بکارگیری این تکنولوژی انجام داده است . در سال ۱۹۹۹ کمیته راهبری (CSG) یک یادداشت تفاهم با OASIS به امضاء رساندند.

مجمع OASIS متشکل از حدود دویست کمپانی بزرگ انفورماتیکی دنیا مانند , IBM , DELL , MICROSOFT و ... میباشد که یک سازمان غیر انتفاعی میباشند. لذا با توجه به وجود تخصص های انفورماتیکی در این سازمان و از طرف دیگر وجود تخصص های بازرگانی در بخش CSG این دوسازمان اقدام به همکاری های دو جانبه در جهت تدوین استانداردهای تجارت الکترونیک نمودند و گروهی موسوم به EBXML را تشکیل دادند و مقرر گردید ظرف هیجده ماه این گروه DTD های استاندارد را تدوین و به تصویب برسانند تا بستر مناسب جهت بهره گیری از استانداردهای لازم در تجارت الکترونیک ایجاد گردد.

اخیراً قائم مقام بخش CEFACCT پیشنهادی را به کمیته هدایت کننده (CSG) ارائه نموده است که براساس آن با توجه به لزوم فعالیت های بیشتر در تدوین استانداردهای XML و ادامه پشتیبانی از فعالیت های قبلی انجام شده EDI در جهان ، پیشنهاد کرده است تا با ادغام سه گروه کاری کد ، ادیفاکت و تجزیه و تحلیل مراحل کسب و کار ، یک گروه کاری جدید بنام (E-BUSINESS WORKING GROUP) EBWG ایجاد گردد و تحت آن نیز یک بخش مستقل بنام ارائه دهندگان خدمات پشتیبانی (SUPPORT SERVICES PROVIDER) و پنج گروه کاری دیگر در زمینه های مختلف فعالیت نمایند.

در ادامه ضمن معرفی EDI در ایران به توضیحات بیشتری پیرامون ساختار شورای آسیا و اقیانوسیه مرکز UN/ CEFACCT و گروه های کاری آن پرداخته میشود.

EDI در ایران

وزارت بازرگانی بعنوان دست اندر کار مسائل مربوط به تجارت خارجی و EDI در کشور از سال ۱۳۷۳ فعالیت هائی را آغاز نموده است و شبکه اطلاع رسانی که شبکه ای براساس BBS میباشد متعاقباً شبکه نقطه تجاری ایران را ارائه نموده است (TRADE POINT) توسط سازمان ملل متحد پیشنهاد و مورد حمایت قرار گرفته است و می باید دارای سه مشخصه بشرح زیر باشد :

۱- دارای مرکز اطلاع رسانی تجاری (TRADE INFORMATION CENTER)

۲- مرکز تسهیلات تجاری (TRADE FACILITATION CENTER)

۳- G . T . P . NET

ساختار “ شورای تسهیل تجاری و الکترونیکی آسیا - اقیانوسیه “

جلسات “ شورای تسهیل تجاری و تجارت الکترونیکی آسیا - اقیانوسیه “ که هر شش ماه یکبار در یکی از کشورهای عضو تشکیل می شود ، مرکب از اجلاس عمومی و نیز نشست های گروه های کاری تخصصی است .

گروه های کاری تخصصی “ شورای تسهیل تجاری و بازرگانی الکترونیکی آسیا - اقیانوسیه “ که هریک تصدی بررسی ، تأیید و بسط پیام های استاندارد ادیفاکت در زمینه های گوناگون عملیات تجاری را برعهده دارند ، به قرار زیر می باشند:

۱- گروه کاری آگاه سازی و آموزش

(AWARENESS & EDUCATION WORKING GROUP (AEG

۲- گروه کاری ارزیابی فنی پیام های ادیفاکت

(TECHNICAL ASSESSMENT GROUP (GAG

۳- گروه کاری زبان XML برای مبادله الکترونیکی داده ها

(XML & EDI WORKING GROUP (XMLWG

۴- گروه کاری بررسی پیام های استاندارد خرید

(PURCHASING WORKING GROUP (PWG

۵- گروه کاری بررسی پیام های استاندارد گمرکی

(CUSTOMS WORKING GROUP (CWG

۶- گروه کاری بررسی پیام های استاندارد مالی

(FINANCIAL WORKING GROUP (FWG

۷- گروه کاری بررسی امور حقوقی

۸- گروه کاری بررسی امور ایمنی و حفاظت گردش الکترونیکی اطلاعات

(SECURITY WORKING GROUP (SWG

۹- گروه کاری بررسی پیام های استاندارد ترابری و حمل و نقل

(TRANSPORT WORKING GROUP (TWG

۱۰- گروه کاری بررسی امور مربوط به حفاظت محیط زیست

(ENVIRONMENT PROTECTION WORKING GROUP (EPG

هیات نمایندگی وزارت بازرگانی جمهوری اسلامی ایران برای نخستین بار در یازدهمین اجلاس AFACT (مالزی - آبان ماه ۱۳۷۴) حضور پیدا کرد و متعاقباً در دوازدهمین اجلاس عمومی آن (فیلیپین - خرداد ۱۳۷۵)، بعنوان تنها کشور غرب آسیا، رسماً عضویت آن سازمان را احراز نمود.

ساختار تشکیلاتی “ کمیته ملی ادیفاکت ایران “

“ کمیته ملی ادیفاکت ایران “ که نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در “ شورای تسهیل تجاری و بازرگانی الکترونیکی آسیا - اقیانوسیه (AFACT) “ را برعهده دارد در مردادماه ۱۳۷۹ با مشارکت دیگر

وزارت خانه ها و موسسات ذیربط در معاونت برنامه ریزی و اطلاع رسانی وزارت بازرگانی و چارچوب تشکیلاتی و موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی تاسیسی شد هر یک از وزارت خانه ها ، سازمان ها و موسسات دولتی ، با توجه به حیظه کار تخصصی خود ، مسئولیت یا عضویت یکی از گروه های کاری موجود در “ کمیته ملی ادیفاکت ایران “ را عهده دار می باشند.

گروه کاری آگاه سازی و آموزش (AEG)

فعالیت های این گروه کاری عمدتاً مربوط به گسترش فرهنگ و همچنین آموزش و آگاه سازی عوامل مربوط در امور بازرگانی کشور می شود.

استمرار برگزاری دوره های آموزشی تجارت الکترونیکی EDI و ادیفاکت جهت مدیران و کارشناسان کشور ، برپایی همایش های تخصصی و کارگاه های و آموزشی با همکاری مراجع.

گروه کاری خرید (PWG)

داخلی و بین المللی ، استفاده از مشاوره فنی و تخصصی منابع و مراجع ایرانی و بین المللی ، تامین ، ترجمه و نشر کتب ، مقالات و سایر مطالب علمی و آموزشی.

گروه کاری تخصصی بررسی امور گمرکی (CWG)

طراحی و اجرای موفقیت آمیز پروژه آسیکودا

(AUTOMATED SYSTEM FOR CUSTOMS DATA – ASYCUDA) در بخش

صادرات گمرک و همچنین استمرار برنامه ریزی و اقدام در زمینه اعمال و بهره گیری از این سیستم در بخش واردات ، دست آوردهای حاصله از سوی گمرک ایران در زمینه مطالعات کارشناسی ، اجرا و راه اندازی پروژه یاد شده برای بررسی پیام های استاندارد ادیفاکت در امور گمرکی می باشد.

گروه کاری بررسی امور مالی (FWG)

این گروه تخصصی عهده دار مطالعه کارشناسی، طراحی و ارائه پیشنهاد پیام های استاندارد ادیفاکت در زمینه عملیات و مبادلات مالی و بانکی می باشد. ضمناً اقدامات مطالعاتی و اجرائی گسترده ای از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در رابطه با اعمال بهره گیری از سیستم “سوئیفت” انجام گرفته است.

گروه کاری بررسی امور حقوقی (LWG)

بررسی، چاره اندیشی، رفع مشکلات، طرح دعاوی و انواع مسائل حقوقی مربوط به استفاده از رایانه برای برقراری ارتباط و انجام معاملات به صورت الکترونیکی بین اشخاص حقیقی و حقوقی را مد نظر دارد.

مضافاً این گروه کاری با اتخاذ و اعمال دو ره یافت:

الف - پیش بینی چگونگی حل مسأله حقوقی با استفاده از قوانین موجود

ب - ارائه راه حل ها و پیشنهاد ها جهت تطبیق قوانین موجود با فن آوری های نوین در راه تحقق اهداف و برنامه های حیطة تخصصی خود تلاش می نمایند.

گروه کاری ارزیابی امور فنی پیام های ادیفاکت (TAG)

فعالیت های این گروه کاری شامل ارزیابی فنی و تخصصی پیام های ادیفاکت در بخش های گوناگون بازرگانی و ارائه پیشنهاد ها و طرح های مربوط به “شواری تسهیل تجاری و بازرگانی الکترونیکی آسیا - اقیانوسیه” می شود. ارزیابی تخصصی و ساختاری پیام های استاندارد ایفاکت که از سوی دیگر گروه های کاری تهیه و ارائه می شود، پشتیبانی فنی گروه های کاری تخصصی، بررسی فنی انطباق پیام های مصوبه “شورای تسهیل تجاری و بازرگانی الکترونیکی آسیا - اقیانوسیه” با وضعیت و شرایط داخلی کشور و واریسی نهائی تغییرات اعمال شده در پیام های پیشین، اهم وظایف این گروه کاری را تشکیل میدهند.

گروه کاری XML & EDI

یکی دیگر از گروه های کاری کمیته ملی ادیفاکت ایران گروه کاری XML می باشد. این گروه برای اولین بار در اجلاس هفدهم AFACT در کشور کره تاسیس گردید. فعالیت این گروه کاری شامل بررسی

و تطبیق پیام های تجاری منطبق بر استانداردهای EDI و EANCOM با ساختارهای XML و تحقیق جهت توسعه استانداردهای داده های XML در صنعت می باشد. لازم به ذکر است XML استاندارد خاصی است که توسط کنسرسیوم (W3C) WORLD WIDE WEB بمنظور ارائه و تبادل الکترونیکی فرم ها و اطلاعات تجاری در شبکه اینترنت طراحی شده است. هدف بکارگیری XML امکان پذیر نمودن ارتباطات “ “ , “ BUSINESS TO CONSUMER “ , “ CONSUMER TO BUSINESS “

“ BUSINESS “ روی شبکه اینترنت با استفاده از استانداردهای EDI است که باعث کاهش هزینه ها و افزایش کارایی تبادل اطلاعات تجاری خواهد گردید. فعالیت های گروه کاری یاد شده در سه سطح و مقطع ملی ، منطقه ای و بین امللی قابل تفکیک است .

گروه کاری بررسی امور ترابری (T WG)

این گروه عمدتاً عهده دار بررسی ، ارزیابی ، طراحی ، تدوین و ارائه پیشنهاد در زمینه پیام های استاندارد ادیفاکت در بخش حمل و نقل میباشد.

سوئیفت (SWIFT)

سوئیفت یک شبکه جهانی ارتباطات مالی است . بانکها و سازمانهایی که این استاندارد را به خدمت می گیرند می توانند تمامی پیامهای خود را براساس استاندارد ارسال و دریافت نمایند. مزایای انجام کار با این استاندارد بشرح زیر میباشد :

۱- افزایش سرعت کار به میزان حداقل دو برابر

۲- برخورداری از امنیت بیشتر و جلوگیری از هر نوع سوء استفاده

۳- کاهش هزینه در مقایسه با سایر سیستم های مخابراتی

۴- صرفه جوئی در بکار گیری نیروی انسانی

۵- برخورداری از دقت بیشتر و به حداقل رسیدن اشتباهات

انتقالات ارزی بین بانکی ، معاملات ارزی ، حواله های ارزی صادره ، وصولی های ارزی ، اوراق بهادار اعتبارات اسنادی و ضمانت نامه های ارزی از عمده پیام هائی هستند که از طریق این شبکه پردازش می گردند.

متن تبصره ۱۳ قانون بودجه ۸۶

به منظور تحقق عدالت اجتماعی و دستیابی به توسعه شهری و برای حفظ محیط زیست و در راستای تحقق احکام مندرج در برنامه چهارم توسعه به دولت اجازه داده می‌شود برای توسعه حمل و نقل عمومی (حمل و نقل ریلی شهری، ناوگان اتوبوسرانی و تاکسیرانی شهری) و خارج کردن خودروهای فرسوده از چرخه حمل و نقل در سال ۱۳۸۶ معادل ارزی مبلغ سی و پنج هزار و ششصد میلیارد (۳۵.۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از طریق تسهیلات مالی خارجی در چهارچوب بند (ج) تبصره (۲) و مبلغ سه هزار و پانصد و هفتاد میلیارد (۳.۵۷۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف‌های ۵۰۳۸۲۵ و ۵۰۳۸۲۶ قسمت چهارم این قانون تأمین و برای اقدامات موضوع این تبصره اختصاص دهد.

الف - نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مکلف است در سال ۱۳۸۶، به هنگام شماره‌گذاری خودروهایی که برای اولین بار شماره‌گذاری می‌شوند نسبت به اعمال عوارض مصوب هیأت وزیران بر خودروهای وارداتی به نسبت مصرف سوخت و آلاینده‌گی آنها و متناسب با مجموع ارزش گمرکی و حقوق ورودی برای خودروهای وارداتی را از صاحب خودرو اخذ و در درآمد عمومی موضوع ردیف ۱۶۰۱۱۳ قسمت سوم این قانون به نام وزارت کشور واریز نماید. واردکنندگان خودروهای وارداتی موظفند حسب مورد عوارض یادشده (سهم فروشنده) را از درآمد حاصل از فروش و یا مجموع ارزش گمرکی و یا حقوق ورودی خودروهای وارداتی کسر و آن را به حساب متمرکز یادشده واریز کنند.

وجوه حاصله تا سقف یک هزار میلیارد (۱.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال با پیشنهاد وزارت کشور و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد به دستگاههای ذی‌ربط ملی و یا به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها ابلاغ می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و یا استان برای تحقق اهداف این تبصره و بهبود و توسعه حمل و نقل عمومی همان استان هزینه شود.

ب -

۱-۱- پرداخت کمک بلاعوض و یا کمک سود تسهیلات برای جایگزینی خودروهای فرسوده با خودروی گازسوز و دوگانه سوز و جایگزینی خودروهای فرسوده نفت گازی حمل بار و مسافر با اولویت خودروهای حمل و نقل عمومی برون شهری (کامیون و مینی‌بوس).

۲-۱- پرداخت بخشی از سود و کارمزد تسهیلات بانکی اعطایی به کارخانه‌های خودروساز داخلی به منظور کمک به تسریع در طراحی و مهندسی خودروهای با موتور پایه گازسوز.

۳-۱- تخفیف بخشی از سود بازرگانی واردات خودروها و قطعات خودروهای ساخت داخل با موتور پایه گازسوز یا با مصرف سوخت کمتر از شش لیتر در صد کیلومتر (در سطح دریا) و خودروهای با فناوری نوین.

۴-۱- حمایت مالی از اختراعات و ابداعات و هرگونه اقدامی که به نحو مؤثر در کاهش مصرف سوخت خودروهای تأثیرگذار است و کمک به کاربرد و تولید انبوه آنها.

۱- ۵ - اتخاذ تدابیر لازم برای کاهش مصرف سوخت و آلودگی هوا از طریق رعایت استانداردهای زیست محیطی از جمله ارتقای استانداردهای معاینات فنی خودروها و توسعه مراکز معاینه فنی.

۶-۱ - خرید و بکارگیری خودروهای دوگانه سوز و پایه گازسوز به جای خودروهای بنزین‌سوز در کلیه دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (دستگاههایی که نیاز به خودروی کمک‌دار دارند از شمول این بند مستثنی هستند).

۷-۱- ایجاد جایگاههای گاز طبیعی فشرده با توزیع مناسب و در چهارچوب یک طرح جامع و پرداخت بخشی از هزینه‌های ساخت و تجهیز این جایگاه‌ها به صورت بلاعوض.

۸-۱ - تقویت مدیریت بهینه‌سازی مصرف سوخت در کشور.

۱-۲- تأمین بخشی از سود و کارمزد تسهیلات بانکی و یا کمک بلاعوض برای افزایش ناوگان حمل و نقل عمومی، خودروهای جمعی متوسط (مینی‌بوس، میدی‌بوس) و خودروهای جمعی بزرگ با اولویت بخش تعاونی و خصوصی.

۲-۲- تأمین پیش پرداخت تسهیلات مالی خارجی برای احداث خطوط راه‌آهن شهری و حومه و کمک به بهره‌برداری، ایجاد، توسعه و تکمیل خطوط راه‌آهن شهری و حومه در شهرهای بیش از پانصد هزار (۵۰۰.۰۰۰) نفر جمعیت.

۲-۳- پرداخت بخشی از سود و کارمزد تسهیلات بانکی برای توسعه توقفگاههای طبقاتی با اولویت استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی.

۲-۴- کمک به تکمیل سامانه‌های الکترونیکی بانک‌ها، بیمه، گمرک و سایر دستگاههای اجرایی دولتی و غیردولتی با هدف کاهش سفرهای درون‌شهری.

۲-۵- کمک به ایجاد و توسعه سامانه پایش هوشمند عبور و مرور.

۲-۶- الزام به تأمین پارکینگ برای تمامی واحدهای تجاری - اداری و مسکونی جدیدالاحداث در شهرهای بزرگ.

۲-۷- اعطاء مجوز جدید تاکسیرانی توسط شهرداریها (سازمان تاکسیرانی) به افراد واجد شرایط تا سقف تعیین شده توسط شورای عالی ترافیک.

۲-۸- واقعی نمودن نرخ خدمات حمل و نقل درون‌شهری با همکاری شورای عالی استان‌ها و شهرداریهای کلان‌شهرها.

ج - دولت موظف است به گونه‌ای مؤثر نسبت به دوگانه سوزکردن خودروهای بنزینی با اولویت خودروهای سواری عمومی اقدام نماید که پس از پنج سال و در قالب بودجه‌های سالانه، تعداد سه میلیون (۳.۰۰۰.۰۰۰) دستگاه از خودروها گازسوز شود.

د- وزارت نفت از طریق شرکت‌های دولتی تابعه ذی‌ربط مکلف است تا پایان سال ۱۳۸۶ برای تولید خودروهای پایه گازسوز یا دوگانه‌سوز و یا تبدیل خودروهای بنزینی و نفت گازی به دوگانه‌سوز متناسب با هزینه‌های متعلقه از محل منابع داخلی خود معادل دوهزار و هشتصد میلیارد (۲.۸۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به صورت کمک بلاعوض در اختیار کارخانه‌های خودروسازی، پیمانکاران یا کارگاههای واجد شرایط مربوط اختصاص دهد. این شرکت موظف است هر سه ماه یک بار متناسب با

تعداد خودروهای تولیدی پایه گازسوز یا دوگانه‌سوز با خودروهای بنزینی و نفت گازی تبدیل شده به دوگانه‌سوز، نسبت به تسویه‌حساب با کارخانه‌های خودروسازی و پیمانکاران و کارگاههای مربوط اقدام نماید.

هـ - وزارت نفت از طریق شرکت‌های دولتی تابعه ذی‌ربط از محل منابع داخلی خود نسبت به احداث جایگاههای مورد نیاز عرضه گاز طبیعی اقدام خواهد کرد. در صورت وجود متقاضی بخش خصوصی اجازه داده می‌شود تجهیزات هر جایگاه به صورت کمک بلاعوض به متقاضی واگذار شود.

و - دولت موظف است حداکثر از ابتدای خرداد ماه سال ۱۳۸۶، بنزین تولید داخل بعلاوه بنزین وارداتی تا سقف یارانه معادل ارزی بیست و دوهزار و دوست و پنجاه میلیارد (۲۲.۲۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال را به صورت سهمیه‌بندی با اولویت استفاده از کارت هوشمند به قیمت هر لیتر یک‌هزار (۱۰۰۰) ریال عرضه نماید.

دستگاههای موضوع ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه مجاز به استفاده از بنزین سهمیه‌بندی با قیمت هر لیتر یک‌هزار (۱۰۰۰) ریال نمی‌باشند.

نحوه و میزان سهمیه‌بندی و تعیین قیمت مناسب بنزین غیرسهمیه‌بندی بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت نفت تا پایان فروردین ماه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قیمت هر لیتر نفت گاز از ابتدای خرداد ۱۳۸۶ مبلغ چهارصد و پنجاه (۴۵۰) ریال تعیین می‌گردد.

ز - کلیه شرکت‌های بیمه تجاری مکلفند از ابتدای سال ۱۳۸۶، ده‌درصد (۱۰٪) از حق بیمه شخص ثالث، سرنشین و مازاد دریافتی مصوب تا مبلغ یک‌هزار میلیارد (۱.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف ۱۶۰۱۱۱ مندرج در قسمت سوم این قانون واریز نمایند. معادل صددرصد (۱۰۰٪) وجوه واریزی از محل ردیف ۵۰۳۹۲۸ قسمت چهارم این قانون در اختیار وزارت کشور قرار می‌گیرد تا به منظور ارتقای کیفیت خدمات‌رسانی نیروی انتظامی در امر حمل و نقل عمومی در قالب اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به مصرف برساند. سهم هر یک از شرکت‌های بیمه حداکثر ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ توسط شورای عالی بیمه تعیین و ابلاغ خواهد شد.

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است هر شش ماه یکبار گزارش اقدامات فوق را به کمیسیون‌های انرژی، عمران و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

آیین‌نامه اجرایی این تبصره شامل ضوابط مربوط به بند (الف) این تبصره، توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارتخانه‌های کشور، صنایع و معادن، نفت و سازمان حفاظت محیط‌زیست تا پایان فروردین ماه سال ۱۳۸۶ تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قطعه‌نامه پنجمین کنفرانس بین‌المللی تجارت الکترونی در کشورهای در حال

توسعه با رویکرد بر صادرات ECDC2010

۱. در راستای راه اندازی و عملیاتی کردن سامانه بازار معاملات مجازی دستگاه‌های اجرایی با مساعدت بخش غیر دولتی از جمله اتاق بازرگانی و صنایع و معادن جمهوری اسلامی ایران و با رعایت قوانین و مقررات مربوطه، اقدام لازم از سوی وزارت بازرگانی انجام گیرد.

با توجه به راه اندازی سامانه مذکور، خریدهای دولتی از طریق این سامانه انجام پذیرد.

۲. با توجه به اهمیت و اولویت اصل ۴۴ قانون اساسی و توجه به خصوصی سازی، اتاق بازرگانی لازم است در سیستم دولت الکترونیک و وزارت بازرگانی به عنوان متولیان تجارت الکترونیک کشور در اجرایی نمودن تجارت الکترونیک و کسب و کار الکترونیک در میان شرکت‌ها و بنگاه‌های کوچک و متوسط، به همراه حمایت‌های بیشتر در این زمینه فعال‌تر از برنامه‌های قبلی عمل کرده و با ایجاد فضای رقابتی میان بخش خصوصی راه را برای تحقق طرح‌های اجرایی در این زمینه هموار و نظارت لازم را اعمال کند.

۳. گمرک جمهوری اسلامی ایران نیز برای بهبود بخشیدن در فضای کسب و کار در انجام تشریفات گمرکی با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی و همگام با وزارت بازرگانی در مسیر تحقق پنجره واحد تجارت الکترونیک و با استفاده از تجهیزات پیشرفته و فناوری‌های نوین همچون بیومتریک و هوش مصنوعی نسبت به تسریع و حرکت جدی به این سمت اقدام لازم را انجام دهد.

۴. بیمه مرکزی ایران و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران شایسته است طبق اصل ۱۲۷ قانونی اساسی و مصوبه کارگروه فاوا به همکاری با وزارت بازرگانی در راستای استقرار و راه اندازی سیستم پنجره واحد تجاری بشتابد.

۵. به منظور یکپارچگی سازمان‌ها در پیاده سازی سیستم پنجره واحد ملی و تسهیل در تحقق تجارت الکترونیک لازم است دستگاه‌های اجرایی ذی ربط در استقرار سیستم‌های مربوط به حوزه تسهیل تجاری از استانداردهای سری ISO/TS : ۱۵۰۰۰۱/۲/۳/۴/۵ و استاندارد ایزو ۱۷۷۹۹ مدیریت امنیت فضای تبادل اطلاعات استفاده کنند.

۶. توجه به اصل "اعتماد" در تجارت الکترونیک که لازم است در این خصوص دستگاه‌های اجرایی ذی ربط از قبیل: بانک، بیمه، بورس، گمرک در راستای ایجاد اعتماد در فضای تجارت الکترونیک تحقیقات کاربردی لازم را صورت داده و پروژه‌های عملی را در اولین فرصت ممکن برای توسعه تجارت الکترونیک در ایران و منطقه اجرایی کنند.

۷. با توجه به الحاق قریب الوقوع ایران (که هم اکنون عضو ناظر است) به سازمان تجارت جهانی WTO و ایجاد تعرفه‌های ترجیحی و حذف یارانه‌ها در کشور و یکپارچه سازی سیستم بانکی، بیمه‌ای، گمرکی و بورس، لازم است کمیته‌ای متشکل از نمایندگان دستگاه‌های اجرایی ذی ربط، ایجاد شود تا در جهت تقویت کمیسیون تجارت الکترونیک با همکاری بانک مرکزی و سایر وزارتخانه‌ها به طور جدی با تشکیل جلسات ماهانه به نظارت موارد مطروحه پرداخته و در راستای هرچه پربارتر شدن برگزاری ششمین کنفرانس بین‌المللی تجارت الکترونیک و ارائه دستاوردهای مناسب، گام‌های اساسی برداشته شود.

۸. برگزاری کارگاه‌های آموزشی در مدل جشنواره ای طی یک سال تا برگزاری کنفرانس سال آینده و حصول نتایج معتبر ملی و بین‌المللی از طریق ایجاد فضای تضارب آراء منتج از آن و توجه ویژه به کار تحقیقاتی بلندمدت و فرهنگ سازی و آموزش همگانی برای توسعه تجارت الکترونیک و کاربردی سازی آن در جامعه با پی‌گیری هدف‌گائی کنفرانس مبنی بر تبدیل ایران به قطب تجارت الکترونیک منطقه مورد اهمیت بوده و قابل تامل و برنامه ریزی اجرایی است.

۹. با توجه به بررسی های صورت گرفته در کنفرانس دوره پنجم، بانکداری، بیمه و بورس الکترونیکی به عنوان محور اصلی کنفرانس ششم تعیین شد که بر همین اساس و توجه ویژه به برگزاری پربار کنفرانس آتی، مشارکت و فعالیت دستگاه های اجرایی ذی ربط را نیازمند است.

۱۰. در پایان یادآور می شود تجارت الکترونیک مبتنی بر وب در قالب **icommerce** موضوع روز تجارت بر خط جهانی معرفی می شود و بر همین اساس توجه ویژه به این مبحث و برنامه ریزی برای کاربردی سازی آن به عنوان افق تجارت الکترونیک کشور، از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

شماره: ۳۳۳۵۹ت/۲۶۰۱۹هـ

تاریخ: ۱۳۸۴/۵/۱۰

جمهوری اسلامی ایران
رئیس جمهور
تصویب‌نامه هیات وزیران

بسمه تعالی

وزارت امور اقتصادی و دارایی - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴/۵/۵ بنا به پیشنهاد شماره ۱۶۵۹۵ مورخ ۱۳۸۴/۵/۱ وزارت امور اقتصادی و دارایی و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران آئین‌نامه گسترش بهره‌برداری از خدمات پول الکترونیکی را به شرح زیر تصویب نمود:

” آئین‌نامه گسترش بهره‌برداری از خدمات پول الکترونیکی ”

ماده ۱ - به منظور ایجاد تسهیلات و ارتقاء کیفیت خدمات به مردم و در جهت تحقق بند (۴) ماده (۱۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳ - کلیه بانکهای کشور (دولتی و خصوصی) موظفند نسبت به صدور انواع کارت پول الکترونیکی (اعتباری، پیش‌پرداخت) و نصب تجهیزات مربوط از قبیل دستگاه‌های خودپرداز (ATM) و پایانه فروش (POS) و پرداخت اینترنتی جهت استفاده فرآیند خرید و فروش کالا و خدمات در کشور اقدام نمایند.

مشارکت بخش خصوصی مطابق ضوابط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مجاز می‌باشد.

ماده ۲ - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران آئین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها، ضوابط و مشخصات فنی - اجرایی مربوط به نظام و فرآیند بانکداری الکترونیکی، اعم از داخلی و بین‌المللی و تجهیزات و خدمات پول الکترونیکی از قبیل انواع کارت پول الکترونیکی از قبیل انواع کارت پول الکترونیکی، انواع دستگاه‌های الکترونیکی دریافت و پرداخت مثل پایانه فروش (POS) و خودپرداز (ATM)، شرایط فعالیت شرکتهای بخش خصوصی در ارائه خدمات پول الکترونیکی، ایجاد مرکز پایاپای بین بانکی، پرداخت اینترنتی، نحوه صدور گواهی دیجیتال مورد نیاز شبکه بانکی و همکاری‌های بین‌المللی در ارائه خدمات پول الکترونیکی در داخل و خارج از کشور با هماهنگی سیاستهای تجارت الکترونیکی تهیه، تصویب و ابلاغ و نظارت می‌نماید. کلیه دستگاه‌های کشور موظف به رعایت استانداردهای مذکور در خدمات مربوط می‌باشند.

ماده ۳ - موسسات بیمه‌گر موظفند نسبت به تهیه و ارائه انواع خدمات بیمه‌ای نوین متناسب با نیازهای جدید بانکداری الکترونیکی و تجارت الکترونیکی اقدام نمایند. شورای عالی بیمه کشور مسئول ایجاد هماهنگی لازم می‌باشد.

شماره: ۳۳۳۵۹/۲۶۰۱۹
تاریخ: ۱۳۸۴/۵/۱۰

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب‌نامه هیات وزیران

ماده ۴- دستگاه‌های دولتی، شرکتها و نهادها موظفند کلیه پرداختهای کمکهای غیرنقدی به کارکنان خود را به جای بن کاغذی با استفاده از انواع کارتهای اعتباری پول الکترونیکی انجام دهند. کلیه فروشگاههای سراسر کشور با استفاده از شبکه خدمات الکترونیکی بانکها می‌توانند مبادت به خرید و فروش کالا و خدمات مربوط به این بنها نمایند. خزانه‌داری کل کشور هماهنگی و نظارت بر تحقق این فعالیتها را برعهده خواهد داشت.

ماده ۵- کلیه سازمانهای صادرکننده قبوض پرداخت و دریافت موظفند تمهیدات لازم را برای پرداخت و دریافت الکترونیکی با استفاده از ابزارهای مذکور در ماده (۱) این آیین‌نامه و یا محیط اینترنت فراهم آورند. از آغاز سال ۱۳۸۵ با تصویب شورای اقتصاد خدمات دریافت قبوض در شعب بانکها (خدمات غیرالکترونیکی) براساس تعرفه واقعی خواهد بود.

ماده ۶- به منظور به‌روزآوری و شفاف‌سازی حسابهای دولتی (منابع، مصارف، هزینه، درآمد) وزارت امور اقتصادی و دارایی (خزانه‌داری کل کشور) موظف است کلیه حسابهای دولتی در کشور را طی شش ماه از حسابهای عادی به صورت حسابهای متمرکز (قابل پرداخت و دریافت در محیط شبکه‌های الکترونیکی و اینترنتی و برخط در سراسر کشور) تبدیل نماید.

ماده ۷- به منظور ارائه خدمات بهینه و برقراری تسهیلات اداری و اجرایی برای مردم و تکریم ارباب رجوع برای کلیه پرداختهای هزینه خدمات و کالاهایی که توسط دستگاه‌های دولتی، شرکتها، موسساتی که شمول آن مستلزم ذکر نام است، ارایه می‌شود رسید پرداخت وجه توسط انواع دستگاه‌های الکترونیکی از قبیل خودپرداز (ATM)، پایانه فروش (POS) یا اینترنتی معتبر می‌باشد. خزانه‌داری کل کشور اعمال هماهنگی و نظارت بر اجرای این رویه را برعهده خواهد داشت.

محمد رضا عارف

معاون اول رئیس جمهور

رونوشت به دفتر مقام معظم رهبری، دفتر رئیس جمهور، دفتر ریاست قوه قضائیه، دفتر معاون اول رئیس جمهور، دفتر معاون حقوقی و امور مجلس رئیس جمهور، دفتر رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام، دیوان محاسبات کشور، دیوان عدالت اداری، اداره کل قوانین مجلس شورای اسلامی، سازمان بازرسی کل کشور، اداره کل حقوقی، اداره کل قوانین و مقررات کشور، کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و موسسات دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی، دبیرخانه شورای اطلاع‌رسانی دولت، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران و دفتر هیئت دولت ابلاغ می‌شود.